

Univerzita Karlova
Fakulta sociálních věd
Institut politologických studií

Diplomová práce

Europeizace zahraniční politiky
Švédska, Finska a Rakouska po vstupu
do EU

Jméno: Bc. Vojtěch Balcar

Vedoucí práce: Mgr. Viera Martinková, Ph.D.

Studijní program: Mezinárodní vztahy

Rok podání práce: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 5. 2023

Bc. Vojtěch Balcar

Bibliografický záznam

BALCAR, Vojtěch, 2023. Europeizace zahraniční politiky Švédska, Finska a Rakouska po vstupu do EU. Praha. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologie. Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí práce Mgr. Viera Martinková, Ph.D.

Rozsah práce: 318 205 znaků.

Anotace

Práce se zabývá fenoménem europeizace zahraniční politiky Švédska, Finska a Rakouska po vstupu do Evropské unie. Všechny tyto země vstoupily do EU shodně v roce 1995 a také mají dlouhou tradici neutrality, jsou proto vhodné k porovnávání. V práci jsou za pomoci metody foucaultovské historické diskurzivní analýzy sledovány změny v jejich zahraniční politice ve vztahu k procesu europeizace a v souvislosti s tím také vývoj diskurzu ohledně jejich identity v této oblasti. Tento vývoj je sledován ve vztahu k aspektům, jako jsou třeba postoje k EU samotné a jejímu rozšiřování, k Rusku, Bělorusku a Ukrajině nebo například k Brexitu a vztahům se Spojeným královstvím nebo k mezinárodní misi v Afghánistánu. Využívány jsou jak sekundární zdroje, tak zejména zdroje primární, jako jsou například oficiální vládní dokumenty a zápisy nebo vyjádření představitelů jednotlivých států.

V úvodu práce je představen metodologický a výzkumný rámec práce a také stav současné literatury na toto téma. Následují kapitoly věnující se konceptům europeizace a neutrality. Poté je přiblížena Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU. Následují kapitoly věnující se jednotlivým zkoumaným státům. U těch je nejprve představen vývoj jejich zahraniční politiky před vstupem do EU a poté po vstupu až po současný vývoj. Po nich se práce u těchto zemí věnuje jejich europeizaci obecně, vývoji politiky neutrality a v neposlední řadě pak změnám v jejich zahraniční politice právě z pohledu použité metodologické analýzy. V závěru práce jsou pak procesy europeizace zahraničních politik jednotlivých zemí porovnány a také zodpovězeny výzkumné otázky práce.

Annotation

This thesis deals with the phenomenon of Europeanization of the foreign policy of Sweden, Finland and Austria after their accession to the European Union. All these countries joined the EU at the same time in 1995 and have a long tradition of neutrality, which makes them suitable for comparison. In the thesis, using the method of Foucaultian historical discursive analysis, the changes in their foreign policy in relation to the process of Europeanization and, in connection with this, the development of the discourse regarding their identity in this area are researched. This development is analysed in relation to aspects such as

the attitude to the EU itself and its enlargement, to Russia, Belarus and Ukraine or, for example, to Brexit and relations with the United Kingdom or to the international mission in Afghanistan. Both secondary and especially primary sources are used, such as the official government documents and minutes or statements of representatives of individual states.

In the introduction of the thesis, the methodological and research framework is presented, as well as the state of the current literature on this topic. Chapters devoted to the concepts of Europeanization and neutrality follow this. Then the Common Foreign and Security Policy of the EU is presented. Then follow the chapters that are dedicated to the individual states that are subjects of our research. For those, the development of their foreign policy before joining the EU is first presented, and then after joining up to the current development. After those chapters, the work with these countries focuses on their Europeanization in general, the development of the policy of neutrality and, last but not least, the changes in their foreign policy from the point of view of the methodological analysis used. At the end of the thesis, the Europeanization processes of the foreign policies of individual countries are compared and the research questions of the work are answered.

Klíčová slova

Evropská unie, europeizace, zahraniční politika, Švédsko, Finsko, Rakousko, neutralita

Keywords

European union, Europeanization, foreign policy, Sweden, Finland, Austria, neutrality

Title/název práce

Europeanisation of the foreign policy of Sweden, Finland and Austria after the EU accession.

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval své vedoucí práce Mgr. Věře Martinkové, Ph.D.,
za cenné rady a podporu při psaní této diplomové práce.

Obsah

1.	Úvod	1
1.1.	Cíl výzkumu, výzkumné otázky.....	3
1.2.	Konceptuální a teoretický rámec výzkumu, metodologie	4
1.3.	Empirická data a analytický přístup	7
1.4.	Přehled literatury	11
2.	Koncept europeizace.....	22
2.1.	Europeizace v oblasti zahraniční politiky	26
3.	Koncept neutrality.....	29
4.	Společná zahraniční a bezpečnostní politika.....	35
4.1.	Další vývoj bezpečnostní a přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie	39
5.	Švédská zahraniční politika	40
5.1.	Před vstupem do EU	42
5.2.	Po vstupu do EU.....	44
5.3.	Současný vývoj.....	45
5.4.	Europeizace ve Švédsku	47
5.5.	Neutralita ve švédské zahraniční politice	49
5.6.	Změny z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy.....	54
6.	Finská zahraniční politika	76
6.1.	Před vstupem do EU	77
6.2.	Po vstupu do EU.....	78
6.3.	Současný vývoj.....	79
6.4.	Europeizace ve Finsku.....	80
6.5.	Neutralita ve finské zahraniční politice.....	81
6.6.	Změny z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy.....	82

7.	Rakouská zahraniční politika	91
7.1.	Před vstupem do EU	92
7.2.	Po vstupu do EU	93
7.3.	Současný vývoj	94
7.4.	Europeizace v Rakousku	96
7.5.	Neutralita v rakouské zahraniční politice	97
7.6.	Změny z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy	99
8.	Závěr	110
8.1.	Summary	117

1. Úvod

Tato práce se zabývá europeizací zahraniční politiky Švédska, Finska a Rakouska po vstupu do Evropské Unie. Tyto státy byly historicky považovány za velmi neutrální, co se týče mezinárodní politiky. Po vstupu do Evropské Unie se však upsaly k řadě závazků a také u nich došlo ke změně postojů v některých otázkách zahraniční politiky. Proto se podíváme na tyto změny z kontextu teorie europeizace, tedy na jejich přibližování k zahraniční politice Evropské Unie. Zabývat se budeme také otázkou neutrality těchto zemí, a jestli se o ní dá stále hovořit, nebo také jestli jsou už tyto státy v rovině zahraniční politiky na úrovni tzv. Evropského „mainstreamu“. Tato práce se tímto pokusí přinést nový vhled jak do problematiky europeizace v rovině zahraniční politiky a mezinárodních vztahů, tak také nastínit vliv institucí EU na zahraniční politiky členských zemí v kontextu předchozí politiky neutrality.

Z akademického hlediska se pak práce pokusí o novou aplikaci poměrně nového a mnohdy neuceleného konceptu europeizace na oblast zahraniční politiky těchto zemí. Tyto konkrétní státy jsou pro studium konceptu europeizace zahraniční politiky a konceptu neutrality zajímavé například z toho důvodu, že se historicky jednalo o tři neutrální státy, které vstoupily do EU ve stejnou dobu (v roce 1995) a dají se proto lépe porovnávat v tomto kontextu. K jejich vstupu do EU také došlo nedlouho po vzniku Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, a tudíž by tyto případy mohly sloužit i jako odrazový můstek pro zkoumání jejího dopadu na členské země EU.

Práce se také pokusí poskytnout nový pohled na změny v zahraniční politice zmíněných zemí, které v souvislosti s nedávným vypuknutím války na Ukrajině získaly nový spád a v mnoha ohledech urychlily proces europeizace v zahraniční politice těchto zemí. Dvě z těchto sledovaných zemí – Švédsko a Finsko, také v květnu roku 2022 podaly žádost o vstup do NATO, čímž se po velmi dlouhé době deklarované neutrality v zahraniční politice jednoznačně přiblížily ke kolektivnímu „Západu“ a také urychlily procesy europeizace.¹ Například Švédsko

¹ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

bylo do této chvíle oficiálně vojensky neutrální již od doby Napoleonských válek.² V případě Finska pak jeho neutralita úzce souvisela se vztahy se sousedícím Sovětským svazem a později nástupnickou Ruskou Federací.³ Zároveň došlo také k řadě změn na úrovni Evropské unie, a to i v oblastech související se zahraniční a bezpečnostní politikou. Například se EU zavázala k výcviku ukrajinských jednotek⁴ či k pravidelným dodávkám munice na Ukrajinu⁵, což jsou otázky, které s oblastí zahraniční politiky členských států velmi úzce souvisí. V důsledku událostí posledních let tak můžeme říci, že téma této práce získalo na ještě větší důležitosti.

Co se týče struktury práce, v prvních dvou kapitolách si definujeme klíčové pojmy pro tuto práci jako například, co se skrývá pod termíny jako europeizace nebo neutralita, a také, jak se k této práci vztahují. V další kapitole si přiblížíme, co je to evropská Společná zahraniční a bezpečnostní politika a jaký byl její historický vývoj. Poté se práce bude věnovat fenoménům europeizace i neutrality v jednotlivých zemích v samostatných kapitolách.

První sledovanou zemí je Švédské království, kde si nejprve představíme vývoj z hlediska těchto fenoménů před vstupem do Evropské Unie v roce 1995. Dále si přiblížíme, k jakým v tomto ohledu došlo změnám a vývoji po roce 1995 až do nedávné minulosti. V následující podkapitole se zaměříme na události a změny v nedávné minulosti a také ty, které jsou aktuálně v pohybu. Podíváme se také na krátkodobý výhled do možné budoucnosti z hlediska fenoménů europeizace a neutrality. Další podkapitola se zaměří na proces europeizace ve Švédsku mimo oblasti spadající pod zahraniční politiku, které se však mohou týkat i dalších oblastí politiky a veřejného života a mohou tak mít vliv i na oblast zahraniční politiky dané země. Následovat bude část o neutralitě v zahraniční politice země, kde si

² BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 433. ISBN 9780199665679.

³ PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs, s. 8. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

⁴ TIDEY, Alice, 2022. EU countries agree to train Ukrainian soldiers as part of new mission. In: EuroNews [online]. online: EuroNews [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/10/17/eu-ministers-to-sign-off-on-military-training-mission-for-ukrainian-soldiers>

⁵ EDA brings together 23 countries for Common Procurement of Ammunition, 2023. In: European Defence Agency [online]. Brussels: European Defence Agency [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition#>

popíšeme, jaký má daný stát k neutralitě vztah, jaký má ona neutralita počátek a další vývoj, či jaký to má význam pro proces europeizace zahraniční politiky oné země. Poslední podkapitola se bude věnovat změnám v zahraniční politice dané země z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy. Tento proces bude opakován s obdobnou strukturou i u Finské a Rakouské republiky. V závěru práce shrneme pak naše poznatky, vyvodíme z nich závěry a odpovíme na naše výzkumné otázky.

1.1. Cíl výzkumu, výzkumné otázky

Cílem práce je zjistit, jestli a do jaké míry došlo v zahraničních politikách Švédska, Finska a Rakouska ke změnám po vstupu do Evropské Unie a také jestli se ve vztahu k těmto zemím dá v současnosti stále hovořit o politice neutrality. Dále pak také stanovit, jestli se tyto případné změny dají považovat za projev procesu Europeizace. Tím si tato práce klade za cíl prohloubit současné poznání v oblasti výzkumu fenoménu europeizace ve vztahu k zahraniční politice u konkrétních sledovaných zemí. Na tyto problematiky se pokusíme odpovědět přes následující výzkumné otázky. Vysvětlení metodologického postupu a analytického přístupu je pak přiblíženo dále v textu.

Výzkumné otázky:

- 1) Došlo v těchto zemích po vstupu do EU ke změnám v jejich zahraniční politice ve vztahu k jednotlivým sledovaným aspektům?
 - a. Došlo v zahraniční politice daných zemí po vstupu do EU k odklonu od politiky neutrality?
- 2) Pokud došlo ke změnám, spadají tyto změny do rámce pojmu „Europeizace“?

1.2. Konceptuální a teoretický rámec výzkumu, metodologie

Tato práce aplikuje koncept europeizace na zkoumání zahraniční politiky Švédska, Finska a Rakouska a jejich případných změn po vstupu do Evropské Unie. Nejprve je potřeba si definovat, co je to vlastně europeizace. Z počátku je nutné říci, že jednotná definice Europeizace neexistuje a jednotlivé definice se liší v řadě aspektů. Podstatné rozdíly se dají nalézt i v pojetí různých vědních disciplín.⁶ Definic tohoto procesu existuje několik, pro naše potřeby zkoumání oblasti zahraniční politiky je však nejvhodnější definice od Ondřeje Filipce, kde europeizaci definuje jako: „... *určitý proces změny, který vede ke sblížení (resp. přenosu) hodnot, norem, pravidel nebo vzorců jednání mezi zúčastněnými aktéry. Těmito aktéry jsou nejčastěji státy, nebo subjekty existující v rámci států. Europeizace se však může dotýkat i nestátních aktérů, jako jsou mezinárodní organizace, mezinárodní režimy nebo sítě.*“⁷ Jak je zmiňováno i v této verzi definice, řada autorů při zkoumání tohoto fenoménu využívá i pojmu „norma“, zejména z pohledu diskurzivních analýz a dalších směrů kritických teorií.

Pro účely tohoto výzkumu, který se zaměřuje na oblast zahraniční politiky daných států, jsou vhodnější spíše ty definice, které se zaměřují převážně na pojetí europeizace v rámci konceptu „*policy*“, a které se tolik nezaměřují například na dopady na domácí a administrativní systém daných zemí. Ze dvou generací výzkumu europeizace se tedy tato práce drží spíše té první, která akcentuje top-down perspektivu a předpokládá spíše reaktivní adaptaci a zvyšování konvergence na národních úrovních.⁸

V práci bude použita metoda diskurzivní analýzy výzkumu, konkrétně pak metoda foucaultovské historické diskurzivní analýzy. Diskurzivní analýza jako taková pojímá realitu jako sociálně konstruovanou a snaží se proto uchopit způsob, jakým je konstruována skrze

⁶ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. S. 15. ISBN 978-80-88266-42-6.

⁷ Tamtéž, S. 25.

⁸ Tamtéž, S. 21.

použití jazyka a významotvorných praktik.⁹ Vychází tedy z teoretického rámce konstruktivismu. Proto, jak ukazuje Hansenová, je vhodnější ke zkoumání oblastí a vztahů mezi zahraniční politikou a identitou, včetně přejímaných norem.¹⁰ Je tomu tak, protože identita, která dává onen smysl zahraniční politice, je sama zahraniční politikou a jejími dopady ovlivňována a konstituována.¹¹ Je také důležité uvědomit si, že ve foucaultovském pojetí historické diskurzivní analýzy je diskurz chápán ne jako specifická společenská interakce, tedy promluva, ale spíše abstraktněji, jako systém pravidel, který vymezuje onen prostor pro tvorbu aktuálních výpovědí. Tedy chápe diskurz jakožto významovou strukturu.¹² Tato metoda se pro potřeby tohoto výzkumu nabízí, jelikož častým tématem foucaultovské historické diskurzivní analýzy je právě vztah mezi zahraniční politikou a identitou, která úzce souvisí s normami.¹³ Hansenová pak definovala její cíl jakožto zkoumání relativní stability diskursu, který zajišťuje vazbu mezi identitou a zahraniční politikou.¹⁴ Jednou z nevýhod této metody je však náročnost na velký počet zdrojů potřebných k zodpovězení výzkumných otázek. Tato metodologie bude uplatňována na výzkum těchto konceptů u čtyř aktérů/subjektů, kterými jsou Švédsko, Finsko, Rakousko a v neposlední řadě také samotná Evropská unie. Podrobněji se pak pojmu europeizace, jeho definicím, vztahu k zahraniční politice a také pojetí pro tuto práci věnuje druhá kapitola a také kapitola přehledu literatury.

Klíčových nápomocných zdrojů pro tuto práci týkajících se metodologických postupů a formulace výzkumného rámce je celá řada. Patří mezi ně například *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* od Petra Druláka¹⁵, která byla velmi nápomocná pro určení vhodného metodologického postupu, včetně nastínění definicí a

⁹ DRULÁK, Petr, et al., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. S. 95. ISBN 978-80-7367-385-7.

¹⁰ HANSEN, Lene, 2006. *Security as Practice Discourse Analysis and the Bosnian War*. Copenhagen: Routledge. ISBN 9780415335751.

¹¹ DRULÁK, Petr, et al., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. S. 96. ISBN 978-80-7367-385-7.

¹² Tamtéž, S. 106.

¹³ Tamtéž, S. 106.

¹⁴ HANSEN, Lene, 2006. *Security as Practice Discourse Analysis and the Bosnian War*. Copenhagen: Routledge. S. 29. ISBN 9780415335751.

¹⁵ DRULÁK, Petr, et al., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-385-7.

aplikace postupů. V návaznosti na to poskytuje také metodologická vodítka práce od Lene Hansenové *Security as Practice Discourse Analysis and the Bosnian War*, která představuje propojení post-strukturalistické teorie identity právě s oblastí zahraniční politiky.¹⁶ Role identity totiž může být významná i v oblasti zahraniční politiky. Poznámky o možném propojení s metodologickými postupy se krátce zabývá i práce na téma europeizace od Ondřeje Filipce.¹⁷ Názorným příkladem použití foucaultovské historické diskurzivní analýzy je pak práce od Davida Campbella *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*, která se zaměřuje na ideu, že tvorba identity je závislá na ochraně národních hranic a přichází s tvrzením, že v případě USA tvoří právě vnímaná identita samotný základ americké zahraniční politiky, se zvláštním důrazem na „jinakost/otherness“, která slouží právě k vymezování se vůči vnímaným konkurentům, ale i spojencům.¹⁸ Proto může částečně sloužit nejen jako metodologické, ale i teoretické východisko pro tuto práci. Dalším důležitým metodologickým zdrojem jsou díla od Michela Foucaulta, jako jsou třeba *Diskurs: Autor; Genealogie* nebo *Archeologie vědění*, která jsou příkladem foucaultovské historické diskurzivní analýzy a tato práce na nich tudíž nepřímě staví.¹⁹

¹⁶ HANSEN, Lene, 2006. *Security as Practice Discourse Analysis and the Bosnian War*. Copenhagen: Routledge. ISBN 9780415335751.

¹⁷ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. ISBN 978-80-88266-42-6.

¹⁸ CAMPBELL, David, 1998. *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*. Manchester: Manchester University Press. ISBN 978-0719055492.

¹⁹ FOUCAULT, Michel, 1994. *Diskurs: Autor; Genealogie : tři studie*. Praha: Svoboda. Filozofie a současnost (Svoboda). ISBN 80-205-0406-0. ; FOUCAULT, Michel, 2002. *Archeologie vědění*. Praha: Herrmann. ISBN 80-239-0124-9.

1.3. Empirická data a analytický přístup

Klíčovými empirickými zdroji pro tuto práci jsou oficiální vyjádření a komuniké představitelů těchto států, jejich institucí, ale také představitelů a institucí Evropské Unie, zejména pak zahraničněpolitické texty. Předmětem zájmu pak budou nejen oficiální stanoviska nebo prohlášení, ale i vyjádření postojů představitelů nebo institucí v médiích a dalších oblastech. Zaměříme se pak zejména na stěžejní aspekty, jako jsou postoje ke Společné zahraniční a bezpečnostní politice EU, Brexitu, otázce společné obranné politiky EU, a také vztah k neutralitě, kterou v minulosti tyto země prosazovaly ve své zahraniční politice. Tyto postoje pak budou kontrastovány s oficiálními postoji Evropské Unie, ale také s předchozími postoji daných zemí z minulosti. Speciální pozornost bude věnována otázce neutrality v oblasti zahraniční politiky daných zemí a také oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Práce se zabývá obdobím od vstupu těchto zemí do EU v roce 1995 a vzniku SZBP v roce 1993 až do dubna roku 2023.

Zkoumáno v této práci také bude to, jak se v těchto zemích v rámci zahraniční politiky měnil diskurz ve vztahu k politice neutrality, a také ke společným otázkám evropské politiky, jako je například Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU. Pozornost bude věnována také přijatým zákonům, tedy normám. A také, jestli jsou ony přijaté normy projevem europeizace zahraniční politiky dané země. To bude zjišťováno nejen za pomoci vyjádření a norem sledované země, ale také za porovnávání zahraniční politiky oněch států s politikou EU, zejména její Společné zahraniční a bezpečnostní politiky ve vztahu k jednotlivým sledovaným aspektům. Mezi ony sledované aspekty patří oblasti či fenomény, které spadají pod oblast zahraniční politiky. Tedy v první řadě například politiky související přímo s EU, jako je otázka jejího dalšího rozšiřování o další členské země, rozšiřování Schengenského prostoru či eurozóny. Velmi důležitým aspektem je pak také oblast Společné bezpečnosti a zahraniční politiky EU a vztah a postoje daných zemí k ní. U té může být dobře pozorovatelné, jestli je zahraniční politika dané země v souladu s tou evropskou, a tedy došlo k její europeizaci, či nikoliv. Dále se pak zaměříme na aspekty, jako jsou postoje zahraničních politiků k Rusku,

Bělorusku a válce na Ukrajině, situaci v Afghánistánu nebo vztah k Číně. Sledován bude také postoj daných zemí k vojenské alianci NATO.

V neposlední řadě je pak stěžejním aspektem také otázka neutrality daných zemí. Tato oblast je pro tuto práci a také zkoumání fenoménu europeizace v zahraniční politice zcela klíčová. Je to totiž právě oblast obrany a bezpečnosti, která je možná tou vůbec nejdůležitější oblastí zahraniční politiky jako takové. Zároveň je na ní dobře pozorovatelné možné sblížení zahraničních politik a přejímání norem či identit, protože EU a NATO jsou určitým mocenským a vojenským blokem, který je v rozporu s některými dalšími bloky a státy. Zároveň jsou tyto dvě instituce úzce provázány. Příklony a přejímání jejich norem v zahraniční politice je proto v kontrastu s deklarovanou neutralitou daných zemí a může sloužit právě jako ukazatel europeizace zahraniční politiky oněch zemí.

V oblasti obrany a neutrality se dají také pozorovat i další vývoje mimo vztahu k NATO či obranným politikám a snahám EU. Skandinávské země například v březnu 2023 oznámily bližší spolupráci jejich vzdušných sil a vytvoření jednotné vzdušné obrany, čímž utvářejí bližší vojenské zahraniční vazby, které kontrastují právě s aspektem neutrality daných zemí a poukazují na silné vazby na regionální partnery.²⁰ Zároveň jsou všechny tyto země buďto členy NATO, nebo se ke vstupu chystají. Z toho vyplývá, že pozorování aspektu neutrality má z hlediska sledování změn a procesu europeizace v zahraniční politice smysl, neboť jeho změny mohou být silným důkazem europeizace zahraniční politiky a přejímání norem daných zemí.

V práci bude použita metoda diskurzivní analýzy, konkrétně pak přístup zvaný foucaultovská historická diskurzivní analýza. Ta se od ostatních přístupů diskurzivní analýzy liší tím, že se spíše než o formální vlastnosti zkoumaných textů zajímá o jejich obsahovou stránku, tedy samotný obsah výroků, ale také o kontext, který je provází. V této práci budeme za použití foucaultovské historické diskurzivní analýzy analyzovat texty či mluvené projevy. Využíváno bude zahraničněpolitických dokumentů, analýz, záznamů z jednání na nejrůznějších

²⁰ Nordic countries plan joint air defence to counter Russian threat, 2023. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/nordic-countries-plan-joint-air-defence-counter-russian-threat-2023-03-24/>

úrovních, projevů politiků a dalších. Použity budou také sekundární zdroje věnující se dané problematice. Za použití těchto dokumentů budeme zkoumat, jakým způsobem lidé skrze texty či jejich soubory konstruují smysl a význam objektů a aktivit sociálního světa. Zajímat se budeme především o diskurz, který je chápán jako systém pravidel, který vymezuje prostor pro tvorbu oněch výpovědí, tedy o diskurz jakožto významovou strukturu, nikoliv o jazykovou formu výpovědí. Zkoumat tedy budeme spíše o obsah samotných výroků, než o formální vlastnosti textu. Tato metodologie má však jednu z nejméně propracovaných metod vědecké práce.²¹ Pro formulaci výzkumného rámce nám však pomohou rámcové otázky od Hansenové.²² Tedy vymezení, jestli se výzkum omezuje na studium pouze oficiálního diskurzu, nebo jestli zahrnuje i opozici a média. Dále pak na kolik subjektů se studie zaměří a také zdali analyzuje události v kratším časovém úseku nebo vývoj diskurzu ve sledu více událostí během delšího časového období. A v neposlední řadě také otázka, jestli bude zkoumána jedna či více událostí propojených v časovém sledu nebo tématem.²³

Tato práce se tedy zaměřuje hlavně na studium oficiálního zahraničněpolitického diskurzu a to u zkoumaných třech států i Evropské unie a jejich institucí a představitelů. Zkoumaný fenomén europeizace zahraniční politiky budeme zkoumat v delším časovém úseku. Krátce uvedeme přehled historického vývoje zahraniční politiky u zkoumaných zemí, zaměříme se pak na období od devadesátých let 20. století, tedy těsně před vstupem zkoumaných zemí do EU, a pokračovat budeme obdobím těsně po vstupu až po současný vývoj. U nich za použití uvedených dokumentů a textů budeme zkoumat to, jak se o daných sledovaných aspektech dané státy a jejich instituce a představitelé vyjadřovali. Chválí nebo naopak kritizuje danou problematiku a Evropský přístup? Jakým způsobem se vyjadřuje ohledně tématu neutrality? Jak se vyjadřovali ohledně Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU? Postupují, jednají a vyjadřují se dané země a jejich představitelé o dané problematice či oblasti stejně jako EU a její instituce a představitelé? Jsou jejich kroky a vyjádření v souladu s těmi evropskými? Nebo si

²¹ DRULÁK, Petr, et al., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. S. 107. ISBN 978-80-7367-385-7.

²² HANSEN, Lene, 2006. *Security as Practice Discourse Analysis and the Bosnian War*. Copenhagen: Routledge. ISBN 9780415335751.

²³ Více viz: Tamtéž, S. 59-64 a 73-83.

naopak odporují? A pokud v daných oblastech a aspektech nepanuje shoda, jak moc se potom od sebe odlišují? Pozornost bude věnována také samotné četnosti takovýchto vyjádření, jejich kontextu a v neposlední řadě také jejich vývoji v čase. Podíváme se také na přijaté zákony a nařízení, tedy normy, které jsou pro sledování procesu europeizace v rámci zahraniční politiky stěžejní. Tento diskurz pak budeme porovnávat s pozdějšími texty a sledovat, k jakému došlo či nedošlo vývoji a změnám v průběhu času. Následně určíme, jestli tyto změny v rámci zahraničněpolitického diskurzu a politiky jako takové spadají do rámce pojmu europeizace.

Práce se zaměří na výzkum primárně oficiálního zahraničněpolitického diskurzu daných aktérů, ovšem může vzít v potaz i vyjádření od opozice v daných státech, která může v určitých případech mít také vliv i na zahraniční politiku a diskurs v ní. Zaměří se na studium europeizace v oblasti zahraniční politiky u celkem čtyř subjektů, a to Švédska, Finska, Rakouska a Evropské unie. U nich bude sledovat vytváření a proměny identity a norem v rámci konceptů neutrality a europeizace v delším časovém období od roku 1995 až do dubna roku 2023. Pozornost bude pak věnována zejména událostem a vyjádřením, které se vztahují primárně ke konceptům a otázkám neutrality nebo jasných oblastí zahraniční politiky, které souvisí zejména s EU jako takovou, jako je například Společná zahraniční a bezpečnostní politika. Dále pak také oblasti jako rozšiřování EU či Schengenského prostoru, nebo v případě Finska a Rakouska také rozšiřování eurozóny.

1.4. Přehled literatury

V této práci se věnujeme fenoménu europeizace v zahraniční politice. K tomuto tématu existuje množství relevantní literatury. Ačkoliv definic procesu europeizace pak existuje celá řada²⁴, obecně můžeme říci, že proces europeizace zahraniční politiky se týká způsobu, jakým země přistupují ke své zahraniční politice v rámci Evropské unie (EU). To znamená, že členské země EU se snaží koordinovat své zahraniční politiky na evropské úrovni a postupně společně reprezentovat EU na mezinárodní scéně a také v jejím rámci spolupracovat. Z toho vyplývá, že členské státy EU přesouvají část své suverenity v oblasti zahraniční politiky na evropskou úroveň a společně se snaží prosazovat společné zájmy a hodnoty. Ačkoliv je koncept europeizace zahraniční politiky a jeho výzkum z hlediska politologie poměrně novým fenoménem, existuje velká řada jeho různých výkladů a pojetí. Rozdíly pak existují i mezi pojetí tohoto pojmu v rámci různých vědních disciplín. Pro zkoumání tohoto fenoménu v oblasti zahraniční politiky států tak proto bylo potřeba vybrat aplikovatelnou definici, která by dostatečně vystihla tento fenomén v oblasti zahraniční politiky. K tomu nám jsou nápomocné ty definice, které zahrnují i pojmy jako je „norma“ či „identita“. O ucelenější syntézu některých definic europeizace se pak pokusil i O. Filipec, jehož definice zahrnuje i právě pojem norem a je také nejlépe aplikovatelná pro tuto práci.²⁵

Toto pojetí samotné vybízí ke kvalitativním metodám zkoumání toho fenoménu, avšak existují i práce, které se pokouší o kvantifikaci fenoménu za použití konkrétních případových studií.²⁶ Důležitost norem pro zkoumání tohoto fenoménu se promítá i do metodologie samotné, neboť Foucault a jeho historická diskurzivní analýza se zabývá nejen samotným obsahem sdělení například diplomatů, ale právě i těmi normami, které tento diskurz provázejí. Lze tedy říci, že dnes ke zkoumání europeizace neodmyslitelně patří pojmy jako normy nebo diskurz a proto je vhodnou metodou foucaultovská historická diskurzivní analýza, která má za časté téma

²⁴ Viz. Kapitola 2.

²⁵ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. ISBN 978-80-88266-42-6.

²⁶ PELC, Martin, 2012. *Europeizace české zahraniční politiky a vliv předsednictví v Radě EU: Případ palestinsko-izraelského konfliktu*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Prof. PhDr. Lenka Rovná, CSc.

právě zkoumání vztahu mezi zahraniční politikou a identitou, která úzce souvisí s normami.²⁷ Podrobněji se pak vývoji a definicím pojmu europeizace věnuje druhá kapitola této práce.

Proces europeizace zahraniční politiky členských zemí EU je postupný a neustále se vyvíjí. Na začátku procesu EU především koordinovala zahraniční politiky členských zemí a snažila se prosazovat společné postoje. V posledních letech se však proces europeizace posunul dále a EU se stává aktivním hráčem na mezinárodní scéně, který prosazuje společné zahraničněpolitické priority, jako jsou ochrana lidských práv, demokracie, mír a stabilita.²⁸ Tento proces může mít různé formy. Jednou z forem je převzetí a implementace zahraničněpolitických priorit a postojů EU v rámci národních politik. Další formou je účast na společných zahraničněpolitických opatřeních a iniciativách EU, například na diplomatických misích, společných projektech a společných prohlášeních.²⁹

Mnoho zemí EU má již dlouhodobou tradici spolupráce v oblasti zahraniční politiky, ale proces europeizace zahraniční politiky zemí se zrychlil v posledních letech.³⁰ To je částečně důsledkem rostoucího významu EU na mezinárodní scéně a také vlivu evropských institucí na národní politiky v oblasti zahraniční politiky. Dalším vlivem je v souvislosti s obrannou politikou a konceptem neutrality také konflikt na Ukrajině, který přinesl řadu změn jako je například vstup Švédska a Finska do NATO.³¹ Došlo i na změny na úrovni samotné EU, například když se poprvé ve své historii zavázala poskytovat Ukrajině vybavení, munici a výcvik vojáků.³² To je značným posunem v zahraniční politice EU a také tlakem na větší

²⁷ DRULÁK, Petr, et al., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. S. 106. ISBN 978-80-7367-385-7.

²⁸ Patrně například z: EU accuses Russian troops of committing atrocities in Ukrainian town Bucha, 2022. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/eu-accuses-russian-troops-committing-atrocities-ukrainian-town-bucha-2022-04-03/>

²⁹ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. ISBN 978-80-88266-42-6.

³⁰ Například: BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. *The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy*. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780199665679. Dostupné z: doi:10.1093/oxfordhb/9780199665679.013.28

³¹ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

³² EDA brings together 23 countries for Common Procurement of Ammunition, 2023. In: European Defence Agency [online]. Brussels: European Defence Agency [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition#> ; A

européizaci a sladění zahraničních politik členských zemí s politikou EU v této otázce. Nicméně, některé země stále preferují zachování vlastní zahraniční politiky, například pokud se týká otázek, které jsou vnímány jako národní zájmy, zejména otázky neutrality dané země. To může vést k napětí a konfliktům mezi členskými státy EU a také může brzdit proces europeizace zahraniční politiky zemí.

Z používané literatury také vyplývá, že ačkoliv po vstupu zkoumaných zemí do EU v roce 1995 došlo v rámci jejich zahraniční politiky k mnoha změnám, změny a proces europeizace lze pozorovat již před tímto rokem. Ukazuje se, že významným faktorem, který tyto změny spustil, byl zejména konec Studené války v roce 1991 a následné změny v bezpečnostním a geopolitickém prostředí daných států.³³

Příkladem europeizace zahraniční politiky může být Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU (SZBP), která byla vytvořena v roce 1993. SZBP má za cíl koordinovat a integrovat zahraniční politiku členských států EU a prosazovat společné zahraničněpolitické priority a také podpořit jednotný postoj EU na mezinárodní scéně.³⁴ Jedná se tak o jeden z hlavních nástrojů EU pro koordinaci zahraniční politiky mezi svými členskými státy. Vztah mezi europeizací zahraniční politiky a SZBP je těsný, protože europeizace zahraniční politiky znamená, že členské státy EU spolupracují a koordinují své zahraniční politiky, aby dosáhly společných cílů a stanovisek, na kterých se EU shodla. Proto je pro tuto práci SZBP významná, protože se jedná o oficiální postoje EU. Na základě toho nám umožňuje porovnávat postoje EU ke zkoumaným aspektům s postoji sledovaných států. Díky tomu můžeme snáze určit, zda ve vztahu k oněm aspektům došlo v zahraničních politikách oněch zemí k procesu europeizace a přiblížení se k postojům EU, či nikoliv. V praxi to znamená, že proces europeizace zahraniční politiky může vést k postupnému přenesení pravomocí a kompetencí z členských států na EU v oblasti

také: TIDEY, Alice, 2022. EU countries agree to train Ukrainian soldiers as part of new mission. In: EuroNews [online]. online: EuroNews [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/10/17/eu-ministers-to-sign-off-on-military-training-mission-for-ukrainian-soldiers>

³³ Například v: PALOSAARI, Teemu, 2013. *Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy*. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

³⁴ Common foreign and security policy, 2023. In: *European Commission* [online]. Brussels: European Commission [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/common-foreign-and-security-policy_en

zahraniční politiky a také k postupnému přejímání norem.³⁵ Tento proces umožňuje EU koordinovat své diplomatické aktivity, vyjednávání a zahraničněpolitické iniciativy a vytvářet společnou zahraniční politiku. Tím se posiluje vliv EU na mezinárodní scéně a umožňuje jí účinněji prosazovat své zájmy.

SZBP zahrnuje spolupráci členských států na mnoha úrovních, včetně politické, diplomatické, vojenské a bezpečnostní spolupráce. Europeizace zahraniční politiky tedy umožňuje lepší koordinaci a integraci těchto různých prvků SZBP a zajišťuje větší soudržnost a efektivitu společné zahraniční politiky EU. Při vstupu do unie proto musely všechny země, včetně sledovaného Švédska, Finska a Rakouska, přijmout a implementovat unijní Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Kolem toho zpočátku panovaly obavy, avšak ty s postupem času klesaly.³⁶ Podrobněji se pak otázce SZBP a jednotlivým postojům zahraniční politiky EU věnuje samostatná kapitola číslo čtyři.

Existují i další příklady europeizace zahraniční politiky v souvislosti se SZBP i mimo ni, jako je například společný postoj k Rusku, či společné stanovisko k událostem v Bělorusku. Dále pak i postoje a vyjádření k situaci v Afghánistánu nebo k Brexitu a další. V této práci se pak věnujeme i postojům a vyjádřením, které se vztahují především k otázkám neutrality nebo jasným oblastem zahraniční politiky, které souvisí zejména s EU jako takovou. Dále pak také oblastem jako je rozšiřování EU či Schengenského prostoru³⁷, nebo v případě Finska a Rakouska také rozšiřování eurozóny. Postojům jednotlivých zemí se pak věnují jejich samostatné kapitoly. V každém případě však stále existuje určitá míra autonomie a rozdílnosti mezi zahraničními politikami jednotlivých členských států, které odrážejí rozdílné národní zájmy a priority.³⁸

³⁵ OLSEN, Johan P., 2002. *The Many Faces of Europeanization*. Journal of Common Market Studies. 40(5), S. 935.

³⁶ Více viz.: PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

³⁷ Viz např.: CAŁUS, Kamil a Łukasz KOBESZKO, 2022. Austria vetoes Romania and Bulgaria entering Schengen. In: Centre for Eastern Studies [online]. online: Centre for Eastern Studies [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-12-16/austria-vetoes-romania-and-bulgaria-entering-schengen>

³⁸ Například postoje ohledně NATO, viz vstup Švédska a Finska do aliance, zatímco Rakousko se drží své politiky neutrality. Dále pak rozdílné postoje a účast ohledně situace v Afghánistánu a další.

Příkladem jedné takovéto oblasti je otázka neutrality daných zemí v zahraniční politice, zejména ve vztahu k obraně. Neutralita má v rámci europeizace zahraniční politiky různé role a významy v závislosti na konkrétní zemi a situaci. Některé země, jako například zkoumané Rakousko, Finsko, Švédsko a například i Irsko, mají dlouhou tradici neutrality a v minulosti se snažily vyhnout se aktivní účasti v zahraničních konfliktech.³⁹

V kontextu europeizace zahraniční politiky mohou tyto země využít své neutrality jako výhody při prosazování společných zahraničněpolitických cílů EU. Mohou tak například pomáhat s vyjednáváním a zprostředkováním v rámci různých konfliktů, a tím pomáhat dosáhnout mírových řešení, protože k nim další země mohou mít díky jejich neutralitě větší míru důvěry.⁴⁰ Na druhé straně však může být neutrality brzdou v procesu europeizace zahraniční politiky. Země, které se rozhodnou držet své neutrality, se mohou snažit prosazovat své vlastní národní zájmy a mohou být méně ochotny spolupracovat na společných zahraničněpolitických cílech EU. Tento postoj může být vnímán jako kontraproduktivní v procesu sbližování a koordinace zahraniční politiky mezi členskými státy EU.⁴¹ Nicméně v rámci EU i NATO existuje respekt k různým názorům a postojům a neutralita je proto respektována jakožto legitimní politická volba.⁴² V posledních letech se však vztah některých zemí k neutralitě mění a dochází k většímu zapojení do společné zahraniční politiky EU.⁴³

Z literatury zabývající se otázkou a konceptem neutrality pak také vyplývá, že existuje jasný rozpor mezi pravidly neutrality a pravidly kolektivní bezpečnosti a také, že vnímání

³⁹ Viz např.: BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780199665679.; Nebo také: PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

⁴⁰ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 434-438. ISBN 9780199665679

⁴¹ BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 529. ISBN 9780199665679. Dostupné z: doi:10.1093/oxfordhb/9780199665679.013.28

⁴² NOVAKOVIĆ, Igor S., ed., 2013. Neutrality in the 21st century - Lessons for Serbia. Belgrade: ISAC Fond, International and Security Affairs Centre. S. 83. ISBN 978-86-86383-16-7.

⁴³ Viz např.: Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

konceptu neutrality se měnilo napříč staletími. Z hlediska mezinárodního práva pak plyne, že režim kolektivní bezpečnosti vítězí nad režimem/konceptem neutrality. V souhrnu lze tedy vyvozovat, že čím více je v mezinárodním systému kolektivní bezpečnosti, tím méně je v něm neutrality a naopak.⁴⁴ Z toho nám tedy vyplývá i to, že členství v organizacích kolektivní bezpečnosti je jen stěží slučitelné se strategií neutrality v zahraniční politice, ačkoliv často dochází k ohýbání konceptu neutrality ze strany jednotlivých zemí. To je pro tuto práci klíčové při zkoumání procesu europeizace zahraniční politiky daných zemí. Jednou z prací zabývajících se tímto fenoménem a docházejícím k těmto závěrům, je například sborník *Neutrality in the 21st century - Lessons for Serbia*, který se zabývá vývojem konceptu neutrality a jeho projevy u různých zemí v různých obdobích.⁴⁵ Podrobněji se pak konceptem neutrality v této práci zabývá třetí kapitola.

Existují pak i další práce, které pojednávají i o dalších aspektech europeizace v zahraniční politice i europeizaci jako takové. Někteří autoři se v této souvislosti zabývají například vzájemným vztahem národních parlamentů členských států EU a samotné Evropské unie. V souvislosti s tím evropskou integraci a europeizaci vidí především jako výzvu pro národní parlamenty.⁴⁶ V rámci toho pak pracují s výzkumem rychlosti přijímání evropské legislativy na národní úrovni a přichází s rozdělením členských zemí a jejich parlamentů jak na „pomalé adaptéry“, tak na „národní hráče“, kteří naopak umí aktivně a úspěšně prosazovat své zájmy národního parlamentu i na úrovni EU. Mezi tyto státy pak řadí i zkoumané Švédsko, Finsko a Rakousko.⁴⁷

Důležité jsou i poznatky o změnách a europeizaci zahraniční politiky jednotlivých zkoumaných států. V rámci nich došlo i k řadě viditelných změn. Někteří autoři například přichází s poznatkem, že integrační politika Finska je kombinací pro-integrační a pragmatické

⁴⁴ NOVAKOVIĆ, Igor S., ed., 2013. *Neutrality in the 21st century - Lessons for Serbia*. Belgrade: ISAC Fond, International and Security Affairs Centre. S. 23. ISBN 978-86-86383-16-7.

⁴⁵ NOVAKOVIĆ, Igor S., ed., 2013. *Neutrality in the 21st century - Lessons for Serbia*. Belgrade: ISAC Fond, International and Security Affairs Centre. ISBN 978-86-86383-16-7.

⁴⁶ MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS, ed., 2001. *National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. S. 20. ISBN 978-3789076268.

⁴⁷ Tamtéž, S. 20. (Překlad vlastní)

adaptace na elitní úrovni.⁴⁸ Zároveň je jako důležitý faktor ve finské europeizaci uváděn i široký konsensus mezi vládními a opozičními stranami, které jsou obdobně jako finská společnost proevropsky naladěné, a snaží se upevnit pozici Finska v jádru EU, včetně členství v eurozóně. Z pohledu finských elit je pak přístup k europeizaci kooperativní a pragmatický, s tím, že je členství v EU viděno jako efektivní cesta pro prosazování národních zájmů, a to včetně zahraniční politiky.⁴⁹ Na druhé straně jsou finské pro-integrační prohlášení a nařízení v jistém kontrastu s pragmatickým finským přístupem k europeizaci a s konzervativním postojem k institucionálním reformám EU. Například tzv. „*Velký výbor*“, stejně tak jako výbor pro zahraniční záležitosti Finska se vyslovil proti zavedení supranacionálních celoevropských kandidátek pro evropské volby.⁵⁰ Obdobně zajímavá jsou i zjištění dalších autorů, kteří se zabývají fenoménem europeizace v zahraniční politice Finska. Ti se kromě europeizace finské zahraniční politiky zabývají i otázkou neutrality, která s tématem úzce souvisí.⁵¹ Jedna autorka uvádí například, že když do EU vstoupilo Finsko, jejich oficiální národní interpretace byla taková, že finská politika neutrality/non-alignment a unijní SZBP si navzájem neodporují.⁵² Podobně to bylo vnímáno i ze strany dalších států i samotné EU. Ačkoliv tedy vstup do EU vyžadoval u některých států reinterpretaci politiky neutrality, hlubší mezinárodní transformační procesy byly příčinami změn ve finské politice těsně po konci studené války.⁵³ To platí i pro další pozorované země. Po skončení studené války tak přestala být tradiční neutralita mezi Východem a Západem jednou z možností. Dále pak byl závazek k evropské SZBP byl vnímán především jako nástroj realizace adaptace na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí. Navzdory SZBP a deklarovanému závazku k ní tedy oficiální dokumentace a domácí debata například ve Finsku zdůrazňovaly nesoulad jako pokračující klíčový prvek finské zahraniční a bezpečnostní politiky.⁵⁴ Zajímavým vývojem v zahraniční politice Finska je také přijetí Eura.

⁴⁸ RAUNIO, Tapio, 2001. The Parliament of Finland: A Model Case for Effective Scrutiny?. In: MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS. National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, S. 173. ISBN 978-3789076268.

⁴⁹ Tamtéž, S. 173.

⁵⁰ Tamtéž, S. 197.

⁵¹ Například: PALOSAARI, Teemu, 2013. *Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy*. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

⁵² Tamtéž, S. 8.

⁵³ Tamtéž, S. 8.

⁵⁴ Tamtéž, S. 8-9.

V neposlední řadě je pak důležitou změnou finský vstup do NATO v důsledku ruské invaze na Ukrajinu v roce 2022.

Co se týče Rakouska, tak v jeho případě dlouhou dobu evropské integraci a europeizaci, a to i v zahraniční politice, bránily následky druhé světové války. V jejím důsledku bylo v Rakousku i zvenčí členství v EU viděno jako v rozporu s legálními a politickými závazky plynoucími z rakouské politiky neutrality. Přesto však mělo Rakousko a jeho představitelé zájem na bližší spolupráci, zejména pak v ekonomické oblasti. V průběhu dekád tak došlo k uzavření řady smluv se sousedními státy i s Evropským společenstvím a posléze Evropskou unií.⁵⁵ Co se však týče prosazování zájmů na evropské úrovni, Rakousko bylo alespoň zpočátku tisíciletí spíše reakčním, ačkoliv zodpovědným aktérem.⁵⁶ Co se však týče europeizace rakouské zahraniční politiky, lze pozorovat i některé rozpory a neúspěchy. Například, když bylo Rakousko přehlasováno v debatách o pravidlech převozu zvířete v rámci EU⁵⁷ nebo když naopak Rakousko vetovalo vstup Rumunska a Bulharska do Schengenského prostoru.⁵⁸ Dalším důležitým poznatkem na téma europeizace rakouské zahraniční politiky je to, jak se Rakousko snaží skrze Evropské instituce jako je předsednictví Rady EU propagovat svoji image jakožto spolehlivého partnera, jenž má Evropské hodnoty za vlastní a tedy proces Europeizace ukazuje jako nástroj, kterého Rakousko využívá, spíše než procesu, který by ho zásadně ovlivňoval.⁵⁹ K podobným závěrům dochází i další autoři, z nichž někteří aplikují top-down i bottom-up dimenze Europeizace od Börzela.⁶⁰ Ačkoliv se některé práce soustředí spíše na vzájemné

⁵⁵ BLÜMEL, Barbara a Christine NEUHOLD, 2001. The Parliament of Austria: A Large Potential with Little Implications. In: MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS. National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, S. 313. ISBN 978-3789076268.

⁵⁶ Tamtéž, S. 335.

⁵⁷ Tamtéž, S. 335.

⁵⁸ CALUS, Kamil a Łukasz KOBESZKO, 2022. Austria vetoes Romania and Bulgaria entering Schengen. In: Centre for Eastern Studies [online]. online: Centre for Eastern Studies [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-12-16/austria-vetoes-romania-and-bulgaria-entering-schengen>

⁵⁹ PAVLOVSKY, Boris, 2019. *Austrian foreign cultural policy: Europeanization through the prism of national interests*. International Journal of Cultural Policy. 25(7). ISSN 1477-2833. Dostupné z: doi:10.1080/10286632.2018.1549239

⁶⁰ FALKNER, Gerda, 2001. *The Europeanisation of Austria: Misfit, Adaption and Controversies*. European Integration online Papers. Vienna: Demokratiezentrum Wien, 5(13).

ovlivňování EU a Rakouska z hlediska domácí politiky, i přesto poskytují poznatky o procesu europeizace v zahraniční politice. Významným vývojem bylo také přijetí Eura.

V případě Švédska pak byla zpočátku evropská integrace země vyloučena za studené války politikou neutrality, obdobně jako u Rakouska. Po konci studené války však proces europeizace a evropské integrace zrychluje.⁶¹ V rámci debat ve Švédsku však byly tyto procesy a EU samotná chápány především z ekonomického úhlu pohledu. Mezi příznivci integrace však byl vyzdvihován vstup do EU, i jakožto aspekt a rozšíření švédské zahraniční politiky.⁶² To podporuje argument, že již během období kolem švédského vstupu do EU byla švédská zahraniční politika v jistých ohledech značně europeizovaná a ve shodě v pohledu na řadu otázek, zejména pak například v sousedské a regionální politice Švédska. Zároveň se však švédský parlament několikrát vyjádřil v tom smyslu, že delegace moci na evropskou úroveň a europeizace švédských postojů v zahraniční politice není bezpodmínečná a úplná.⁶³ Oblasti švédské zahraniční politiky, změnám v ní a fenoménu europeizace v zahraniční politice se pak věnují i další zdroje. V nich se autoři věnují třeba i otázce neutrality ve švédské zahraniční politice a dochází k závěru, že je v rámci švédské ZP tento koncept pomalu opouštěn.⁶⁴ Další práce pak provádí jakousi syntézu několika přístupů k výzkumu europeizace a kritizují dílo od Mannerse⁶⁵, kterému vyčítají naopak právě přílišné soustředění se na oblast zahraničních vztahů.⁶⁶ Švédsko se také ve své zahraniční politice posouvá od neutrality k post-neutralitě a v současnosti také vstupuje do NATO, čímž tento koncept zcela opouští. V průběhu let se také stále více účastní mezinárodních misí a operací. Nicméně na rozdíl od Rakouské politiky

⁶¹ HEGELAND, Hans, 2001. The Parliament of Sweden: A Successful Adapter in the European Arena. In: MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS. National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, S. 377. ISBN 978-3789076268.

⁶² Tamtéž, S. 377.

⁶³ Tamtéž, S. 377.

⁶⁴ BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. *The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy*. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 529-543. ISBN 9780199665679. Dostupné z: doi:10.1093/oxfordhb/9780199665679.013.28

⁶⁵ MANNERS, Ian, 2002. Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?. JCMS. Blackwell Publishers, 40(2).

⁶⁶ BROMMESSON, Douglas, 2010. *Normative Europeanization: The case of Swedish foreign policy reorientation*. Cooperation and Conflict. 45(2), s. 224-244. Dostupné z: doi:10.1177/0010836710370246

neutrality, v případě Švédska tato politika nebyla „vnucena“ vnějšími aktéry, nýbrž vycházela z vlastní domácí strategie a koncepce zahraniční politiky.⁶⁷

Podrobněji se pak jednotlivým zemím a konceptu europeizace věnují jejich samostatné kapitoly. Na konci práce se také nachází seznam použité literatury, jejíž část je v této kapitole shrnuta.

I přes řadu studií a výzkumů na téma europeizace zahraniční politiky a europeizace obecně však stále existuje několik oblastí, kde máme jen omezené nebo nedostatečné poznatky. Mezi ně patří například i to, které konkrétní procesy přesně ovlivňují a stimulují proces europeizace zahraniční politiky zemí v rámci EU. Je třeba dalšího výzkumu a analýzy, aby bylo možné lépe porozumět všem procesům, které ovlivňují europeizaci v oblasti zahraniční politiky. K tomuto se u konkrétních třech zemí pokusí částečně přispět i tato práce.

Dále je to pak vliv europeizace zahraniční politiky na rozhodovací procesy v členských státech EU, a také na to, jaké jsou vztahy mezi evropskými a národními zájmy. Ačkoliv je v této oblasti stav poznání neúplný, existují i práce, které se jednotlivým aspektům tohoto tématu věnují. Jedná se například o výzkum vzájemného vztahu národních parlamentů členských států EU a samotné Evropské unie, který evropskou integraci a europeizaci vidí především jako výzvu pro národní parlamenty.⁶⁸ Dalším možnou oblastí zkoumání je výzkum vlivu procesu europeizace na vztahy mezi členskými státy EU. Je přínosné porozumět, jak proces europeizace ovlivňuje vztahy mezi členskými státy EU, jak se vztahy mění s tím, jak se členské státy stávají více evropskými v oblasti zahraniční politiky a jak se tyto změny odrážejí v rámci SZBP. Existuje také prostor pro další výzkum toho, jaký je vliv procesu europeizace na vztahy mezi EU a třetími zeměmi. Zatímco existuje mnoho studií o tom, jak EU ovlivňuje zahraniční politiku svých členských států, existuje jich již méně o tom, jak se proces europeizace odráží na vztazích EU s třetími zeměmi a jak tato změna vztahů ovlivňuje mezinárodní politické vztahy. V neposlední řadě je další možnou oblastí výzkumu analýza změn v roli EU na mezinárodní

⁶⁷ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 438. ISBN 9780199665679.

⁶⁸ MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS, ed., 2001. National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. ISBN 978-3789076268.

scéně v důsledku procesu europeizace zahraniční politiky. Bylo by přínosné lépe pochopit, jak se mění role EU na mezinárodní scéně s tím, jak se členské státy stávají více evropskými v oblasti své zahraniční politiky, a jak tyto změny ovlivňují mezinárodní vztahy jako takové.

Existuje také prostor pro další výzkum z pohledu teoretického rámce europeizace. Některé teorie vysvětlují, jak a proč se zahraniční politiky členských států EU sblíží a spolupracují, zatímco jiné se zaměřují na faktory, které brání dosažení plného stupně europeizace.⁶⁹ Objevuje se však potřeba více teoretických modelů a empirických studií, které budou brát v úvahu nové výzvy a trendy, jako jsou například narůstající význam digitalizace a kybernetické bezpečnosti. Dále se pak v oblasti metodologie europeizace zahraniční politiky objevují nové přístupy, které se snaží lépe zachytit a měřit tento proces. Nicméně, mnoho stávajících studií používá kvantitativní metody, které se soustředí na analýzu zahraničních politik členských států z hlediska jejich shody s rozhodnutími EU.⁷⁰ Tento přístup však může přehlížet faktory, jako jsou například národní zájmy a preference, které mohou být důležité při i při výzkumu formování zahraniční politiky a procesu europeizace. Další možnou oblastí zkoumání je výzkum vlivu vnějších aktérů na tento proces. Europeizace zahraniční politiky může být ovlivněna i vnějšími aktéry, jako jsou například Spojené státy, Rusko nebo Čína. Tyto státy se mohou snažit ovlivňovat zahraniční politiku jednotlivých členských států.

Tato práce má pak za cíl prohloubit poznání výzkumu fenoménu europeizace v oblasti zahraniční politiky. Práce se tak nevěnuje procesu a fenoménu europeizace holisticky či jeho projevům v jiných oblastech politiky či veřejného života nebo vývoji chápání pojmu. Klade také důraz na oblast obrany a otázku neutrality, včetně sledování dalších aspektů ve vztahu k EU, jakožto například oblasti Společné bezpečnosti a zahraniční politiky nebo postojům ke konfliktu na Ukrajině či situaci v Afghánistánu. Právě ona situace na Ukrajině je pak aspektem zcela novým, a proto tento aspekt z pohledu europeizace zahraniční politiky nebyl mnoho zkoumán. Existují ale i další faktory, které ovlivňují europeizaci v zahraniční politice. Například struktura

⁶⁹ Viz například: FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. ISBN 978-80-88266-42-6.

⁷⁰ Jako například řada prací obsažených v: MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS, ed., 2001. *National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. ISBN 978-3789076268.

i fungování domácích parlamentů v členských zemích.⁷¹ Práce je pak zaměřena také na tři konkrétní státy – Švédsko, Finsko a Rakousko, které vstoupily do EU shodně v roce 1995. Nejedná se tedy o výzkum europeizace v zahraniční politice obecně s uplatněním na libovolné státy, nýbrž ve vztahu k těmto zemím. Tato diplomová práce má za cíl zkoumat fenomén europeizace zahraniční politiky u tří evropských států, které se pro výzkum nabízejí pro svou relativně dobrou porovnatelnost, jelikož všechny tři státy vstoupily do EU ve stejný čas a také mají všechny tři dlouho historii neutrality v zahraniční politice, a proto poskytují dobrý rámec pro porovnávání fenoménu europeizace v oblasti zahraniční politiky.

2. Koncept europeizace

Pro potřeby této práce je třeba si nejprve definovat, co je to vlastně koncept europeizace. To může být těžší, než by se na první pohled mohlo zdát. Tento koncept i fenomén je v politických vědách poměrně nový a různí autoři tak přichází s vlastními definicemi, které se v řadě aspektů liší. Tento fenomén je objektem výzkumu zhruba posledních 25 let. V minulosti byl výzkum v oblasti Evropských studií dominován debatou o tom, jak vysvětlit dynamiku a výsledky Evropského integračního procesu. V dalších letech se ale pozornost stále více soustředila na to, jakým způsobem ekonomická a politická spolupráce v rámci Evropské unie může transformovat domácí instituce členských států. Jak argumentují někteří autoři, počet studií, které používají top-down namísto bottom-up perspektivy na Evropskou integraci, ukazuje, že Evropa je pro domácí instituce důležitá.⁷²

Podstatné rozdíly se pak dají nalézt i v pojetí tohoto konceptu v rámci různých vědních disciplín.⁷³ Ostatně jak ukazuje Ondřej Filipec, pojetí tohoto konceptu a jeho definic existují

⁷¹ MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS, ed., 2001. *National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. ISBN 978-3789076268.

⁷² BÖRZEL, Tanja A., 1999. *Towards Convergence in Europe? Institutional Adaptation to Europeanization in Germany and Spain*. *Journal of Common Market Studies*. 37(4), S. 574.

⁷³ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. S. 15. ISBN 978-80-88266-42-6.

desítky.⁷⁴ I samotný veliký počet různorodých definic byl předmětem zkoumání některých autorů. Názorným příkladem je pak analýza od Theofanise Exadaktylose a Claudia M. Radelliho na kterou Filipec poukazuje, a kde uvádějí, že ze 46 zkoumaných článků týkajících se konceptu Europeizace, 20 článků použilo jednu z klasických definic konceptu, 4 přišly s vlastními definicemi a dokonce 22 zkoumaných článků nevedlo definici žádnou.⁷⁵

Například autoři Harmsen a Wilson hovoří ve svém díle dokonce hned o osmi různých pojetích tohoto konceptu a připouštějí existence i dalších možných. Z jejich různých pojetí k tématu této práce však nejlépe sedí jejich pojetí Europeizace jakožto proměny politiky („*policy isomorphism*“).⁷⁶ I toto pojetí však není plně vyhovující, například i proto, že zahraniční politika je z části tvořena nejen oficiální politikou dané země, ale i jednotlivými vyjádřeními diplomatů a představitelů. Z politologického hlediska realitu EU odráží lépe dělení od Johana P. Olsena, který hovoří hned o pěti pojetích procesu europeizace. Pro účely této práce je nejvíce vhodné jeho páté pojetí, které o europeizaci hovoří jako o procesu politického sjednocování Evropy.⁷⁷ Nicméně autor měl na mysli sjednocování zejména v domácí politice a sdílených hodnotách a oblasti zahraničních vztahů, kterou se tato práce zabývá, se tolik nevěnuje.

Autoři prací na toto téma pak často používají jednu z klasických definic, jako je například ta od Olsena,⁷⁸ ale řada autorů se definici dokonce vyhýbá nebo zavádí svou vlastní.⁷⁹ Tyto definice se soustředí na různé oblasti a aspekty pojmu, avšak jak někteří sami přiznávají,

⁷⁴ Tamtéž, S. 15.

⁷⁵ EXADAKTYLOS, Theofanis a Claudio M. RADAELLI, 2012. *Looking for Causality in the Literature on Europeanization*. In: EXADAKTYLOS, Theofanis a Claudio M. RADAELLI. *Research Design in European Studies: Establishing Causality in Europeanization*. London: Palgrave Macmillan, S. 21. ISBN 978-1-137-00509-0. ISSN 2662-5873. Dostupné z: https://doi.org/10.1057/9781137005090_2 ; FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. S. 28. ISBN 978-80-88266-42-6.

⁷⁶ HARMSSEN, Robert a Thomas M. WILSON, 2000. Introduction: Approaches to Europeanization. *Yearbook of European Studies*. 14(1), S. 14-18.

⁷⁷ OLSEN, Johan P., 2002. *The Many Faces of Europeanization*. *Journal of Common Market Studies*. 40(5), S. 923-924.

⁷⁸ OLSEN, Johan P., 2002. *The Many Faces of Europeanization*. *Journal of Common Market Studies*. 40(5).

⁷⁹ EXADAKTYLOS, Theofanis a Claudio M. RADAELLI, 2012. *Looking for Causality in the Literature on Europeanization*. In: EXADAKTYLOS, Theofanis a Claudio M. RADAELLI. *Research Design in European Studies: Establishing Causality in Europeanization*. London: Palgrave Macmillan, S. 21. ISBN 978-1-137-00509-0. ISSN 2662-5873. Dostupné z: https://doi.org/10.1057/9781137005090_2

jejich definice nejsou všezahrnující.⁸⁰ Řada těchto definic pak klade velký důraz na domácí politiku nebo oficiální vyjádření představitelů země, avšak tím často opomíjí méně formální vyjádření a chování představitelů těchto zemí, a také se mnohokrát nevěnují oblasti zahraniční politiky, která je oblastí zájmu pro tuto práci. Ostatně sám Olsen připouští, že jeho definice nejsou všezahrnující a konstatuje, že mu jde spíše o jakési představení základního modelu pro výzkum, než o vytváření dokonalých definic. Připouští proto také, že využití jeho definic i pojmu europeizace obecně může být omezené.⁸¹ Ačkoli jeho záměrem nebylo, jak sám říká „vytváření definic“, jeho definice jsou často používány jinými autory nebo je na nich stavěno.

Harmsen a Wilson se pak na jeho základě pokusili o rozšíření pojmu i do dalších oblastí, jako je například diskurz, i když sami přiznávají, že jejich výčet pojetí pojmu nemusí být kompletní.⁸² Řada autorů při zkoumání tohoto fenoménu využívá i pojmu „norma“, zejména z pohledu diskurzivních analýz a dalších směrů kritických teorií. Ostatně na normy a jejich vliv z hlediska EU a jejích institucí odkazuje i samotný název práce Iana Mannerse, který do jisté míry určil směřování vnímání tohoto pojmu.⁸³ V této práci polemizuje, že síla EU a její vliv na dosažení jejich cílů je spíše normativní, nežli empirický, což je podle něj vzhledem k předchozí imperialistické historii kontinentu jistým paradoxem.⁸⁴ Představuje také koncept normativní moci, kterým se snaží popsat to, že je EU založena na normativním základu, který ji však zároveň předurčuje k určitému způsobu chování ve světové politice. Dle této jeho teorie je klíčovým faktorem v mezinárodní roli EU nejen to, co dělá nebo říká, ale to, co sama ve skutečnosti je. Přichází proto s ontologickým poznatkem ohledně EU, a to že může *konceptualizována* jako měnitel norem v mezinárodním systému a zároveň s pozitivistickou kvalitou toho že EU *jedná* jakožto jejich měnitel. Souběžně s tím poukazuje na normativní kvalitu, tedy že z podstaty by EU *měla* jednat tak, aby šířila své normy do mezinárodního

⁸⁰ HARMSSEN, Robert a Thomas M. WILSON, 2000. Introduction: Approaches to Europeanization. Yearbook of European Studies. 14(1), S. 14-18.

⁸¹ OLSEN, Johan P., 2002. *The Many Faces of Europeanization*. Journal of Common Market Studies. 40(5).

⁸² HARMSSEN, Robert a Thomas M. WILSON, 2000. Introduction: Approaches to Europeanization. Yearbook of European Studies. 14(1), S. 14-18.

⁸³ MANNERS, Ian, 2002. Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?. JCMS. Blackwell Publishers, 40(2).

⁸⁴ Tamtéž, S. 238.

systemu.⁸⁵ Z toho tedy vyplývá proces europeizace, který je zároveň jakousi vnitřní kvalitou EU samotné, která je s ní už od základu spjata a je proto přirozené, že dochází ke sblížení norem a europeizaci obecně nejen u jejích členských států, ale i u zemí mimo EU. Toto vnímání pojmu, které na normách staví, ve výzkumu fenoménu europeizace převažuje.

Důležitým vodítkem pojetí tohoto konceptu je také práce od Tanjy Börzel, která pracuje s top-down a bottom-up dimenzemi pojetí tohoto pojmu, které jsou pak dále používány a na kterých nadále staví v dalších pracích následující autoři.⁸⁶ Například v práci od G. Falkner o Europeizačním procesu v Rakousku, kde si vypomáhá i další definicí europeizace od Ladrecha.⁸⁷ Ten ji definuje jako: „*inkrementální proces reorientace směřování a tvaru politiky do té úrovně, kdy se politické a ekonomické dynamiky ES (EU) stanou součástí organizační logiky národní politiky a tvorby politiky.*“⁸⁸

Pro účely tohoto výzkumu, který se zaměřuje na oblast zahraniční politiky daných států, jsou obecně vhodnější spíše ty definice, které se zaměřují převážně na pojetí europeizace v rámci konceptu „*policy*“, a které se tolik nezaměřují například na dopady na domácí a administrativní systém daných zemí. Ze dvou generací výzkumu europeizace se tedy tato práce drží spíše té první, která akcentuje právě onu top-down perspektivu a předpokládá spíše reaktivní adaptaci a zvyšování konvergence na národních úrovních.⁸⁹

Z tohoto značného množství různých pojetí a definic se však zdá jako nejvhodnější definice O. Filipce, který se ve své knize pokusil o syntézu těchto různých definic a vytvoření nové, která by co nejvíce pokrývala ono politologické pojetí europeizace, včetně zahrnutí pojmu „*norma*“. Ten ji definuje jako: „*(...) určitý proces změny, který vede ke sblížení (resp. přenosu) hodnot, norem, pravidel nebo vzorců jednání mezi zúčastněnými aktéry. Těmito aktéry jsou*

⁸⁵ Tamtéž, S. 252.

⁸⁶ BÖRZEL, Tanja A., 1999. Towards Convergence in Europe? Institutional Adaptation to Europeanization in Germany and Spain. *Journal of Common Market Studies*. 37(4), S. 573-596.

⁸⁷ FALKNER, Gerda, 2001. *The Europeanisation of Austria: Misfit, Adaption and Controversies*. European Integration online Papers. Vienna: Demokratiezentrum Wien, 5(13).

⁸⁸ LADRECH, Robert, 1994. 'Europeanisation of domestic politics and institutions: the case of France'. *Journal of Common Market Studies*. 32(1), S. 69-88. Dostupné z: doi:10.1111/j.1468-5965.1994.tb00485.x (Překlad vlastní)

⁸⁹ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucnense. S. 21. ISBN 978-80-88266-42-6.

*nejčastěji státy, nebo subjekty existující v rámci států. Europeizace se však může dotýkat i nestátních aktérů, jako jsou mezinárodní organizace, mezinárodní režimy nebo sítě.*⁹⁰

Zahrnutí norem do této definice je pro zkoumání europeizace v zahraniční politice klíčové. Například Foucault a jeho historická diskurzivní analýza, která je využívána v této práci, se zabývá nejen samotným obsahem sdělení například diplomatů, ale právě i normami, které tento diskurz provázejí. V jeho pojetí je diskurz chápán jako systém pravidel, který vymezuje onen prostor pro tvorbu aktuálních výpovědí. Tedy chápe diskurz jakožto významovou strukturu.⁹¹ V souvislosti s normami a diskurzem autoři často také hovoří o identitě. Identita pak podle řady z nich dává právě onen smysl zahraniční politice, a je proto sama zahraniční politikou a jejími dopady ovlivňována a konstituována.⁹² Častým tématem foucaultovské historické diskurzivní analýzy je pak právě vztah mezi zahraniční politikou a identitou, která úzce souvisí s normami.⁹³ Z toho plyne, že normy konstituují nezbytnou část fenoménu europeizace v oblasti zahraniční politiky.

2.1. Europeizace v oblasti zahraniční politiky

Jak je patrné z předchozí kapitoly, existuje velká řada definic a pojetí pojmu Europeizace. Spousta z nich se však zaměřuje převážně na vzájemné dopady na oblast domácí politiky. Tyto definice a pojetí, ačkoliv přínosné, se často dají jen těžko aplikovat na oblast zahraniční politiky, která je předmětem zkoumání této práce. Naštěstí existuje řada prací, kde se autoři zabývali právě vztahem konceptu europeizace a zahraniční politiky. Tyto práce často zmiňují právě normy nebo identitu, ale věnují se ve vztahu ke jmenovaným státům i otázce neutrality.⁹⁴ Zmíněné práce pak pozorují změny v zahraničních politikách daných států, které

⁹⁰ Tamtéž, S. 25.

⁹¹ DRULÁK, Petr, et al., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. S. 106. ISBN 978-80-7367-385-7.

⁹² Tamtéž, S. 96.

⁹³ Tamtéž, S. 106.

⁹⁴ PALOSAARI, Teemu, 2013. *Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy*. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

jsou podle nich právě projevem fenoménu europeizace.⁹⁵ Nicméně tyto práce se často věnují pouze jednomu konkrétnímu státu či případu, kdežto tato práce se pokouší tento koncept aplikovat na tři státy, které do EU vstoupily ve stejnou dobu.

Důležitým pilířem této práce pak bude kromě definice europeizace od O. Filipce také práce od I. Mannerse, který staví na normách a zkoumá jejich vliv z hlediska EU a jejích institucí.⁹⁶ V ní argumentuje, že síla EU a její vliv na dosažení cílů je právě spíše normativní, nežli čistě empirický.⁹⁷ Dále pak pracuje s konceptem tzv. normativní mocnosti, kterým poukazuje na to, že EU je založena na normativním základu, který ji však zároveň předurčuje k určitému způsobu chování ve světové politice. Podle něj je klíčové pro mezinárodní roli EU nejen to, co dělá nebo říká, ale i to, co sama ve skutečnosti je. Uvádí proto, že EU samotná může být *konceptualizována* jako měnitel norem v mezinárodním systému a zároveň podle něj s pozitivistickou kvalitou toho, že EU i *jedná* a vystupuje jakožto jejich měnitel. Souběžně s tím poukazuje na normativní kvalitu, tedy že z podstaty by EU *měla* jednat tak, aby šířila své normy do mezinárodního systému.⁹⁸ Z toho tedy vyplývá jeho pojetí procesu europeizace jakožto procesu, který je zároveň jakousi vnitřní kvalitou EU samotné, která je s ní už od základu spjata a je proto přirozené, že dochází ke sbližování norem a europeizaci obecně nejen u jejích členských států, ale i u zemí mimo EU.⁹⁹

Na toto pojetí europeizace s použitím norem přímo navazuje řada autorů i ve svých studiích konkrétních případů a zemí, jako je tomu například u D. Brommessaona, který koncept aplikuje na švédskou zahraniční politiku nebo B. Pavlovsky, který činí totéž u rakouské

⁹⁵ Tamtéž; BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. *The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy*. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780199665679. Dostupné z: doi:10.1093/oxfordhb/9780199665679.013.28 ; FALKNER, Gerda, 2001. *The Europeanisation of Austria: Misfit, Adaption and Controversies*. European Integration online Papers. Vienna: Demokratiezentrum Wien, 5(13).

⁹⁶ MANNERS, Ian, 2002. Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?. JCMS. Blackwell Publishers, 40(2).

⁹⁷ Tamtéž, S. 238.

⁹⁸ Tamtéž, S. 252.

⁹⁹ Tamtéž, S. 252.

zahraniční politiky.¹⁰⁰ Na tomto pojetí europeizace do jisté míry stává i práce O. Filipce, který normy také opakovaně zmiňuje a to i ve své definici.¹⁰¹

Důležitost norem pro zkoumání tohoto fenoménu se pak projevuje i v pracích dalších autorů. Například Foucault a jeho historická diskurzivní analýza, která je využívána v této práci, se zabývá nejen samotným obsahem sdělení například diplomatů, ale i normami, které tento diskurz provázejí. V jeho pojetí je diskurz chápán jako systém pravidel, který vymezuje onen prostor pro tvorbu aktuálních výpovědí. Tedy chápe diskurz jakožto významovou strukturu.¹⁰² V souvislosti s normami a diskurzem autoři často také hovoří o identitě. Identita pak podle řady z nich dává právě onen smysl zahraniční politice, a je proto sama zahraniční politikou a jejími dopady ovlivňována a konstituována.¹⁰³ Častým tématem foucaultovské historické diskurzivní analýzy je pak právě vztah mezi zahraniční politikou a identitou, která úzce souvisí s normami.¹⁰⁴ Hansenová pak ve své práci definovala její cíl jakožto zkoumání relativní stability diskursu, který zajišťuje vazbu mezi identitou a zahraniční politikou.¹⁰⁵ O něco dále zašel pak ještě D. Campbell, který výzkum identity a její konstituování zahraniční politiky aplikoval na příklad USA, kde došel k závěru, že právě identita a normy z ní vyplývající jsou klíčovou složkou tvorby zahraniční politiky USA, se zvláštním důrazem na „jinakost/otherness“, která slouží právě k vymezení se vůči vnímaným konkurentům, ale i spojencům..¹⁰⁶ Z toho můžeme usuzovat, že pro zkoumání europeizace v oblasti zahraniční politiky, jsou pojmy jako norma či diskurz zcela klíčové.

¹⁰⁰ BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. *The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy*. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780199665679. Dostupné z: doi:10.1093/oxfordhb/9780199665679.013.28 ; PAVLOVSKY, Boris, 2019. *Austrian foreign cultural policy: Europeanization through the prism of national interests*. *International Journal of Cultural Policy*. 25(7). ISSN 1477-2833. Dostupné z: doi:10.1080/10286632.2018.1549239

¹⁰¹ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. S. 25. ISBN 978-80-88266-42-6.

¹⁰² DRULÁK, Petr, et al., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. S. 106. ISBN 978-80-7367-385-7.

¹⁰³ Tamtéž, S. 96.

¹⁰⁴ Tamtéž, S. 106.

¹⁰⁵ HANSEN, Lene, 2006. *Security as Practice Discourse Analysis and the Bosnian War*. Copenhagen: Routledge. S. 29. ISBN 9780415335751.

¹⁰⁶ CAMPBELL, David, 1998. *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*. Manchester: Manchester University Press. ISBN 978-0719055492.

Proces europeizace v zahraniční politice může mít také různé formy. Jednou z forem je přejímání a implementace zahraničněpolitických priorit a postojů EU v rámci národních politik. Další formou je účast na společných zahraničněpolitických opatřeních a iniciativách EU, například na diplomatických misích, společných projektech a společných prohlášeních.

3. Koncept neutrality

Pro tuto práci je také důležitým aspektem koncept neutrality zemí v zahraniční a bezpečnostní politice. Právě oblast bezpečnosti a obrany je možná tím vůbec nejdůležitějším aspektem zahraniční politiky jakéhokoliv státu. S ní úzce souvisí také koncept neutrality, kterou v různých podobách a v různých časech ustanovily a deklarovaly zkoumané státy. Ačkoliv se tak stalo z různých důvodů, poskytuje nám možnost porovnávání europeizace zahraniční politiky daných zemí, které vstoupily do EU shodně v roce 1995.

Tento koncept nám tak umožňuje dobře zkoumat možné sblížení a europeizaci zahraničních politik oněch zemí a jejich přejímání norem či identit. A to proto, protože EU a NATO jsou konkrétními mocenskými a vojenskými bloky, které zastávají určité postoje a ideologie. Příklon či dokonce vstup do jedné, druhé nebo dokonce obou institucí je tak v přímém kontrastu k deklarované politice neutrality zkoumaných zemí, zejména pak z vojenského hlediska. Díky tomu může sloužit jakožto ukazatel fenoménu europeizace zahraniční politiky oněch zemí.

V oblasti obrany a neutrality se pak dají pozorovat i další vývoje mimo vztahu k NATO či obranným politikám a snahám EU. Skandinávské země například v březnu 2023 oznámily bližší spolupráci jejich vzdušných sil a vytvoření jednotné vzdušné obrany, čímž utvářejí bližší vojenské zahraniční vazby, které kontrastují právě s aspektem neutrality daných zemí a

poukazují na silné vazby na regionální partnery.¹⁰⁷ Zároveň jsou všechny tyto země buďto členy NATO, nebo se ke vstupu chystají. Z toho vyplývá, že pozorování aspektu neutrality má z hlediska sledování změn a procesu europeizace v zahraniční politice smysl, neboť jeho změny mohou být silným důkazem europeizace jednoho z nejdůležitějších aspektů zahraniční politiky a také přejímání norem daných zemí. To platí i pro neutralitu nejen z hlediska EU, ale i NATO, které je s ní velmi úzce provázáno, a to i několika různými úmluvami.

Neutralita samotná pak často bývá definována jako: „*status nestrannosti daného státu, a tím pádem neúčasti v nepřátelských akcích, zatímco jsou ostatní státy v konfliktu nebo válce.*“¹⁰⁸ Koncept a pozice neutrality je pak ve vztahu k válce zřejmě stejně tak starý, jakožto válka sama, ale pouze ve smyslu, že určití aktéři chtěli zůstat vně ozbrojeného konfliktu. Permanentní neutralita, platící i pro budoucí konflikty, je koncept značně ambicióznější a obsáhlejší. Zpočátku tento koncept nebyl zahrnut v mezinárodních dohodách. Ale do té míry, do jaké se pomalu historicky objevoval koncept neutrality, byl od počátku spojen s existencí ozbrojeného konfliktu.¹⁰⁹ Nejednalo se však o neutralitu nebo nestrannost v obecném politickém smyslu. Vznikající právní postavení neutrality tedy zpočátku neexistovalo v době míru, ale právě až po vypuknutí války. Tomuto důležitému poznatku odpovídá i postavení moderního mezinárodního práva.¹¹⁰ Tento koncept poté procházel napříč staletími různými vývoji. K multilaterální kodifikaci norem a pojetí tohoto konceptu pak došlo až na druhé mírové konferenci v Haagu v roce 1907.¹¹¹ Podle výkladu Haagského práva, má neutrální stát povinnost nepomáhat ani jedné ze zúčastněných stran tím, že by jim poskytoval zbraně, vojáky nebo možnost využití jejich teritoria. Na oplátku pak neutrální stát získává právo mít své území respektované zúčastněnými stranami. Na druhou stranu ale neutrální stát není povinen jednotně regulovat svůj obchod či ekonomické vazby s válčícími státy, ani není povinen být nestranný v

¹⁰⁷ Nordic countries plan joint air defence to counter Russian threat, 2023. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/nordic-countries-plan-joint-air-defence-counter-russian-threat-2023-03-24/>

¹⁰⁸ NOVAKOVIĆ, Igor S., ed., 2013. Neutrality in the 21st century - Lessons for Serbia. Belgrade: ISAC Fond, International and Security Affairs Centre. S. 21. ISBN 978-86-86383-16-7. (Překlad vlastní)

¹⁰⁹ Tamtéž, S. 21.

¹¹⁰ Tamtéž, S. 21.

¹¹¹ Tamtéž, S. 23.

ideologických záležitostech.¹¹² Tato Haagská pravidla si pak v podstatě zachovala svou platnost až dodnes.

K dílčím změnám však dochází po první světové válce, kdy vznikly první organizace kolektivní bezpečnosti. Například podle Článku 16 smlouvy o Lize Národů byl každý člen povinen automaticky přijmout ekonomické sankce proti státu, který se choval jako agresor. Přijetím těchto sankcí k ovlivnění válečného konfliktu se však stát dostával do rozporu s konceptem neutrálního chování dle Haagských konvencí.¹¹³ Z toho vyplývá, že existuje jasný rozpor mezi pravidly neutrality a pravidly kolektivní bezpečnosti. Z hlediska mezinárodního práva by pak tedy pokročilejší režim kolektivní bezpečnosti zvítězil nad režimem/konceptem neutrality. Pokud by kolektivní bezpečnost fungovala, neexistovala by žádná legitimní možnost pro neutralitu. Na druhou stranu ale, pokud kolektivní bezpečnost selže, možnost neutrality by byla znovu zavedena. A v případě, že systém kolektivní bezpečnosti není dostatečně pevný, vznikne určitý prostor pro neutralitu. V souhrnu lze tedy podle některých autorů usuzovat, že čím více je v mezinárodním systému kolektivní bezpečnosti, tím méně je v něm neutrality a naopak.¹¹⁴ Z toho nám tedy vyplývá i to, že členství v organizacích kolektivní bezpečnosti je jen stěží slučitelné se strategií neutrality v zahraniční politice. To je pro tuto práci nápomocné při zkoumání procesu europeizace zahraniční politiky daných zemí.

Po skončení studené války pak doplnily OSN, úzce související s kolektivní bezpečností, nové regionální organizace, které do kolektivní bezpečnosti přivedly další dimenze. Například i z hlediska toho, že pro členy univerzálního i regionálního systému je norma solidarity zjevně v popředí.¹¹⁵ Můžeme předpokládat, že pokud je solidarita a kolektivní bezpečnost uznávána jako prioritní před neutralitou v globálním kontextu, v tom regionálním by tomu tak mělo být ještě silněji. Z hlediska národní bezpečnosti musí být neutralita chápána jako až „druhá nejlepší možnost“ a kolektivní bezpečnost jako nejpokročilejší forma mezinárodní spolupráce, která by

¹¹² Tamtéž, S. 23.

¹¹³ Tamtéž, S. 23.

¹¹⁴ Tamtéž, S. 23.

¹¹⁵ Tamtéž, S. 26.

neměla být odmítnuta, jakmile bude proveditelná.¹¹⁶ To můžeme pozorovat i v rámci Evropské unie, která v roce 2007 přijala Lisabonskou smlouvu, a tím podnikla kroky k posílení její účinnosti. Ta obsahuje ustanovení, které vyjadřuje jasnou zprávu o regionální solidaritě v případě ozbrojeného útoku proti členskému státu. Stejně tak je normou kolektivní sebeobrana v souladu s článkem 51 Charty OSN. Z toho tedy vyplývá, že neutralita je v zásadě vyloučena, i když je třeba respektovat zvláštní charakter bezpečnostní a obranné politiky některých členských států.¹¹⁷

Je dobré také zmínit, že pojmy neutralita a „non-alignment“, se v mnohém překrývají a bývají také často zaměňovány. Hranice těchto pojmů byly mnohdy stírány například u Švédska právě během období studené války. Důležité také je, že neutralita v kontextu studené války měla několik dimenzí, a to vojensky-politickou, ekonomickou, ale i ideologickou.¹¹⁸ Z předchozích odstavců vyplývají také důsledky pro tento koncept ve vztahu k NATO. To bylo založeno jakožto politicko-vojenská aliance, jejíž hlavním úkolem je kolektivní obrana. Proto jako takové zcela logicky nemůže být neutrální, což platí i pro jeho členské země. Vždy však v určité míře respektovalo jistou míru neutrality u partnerských zemí.¹¹⁹ Z pohledu NATO se tak neutralita a určitá míra spolupráce nevyklučují. To je základní přístup NATO k ostatním zemím od počátku 90. let, bez ohledu na jejich zahraniční a bezpečnostní politiku.¹²⁰

Z těchto poznatků vyplývá, že udržení neutrality není snadné. Aby mohly být tyto protichůdné tendence skloubeny, dochází někdy ze strany jednotlivých zemí k ohýbání pojmu a konceptu neutrality. Například ministr obrany Švýcarska prohlásil: „Švýcarsko je a hodlá zůstat neutrální. Ale je to živá neutralita. Neutralitu chápeme jako závazek ve prospěch stability a bezpečnosti v Evropě. Neutralita není neslučitelná se solidaritou. To je důvod, proč chce Švýcarsko aktivně

¹¹⁶ Tamtéž, S. 26.

¹¹⁷ Tamtéž, S. 26.

¹¹⁸ Tamtéž, S. 33.

¹¹⁹ Tamtéž, S. 83.

¹²⁰ Tamtéž, S. 83.

*spolupracovat s NATO a partnerskými státy.*¹²¹ Na tomto citátu také můžeme pozorovat přejímání mezinárodní normy a chápání solidarity.

Koncept neutrality souvisí také s Evropskou unií. Při vstupu do unie musely všechny země, včetně Švédska, Finska a Rakouska, přijmout a implementovat unijní Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Kolem toho zpočátku panovaly obavy.¹²² Když do EU například vstoupilo Finsko, jejich oficiální národní interpretace byla taková, že finská politika neutrality/non-alignment a unijní SZBP si navzájem neodporují.¹²³ Zároveň však byla vnímána i obranná dimenze členství v EU. Tento pohled byl široce sdílen i v rámci domácí debaty ve Finsku, kde poslanec Ihamäki během debaty v parlamentu prohlásil, že: „*Každý aktér ohrožující Finsko musí vzít v úvahu, že Finsko je v unii s komunitou 350 milionů obyvatel a že EU nepřijímá zastrašování některého ze svých členských států.*“¹²⁴ Ve stejné debatě také řada poslanců poukazovala na to, že Smlouva o přátelství a spolupráci se Sovětským svazem (FCMA Treaty) už nadále nedefinuje mezinárodní roli a identitu Finska, ale že byla naopak nahrazena členstvím v EU a hodnotami, jako je právě neutralita/non-alignment a nezávislá obrana.¹²⁵ Ačkoliv tedy vstup do EU vyžadoval reinterpretaci politiky neutrality, hlubší mezinárodní transformační procesy byly příčinami změn ve finské politice těsně po konci studené války.¹²⁶ Po skončení studené války tak přestala být tradiční neutralita mezi Východem a Západem jednou z možností. Závazek k evropské SZBP byl vnímán především jako nástroj realizace adaptace na nové mezinárodní bezpečnostní prostředí. Navzdory SZBP a deklarovanému závazku k ní tedy oficiální dokumentace a domácí debata například ve Finsku zdůrazňovaly nesoulad jako

¹²¹ OGI, Adolf, 1997. Declaration at Ceremony of mutual acceptance of the Swiss IPP by Switzerland and NATO. In: NATO [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/SID-27230B0B-31F00672/natolive/opinions_25625.htm (Překlad vlastní)

¹²² Více viz.: PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

¹²³ Tamtéž, S. 8.

¹²⁴ PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs, S. 8. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553. (Překlad vlastní)

¹²⁵ PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs. S. 8. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553

¹²⁶ Tamtéž, S. 8.

pokračující klíčový prvek finské zahraniční a bezpečnostní politiky.¹²⁷ Dalším zmiňovaným aspektem pro tento vývoj je také „aspekt malého státu“, tedy otázku zranitelnosti malých států vůči dopadu evropské integrace a také otázka jejich schopnosti ovlivňovat evropskou politiku. Podrobněji se však vztahem jednotlivých zemí a konceptu neutrality v této práci věnují kapitoly daných zemí.

¹²⁷ Tamtéž, S. 8.

4. Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Společná zahraniční a bezpečnostní politika je politikou Evropské Unie, která byla založena jakožto tzv. druhý pilíř EU Maastrichtskou smlouvou v roce 1992. Jejím úkolem je zejména koordinovat zahraniční a bezpečnostní politiky členských zemí EU. Jejimi oficiálními cíli jsou ochrana společných hodnot, základních zájmů, nezávislosti a integrity EU v souladu se zásadami Charty OSN. Dále pak posilování bezpečnosti EU ve všech oblastech, zachovávání míru a posilování mezinárodní bezpečnosti v souladu se zásadami Charty OSN a tzv. Helsinského procesu. Cílem je i podpora mezinárodní spolupráce. A v neposlední řadě také rozvoj demokracie a právního státu a respektování lidských práv a základních svobod.¹²⁸ Tyto cíle jsou stanoveny v článku 21 Smlouvy o Evropské unii.

Počátek této politiky se datuje do roku 1993, kdy vstoupila v platnost Maastrichtská smlouva. Původně byla vytvořena jako mechanismus pro koordinaci zahraniční politiky různých zemí a následně byla Amsterodamskou smlouvou z roku 1997 začleněna do *acquis communautaire* evropských smluv. SZBP byla konsolidována Lisabonskou smlouvou z roku 2009, která vytvořila pozici tzv. Vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (funkci v současnosti zastává Španěl Josep Borrell, který rovněž zastává post místopředsedy Evropské komise) a Evropskou službu pro vnější činnost (ESVČ). Tento skutečný evropský diplomatický sbor ve službách výše uvedeného vysokého představitele poskytl Unii vlastní právní subjektivitu a způsobilost uzavírat dohody se státy i mezinárodními organizacemi.¹²⁹ Pro období 2021 až 2027 pak této politice bylo z evropských peněz alokováno 2,68 miliardy eur.¹³⁰

¹²⁸ Common foreign and security policy, 2023. In: *European Commission* [online]. Brussels: European Commission [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/common-foreign-and-security-policy_en

¹²⁹ The European Union's Common Foreign and Security Policy, 2023. In: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [online]. Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/PoliticaExteriorSeguridadComunUE.aspx>

¹³⁰ Common foreign and security policy: About, 2023. In: *European Commission* [online]. Brussels: European Commission [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/common-foreign-and-security-policy_en

Společná zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie (SZBP) jí pak umožňuje jednat a vyjadřovat svůj postoj na mezinárodní scéně. Za účelem naplnění cíle zachování míru a posílení mezinárodní bezpečnosti se Unie vybavila společnou bezpečnostní a obrannou politikou (SBOP). Je nedílnou součástí SZBP a poskytuje operační kapacitu v zahraničí v podobě civilních misí a vojenských operací ve třetích zemích.¹³¹

Pro tuto práci je pak SZBP obzvláště významná, protože se jedná o oficiální postoje EU. Na základě toho nám umožňuje porovnávat postoje EU ke zkoumaným aspektům s postoji sledovaných států. Díky tomu můžeme snáze určit, zda ve vztahu k oněm aspektům došlo v zahraničních politikách oněch zemí k procesu europeizace a přiblížení se k postojům EU, či nikoliv. Význam má i z pohledu konceptu neutrality v zahraniční politice zemí. A to proto, protože EU a NATO jsou konkrétními mocenskými a vojenskými bloky, které zastávají určité postoje a ideologie. Příklon či dokonce vstup do jedné, druhé nebo dokonce obou institucí je tak v přímém kontrastu k deklarované politice neutrality zkoumaných zemí, zejména pak z vojenského hlediska. Díky tomu může sloužit jakožto ukazatel fenoménu europeizace zahraniční politiky oněch zemí. Při vstupu do unie navíc musely všechny země, včetně Švédska, Finska a Rakouska, přijmout a implementovat unijní Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Kolem toho zpočátku panovaly obavy.¹³² Když do EU například vstoupilo Finsko, jejich oficiální národní interpretace byla taková, že finská politika neutrality/non-alignment a unijní SZBP si navzájem neodporují.¹³³ Zároveň však byla vnímána i obranná dimenze samotného členství v EU. Otázka neutrality se SZBP souvisí i díky velmi blízkému vztahu EU s NATO, s nímž má dokonce uzavřeno řadu úmluv.

Jaký je tedy vlastně postoj EU k jednotlivým sledovaným aspektům? Například ve vztahu k Rusku a Bělorusku přijala EU v důsledku ruské invaze na Ukrajinu v únoru 2022 do té doby nevídané a nečekané množství sankcí a opatření. Členské státy odsouhlasily již více než

¹³¹ The European Union's Common Foreign and Security Policy, 2023. In: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [online]. Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/PoliticaExteriorSeguridadComunUE.aspx>

¹³² Více viz.: PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

¹³³ Tamtéž, S. 8.

10 tzv. „sankčních balíčků“, včetně zastropování ceny ropy na trzích či příslib odstříhnutí se od ruských energetických zdrojů. V rámci sankcí pak EU zmrazila ruské majetky v EU za více než 21 miliard eur či sankcionovala ruský import za více jak 90 mld. Eur či evropské exporty za více než 43 mld. Eur.¹³⁴ EU a její představitelé také pravidelně kritizují Rusko a obviňují jej z porušování lidských práv nebo dokonce válečných zločinů.¹³⁵ Mimo to pak také ústy prezidentky Evropské Komise Von Der Leyenové EU obvinila Rusko z používání potravinových zásob jakožto zbraně.¹³⁶

Dalším důležitým aspektem je například otázka Brexitu a vztahů EU s Velkou Británií. Ačkoliv se Britové pro vystoupení z EU vyslovili v referendu již v roce 2016, trvalo až do pozdních měsíců roku 2019, než se podařilo EU s Británií uzavřít tzv. „Withdrawal agreement“, tedy dohodu o odstoupení od evropských smluv. Předmětem této dohody byly například i další vztahy s Gibraltarem, ustanovení ohledně britských vojenských základen na Kypru nebo stav hranice mezi Irskou republikou a Severním Irskem.¹³⁷ EU se zde postavila pevně na stranu členských zemí a reprezentovala je i v jednání o klíčových otázkách pro dané země, jako je pro Španělsko například otázka Gibraltaru nebo pro Irsko jeho hranice se Severním Irskem. I po uzavření této dohody a vystoupení Velké Británie z EU na počátku roku 2020 však zůstala řada otázek nevyřešených. Přes řadu neshod a dlouhá vyjednávání se však na začátku roku 2023 podařilo dosáhnout další klíčové dohody, která podle vyjádření Britského premiéra Rishiho Sunaka „*odstraní jakoukoliv hranici v Irském moři ve všech smyslech.*“¹³⁸ Jak tedy můžeme vidět, i přes jisté období neshod zůstává vztah mezi EU a Velkou Británií velmi blízký a

¹³⁴ EU sanctions against Russia explained, 2023. In: Council of the EU [online]. Brussels: Council of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>

¹³⁵ EU accuses Russian troops of committing atrocities in Ukrainian town Bucha, 2022. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/eu-accuses-russian-troops-committing-atrocities-ukrainian-town-bucha-2022-04-03/>

¹³⁶ EU's Von Der Leyen Accuses Russia Of Weaponizing Food Supplies, 2022. In: Radio Free Europe [online]. Brussels: Radio Free Europe [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.rferl.org/a/eu-russia-food-blackmail/31865351.html>

¹³⁷ The EU-UK Withdrawal Agreement, 2019. In: European Commission [online]. Brussels: European Commission [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-withdrawal-agreement_en

¹³⁸ What's in the post-Brexit deal agreed by the UK and EU?, 2023. In: Al Jazeera [online]. Doha: Al Jazeera [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2023/2/27/uk-and-eu-clinch-brexit-deal-over-north-ireland-trade> (Překlad vlastní)

přátelský. Po ruské invazi na Ukrajinu z února 2022 by se pak dalo říct, že byl ještě o něco posílen.

Dalším zajímavým aspektem je postoj EU k situaci a vývoji v Afghánistánu. EU a její představitelé na vývoj situace a stažení vojsk z Afghánistánu reagovali poměrně rychle. Prohlásili, že: „EU je i nadále oddána afghánskému lidu a stabilitě, prosperitě a udržitelnému míru v Afghánistánu a v regionu.“¹³⁹ Unie pak dále pracuje na dodávání humanitární pomoci do Afghánistánu. Za tímto účelem spolupracuje a koordinuje své iniciativy s OSN, sousedními státy a také s dalšími mezinárodními partnery. Od srpna 2021 pak už EU přislíbila postupně poslat na podporu afghánského obyvatelstva až jednu miliardu eur.¹⁴⁰ Zaměřuje se tak především na poskytování humanitární podpory a také na práci s afghánskými uprchlíky, kteří jsou na území EU. Zároveň si však představitelé Unie stěžovali na nedůvěryhodnost a porušování dohod ze strany afghánského Talibánu.¹⁴¹

Tyto, ale i další, aspekty budou podrobněji rozebírány a kontrastovány s postoji daných zemí v jejich samostatných kapitolách. Na základě toho budeme moci zkoumat míru europeizace zahraničních politik daných států.

¹³⁹ Afghanistan: Statement by the Spokesperson on EU's engagement, 2022. In: The Diplomatic Service of the EU [online]. Brussels: The Diplomatic Service of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/eeas/afghanistan-statement-spokesperson-eu%E2%80%99s-engagement_en (Překlad vlastní)

¹⁴⁰ Afghanistan: the EU's response to the crisis, 2021. In: Council of the EU [online]. Brussels: Council of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/afghanistan-eu-response/>

¹⁴¹ Afghanistan: Statement by the Spokesperson on EU's engagement, 2022. In: The Diplomatic Service of the EU [online]. Brussels: The Diplomatic Service of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/eeas/afghanistan-statement-spokesperson-eu%E2%80%99s-engagement_en

4.1. Další vývoj bezpečnostní a přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie

V oblasti obrany a neutrality se pak dají pozorovat i další vývoje mimo vztahu k NATO či obranným politikám a snahám EU jako je právě SZBP. Skandinávské země například v březnu 2023 oznámily bližší spolupráci jejich vzdušných sil a vytvoření jednotné vzdušné obrany, čímž utvářejí bližší vojenské zahraniční vazby, které kontrastují právě s aspektem neutrality daných zemí a poukazují na silné vazby na regionální partnery.¹⁴²

Další vývoj nastal v roce 2017, kdy Evropská rada vytvořila Stálou strukturovanou spolupráci v obraně (PESCO) v rámci členských států EU, jež je součástí Společné bezpečnostní a obranné politiky EU. Jedná se o mechanismus posílené spolupráce, který zlepšuje koordinaci a zvyšuje obranné investice do rozvoje obranných schopností členských zemí na základě článků 42.6 a 46 Smlouvy o EU.¹⁴³ Cílem tohoto dobrovolného uskupení je užší strukturální integrace národních ozbrojených sil 25 členských zemí a také rozvoj evropského obranného průmyslu. Toho má být dosaženo pomocí řady individuálních projektů a investic.¹⁴⁴ Vysoká představitelka EU pro zahraniční záležitosti v té době, Federica Mogherini pak dokonce nastínila i další cíle, když uvedla: „*Tímto způsobem bude enormně umožněno, aby evropský průmyslový rámec v sektoru obrany hrál globálně významnou roli, a Evropská unie by pak byla, myslím, skutečně globálně důvěryhodným poskytovatelem bezpečnosti.*“¹⁴⁵

¹⁴² Nordic countries plan joint air defence to counter Russian threat, 2023. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/nordic-countries-plan-joint-air-defence-counter-russian-threat-2023-03-24/>

¹⁴³ The European Union's Common Foreign and Security Policy, 2023. In: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [online]. Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/PoliticaExteriorSeguridadComunUE.aspx>

¹⁴⁴ Permanent Structured Cooperation on defence could be launched by end 2017, 2017. In: The Diplomatic Service of the EU [online]. Brussels: The Diplomatic Service of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/node/31832_en

¹⁴⁵ Tamtéž, překlad vlastní.

5. Švédská zahraniční politika

První ze zemí, na kterou se tato práce zaměřuje, je Švédské království. Švédská zahraniční politika se odlišuje od většiny ostatních evropských zemí v první řadě v tom, že Švédsko není členem NATO. V květnu 2022 však v důsledku Ruské invaze na Ukrajinu podalo Švédsko spolu s Finskem žádost o vstup do NATO.¹⁴⁶ V době psaní této práce však ještě švédský vstup do aliance nebyl schválen všem členskými zeměmi. Švédsko i přesto zůstává silným zastáncem evropské integrace a aktivně se účastní spolupráce v rámci Evropské unie. Švédská zahraniční politika se pak tradičně zaměřuje na aktivní účast ve spolupráci na mezinárodní úrovni, obzvláště v oblastech lidských práv, udržitelného rozvoje a mírového řešení konfliktů. Švédsko je také jedním z největších dárců rozvojové pomoci na světě.¹⁴⁷ Švédsko je také aktivním hráčem v oblasti mezinárodního obchodu a investic. Země se také velmi aktivně angažuje v mezinárodních diskusích o klimatických změnách a snižování emisí skleníkových plynů.¹⁴⁸ Je také významným hráčem v oblasti mezinárodního humanitárního práva a podporuje činnost Mezinárodního soudního dvora.

V rámci EU se pak Švédsko často řadí k zemím, které prosazují liberální a progresivní politiku, zejména v oblastech, jako jsou lidská práva, ochrana životního prostředí a genderová rovnost. Švédsko také podporuje rozvojovou pomoc pro země třetího světa a aktivně se zapojuje do mezinárodních snah o boj proti chudobě a nerovnosti.¹⁴⁹ Co se pak týče například vztahu k Rusku, tak k němu má sice Švédsko silné vazby, ale zároveň udržuje kritický postoj k některým ruským politikám, zejména v oblasti lidských práv a územní integrity. Švédsko také podporuje sankce proti Rusku v souvislosti s jeho anexí Krymu. V důsledku ruské invaze na

¹⁴⁶ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

¹⁴⁷ Largest donors of humanitarian aid worldwide in 2022 (in million U.S. dollars), by country, 2023. In: Statista [online]. online: Statista [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/275597/largers-donor-countries-of-aid-worldwide/>

¹⁴⁸ SIMÕES, Henrique Morgado, 2021. Climate action in Sweden - Latest state of play. In: European Parliament [online]. Brussels: European Parliamentary Research Service [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698764/EPRS_BRI\(2021\)698764_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698764/EPRS_BRI(2021)698764_EN.pdf)

¹⁴⁹ BERGMAN ROSAMOND, Annika, 2015. Swedish Internationalism and Development Aid. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 462-478. ISBN 9780199665679.

Ukrajinu také požádalo o vstup do NATO společně s Finskem. Kromě dodávek svých zbraní na Ukrajinu také Švédsko aktivně podporuje společné evropské dodávky munice pro Ukrajinu.¹⁵⁰

Výzkum zahraniční politiky Švédska se pak soustředí primárně na čtyři oblasti: Politika neutrality, vztahy s Ruskem, švédský internacionalismus a v neposlední řadě na švédské snahy podporovat údajně univerzální hodnoty, jako jsou například lidská práva.¹⁵¹ V každé této oblasti můžeme pozorovat jak domácí, tak zahraniční politické narativy, které jsou dominantními a častými koncepcemi v rámci švédské politiky. Dohromady pak tvoří obraz o tom, jaké *role* v zahraniční politice se zdá, že Švédsko hraje.¹⁵² Některé práce se také zabývají tím, jestli má švédská zahraniční politika nějaké své specifické vlastnosti oproti obdobným zahraničním politikám. Řada autorů pak dochází k závěru, že touto specifickou vlastností je kombinace politiky neutrality/non-alignmentu s aktivním internacionalistickými postoji. Ačkoliv i v rámci Evropské unie existují i jiné neutrální státy, stejně jakožto státy, které jednají jako „*podporovatelé norem*“¹⁵³, kombinace těchto postojů je vzácná. Nicméně zvyšující se míra europeizace ve švédsku a globální trendy tuto roli a kombinaci postojů stále více zpochybňují, čímž ze Švédska dělají stále více „běžný“ evropský malý stát.¹⁵⁴

Celkově lze tedy říci, že Švédsko zaujímá v zahraniční politice poměrně aktivní, angažovaný a progresivní postoj a snaží se přispívat k řešení globálních problémů. Je také považováno za aktivního a spolehlivého partnera v rámci EU. Zároveň však dbá na zachování své suverenity a nezávislosti, ačkoliv v poslední době upouští od své politiky neutrality, kterou praktikovalo již od konce napoleonských válek.¹⁵⁵

¹⁵⁰ EDA brings together 23 countries for Common Procurement of Ammunition, 2023. In: European Defence Agency [online]. Brussels: European Defence Agency [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition#>

¹⁵¹ ELGSTRÖM, Ole, 2015. Introduction: Sweden's International Relations. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 431. ISBN 9780199665679.

¹⁵² HARNISCH, Sebastian, Cornelia FRANK a Hanns W. MAULL, ed., 2011. Role Theory in International Relations. London: Routledge, S. 7-15. ISBN 9780203818756.

¹⁵³ V originále: „*Norm entrepreneurs*.“; Více viz Elgström, 2015, S. 431. (Překlad vlastní)

¹⁵⁴ ELGSTRÖM, Ole, 2015. Introduction: Sweden's International Relations. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 432. ISBN 9780199665679.

¹⁵⁵ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 433. ISBN 9780199665679.

5.1. Před vstupem do EU

Před vstupem do Evropské unie v roce 1995 se Švédsko zaměřovalo hlavně na zajištění neutrality ve vztazích s mezinárodními mocnostmi. Tuto neutralitu si Švédsko ve větší či menší míře udržovalo již od konce napoleonských válek.¹⁵⁶ Tento postoj se odrazil například v Švédské zahraniční politice z roku 1972, ve které se země zavázala k nevyužití vojenských aliancí, přestože se rozhodla udržovat spolupráci s NATO a evropskými zeměmi.¹⁵⁷ Tato neutralita a neúčast ve vojenských aliancích vydržela až do roku 2022, kdy v důsledku ruské invaze na Ukrajinu podalo Švédsko společně s Finskem žádost o vstup do NATO.¹⁵⁸

Švédsko také aktivně podporovalo a poskytovalo rozvojovou a humanitární pomoc pro země třetího světa, přičemž se snažilo podporovat demokracii a lidská práva. Aktivně se také zapojuje do mezinárodních snah o boj proti chudobě a nerovnosti.¹⁵⁹ V roce 2022 bylo dokonce osmým největším dárce humanitární a rozvojové pomoci na světě a pravidelně se umísťuje na vrcholu seznamu objemu takto poskytnuté pomoci.¹⁶⁰ Ve vztahu k Sovětskému svazu a později k Ruské federaci si pak Švédsko udržovalo kritický postoj vůči politickým a lidskoprávním otázkám. Švédsko také hrálo důležitou roli jako prostředník v mírových jednáních mezi Izraelem a Palestinci.

Během prvních let studené války byla švédská zahraniční politika popisována jako „*realismus malého státu*“¹⁶¹, bez normativních ambicí. V pozdních 60. letech však došlo k obratu k „*aktivní zahraniční politice*“, která se projevovala mimo jiné tím, že Švédsko

¹⁵⁶ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 433. ISBN 9780199665679.

¹⁵⁷ BARNES, Ian Ronald, 1974. Swedish Foreign Policy. A Response to Geopolitical Factors. Cooperation and Conflict [online]. 9(4), S. 248. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45083178>

¹⁵⁸ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

¹⁵⁹ BERGMAN ROSAMOND, Annika, 2015. Swedish Internationalism and Development Aid. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 462-478. ISBN 9780199665679.

¹⁶⁰ Largest donors of humanitarian aid worldwide in 2022 (in million U.S. dollars), by country, 2023. In: Statista [online]. online: Statista [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/275597/largers-donor-countries-of-aid-worldwide/>

¹⁶¹ „*Small-state realism*.“ Více viz.: Bjereld a Möller, 2015, S. 437. (Překlad vlastní)

kritizovalo zejména vojenské kroky obou mocenských bloků, konkrétně pak angažmá USA ve Vietnamu či invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa.¹⁶² Kritizovány byly i země třetího světa, zejména pak za své prohřešky proti lidským právům. V rámci OSN pak Švédsko zpočátku často hlasovalo podobně jako západní státy, postupně se však více přiklonilo k hlasování společně se státy třetího světa.¹⁶³

Švédsko se také věnovalo své politice mezinárodního aktivismu. Ten se projevoval jednak mezinárodním posazováním lidských práv a kritikou prohřešků proti nim, a také poskytováním humanitární a rozvojové pomoci dalším zemím. Kromě toho se účastnilo řady mezinárodních misí a mírových operací, zejména v rámci OSN. V roce 1992 například započalo Švédsko svoji dlouhodobou účast v mezinárodních operacích na Balkáně skrze účast v Operaci Althea v rámci Sil evropské unie v Bosně a Hercegovině (EUFOR) a také v Kosovských silách (KFOR).¹⁶⁴

Ačkoliv se k Evropskému společenství (ES) a později k Evropské unii (EU) Švédsko přibližovalo jen pomalu, po konci Studené války se tento proces značně zrychlil. Švédský premiér Ingvar Carlsson podal přihlášku ke vstupu do ES jen pár měsíců před rozpadem Sovětského svazu v roce 1991.¹⁶⁵ O rok později se také Švédsko stalo členským státem Evropské ekonomické agentury (EEA), předchůdcem Evropského hospodářského prostoru. A již na summitu v Korfu v roce 1994 pak byla přijata dohoda o vstupu Švédska do (tehdy už) Evropské unie. V témže roce také proběhlo referendum, kde se 52,32% švédských voličů vyslovilo pro vstup do unie.¹⁶⁶ Tím Švédsko vstoupilo do „*multivládního společenství*“¹⁶⁷, kde jsou určité oblasti, jako třeba zemědělská nebo regionální politika, formálně spravovány EU. To vedlo například k tomu, že Švédsko muselo zastavit své deregulační snahy v oblasti

¹⁶² BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 437. ISBN 9780199665679.

¹⁶³ Tamtéž, S. 438.

¹⁶⁴ Tamtéž, S. 433-434.

¹⁶⁵ MÖRTH, Ulrika, 2015. Introduction: Sweden and the EU. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 497. ISBN 9780199665679.

¹⁶⁶ Tamtéž, S. 497.

¹⁶⁷ V originále: „*Multigovernance polity*.“ Více viz: Mörth, 2015, S. 497. (Překlad vlastní)

zemědělské politiky, které rozběhlo ještě před vstupem do unie, aby tuto svou politiku sladilo s politikou celoevropskou.¹⁶⁸

Celkově lze tedy říci, že švédská zahraniční politika před vstupem do EU se zaměřovala na aktivní účast v mezinárodních společenstvích, nezúčastňování se válečných konfliktů a také na blízké vztahy se sousedními zeměmi. Dále pak prosazovala svoji politiku mezinárodního aktivismu a také Švédsko poskytovalo značný objem humanitární a rozvojové pomoci dalším státům.¹⁶⁹ Kladlo také důraz na dodržování mezinárodních práv a lidských práv a v rámci toho často kritizovalo jejich porušování po celém světě. Díky své politice neutrality také mělo jedinečnou pozici, kdy si mohlo dovolit kritizovat oba mocenské bloky, zejména za jejich kroky ve vojenské oblasti.

5.2. Po vstupu do EU

Po vstupu Švédska do Evropské unie v roce 1995 došlo k dalšímu vývoji. Uzavřela se tím jedna europeizační kapitola vstupu do EU, která započala již po pádu Berlínské zdi.¹⁷⁰ Započala však kapitola další europeizace v rámci EU. Švédsko rychle vstoupilo do Schengenského prostoru a implementovalo evropské politiky a nařízení. Většina toho procesu proběhla vcelku hladce, avšak můžeme pozorovat i konkrétní situace, kdy Švédsko přijalo pravidla, která vznikla právě na evropské úrovni a která byla v konfliktu se švédskými politikami. Například když po vstupu do EU muselo Švédsko opustit svou politiku deregulace své zemědělské politiky a naopak přijmout celoevropskou Společnou zemědělskou politiku.¹⁷¹

¹⁶⁸ MÖRTH, Ulrika, 2015. Introduction: Sweden and the EU. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 498. ISBN 9780199665679.

¹⁶⁹ Largest donors of humanitarian aid worldwide in 2022 (in million U.S. dollars), by country, 2023. In: Statista [online]. online: Statista [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/275597/largers-donor-countries-of-aid-worldwide/>

¹⁷⁰ BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 529. ISBN 9780199665679.

¹⁷¹ JACOBSSON, Bengt a Göran SUNDSTRÖM, 2015. The Europeanization of the Swedish State. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 520. ISBN 9780199665679.

Pokračoval také proces mezinárodní účasti Švédska na mírových misích a mezinárodních operacích. V roce 2001 započalo Švédsko svoji dlouholetou účast na mezinárodní misi ISAF v Afghánistánu, kde dokonce poskytlo své vojáky do nasazení i v bojových situacích.¹⁷² Tento krok může být vnímán jako v částečném rozporu s předešlou politikou neutrality. V roce 2011 také Švédsko souhlasilo s účastí v rámci Operace Unified Protector (OUP) pro vytvoření bezletové zóny nad Libyí. Předchozí důraz na mírové mise (peacekeeping), zejména skrze OSN, byl zkombinován se stále se zvyšujícím odhodláním účastnit se crisis managementu a peace enforcementu.¹⁷³ Toto lze chápat v kontextu švédské rozšířené spolupráce jakožto člena EU a také jako člena programu „Partnersství pro mír“ (Partnership for peace) implementovaného NATO od roku 1994. Řada zmíněných operací, ačkoliv měla podporu OSN, byla vykonávána pod vedením EU (např. EUFOR), nebo přímo NATO (KFOR, ISAF). Švédská účast v těchto operacích ilustruje posun ve švédské zahraniční politice pryč od politiky neutrality či postneutrality a blíže k evropskému jádru, tedy i pokračující proces europeizace zahraniční politiky.

Za zmínku stojí také švédské postoje k pozdějším událostem, které měly vliv na vývoj v širším evropském rámci. Jednou takovou událostí je například Brexit, tedy odchod Spojeného království z Evropské unie. Ačkoliv Švédsko nebylo příznivcem britského odchodu, akcentovalo britské právo na svobodné rozhodnutí pro tento krok. Další důležitou událostí byla ruská anexe Krymu v roce 2014. Tento krok Švédsko velmi kritizovalo a to nejen z důvodu poškození Ukrajiny, tedy státu, se kterým mělo Švédsko dobré vztahy, ale především jakožto obrovské porušení pravidel mezinárodního práva a také řady mezinárodních úmluv.

5.3. Současný vývoj

¹⁷² BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 434. ISBN 9780199665679.

¹⁷³ Tamtéž, S. 434.

Současný vývoj je především pokračování předchozích politik a koncepcí ve švédské zahraniční politice. Švédsko je například i nadále jedním z největších poskytovatelů humanitární a rozvojové pomoci na světě.¹⁷⁴ Nicméně můžeme pozorovat i některé změny. Tou na první pohled největší je zahájení procesu vstupu do NATO v důsledku ruské invaze na Ukrajinu v roce 2022.¹⁷⁵ Tím dochází k úplnému opouštění švédské politiky neutrality a pozdější postneutrality v zahraniční politice a plnému příklonu k jednomu z mocenských bloků. Jedná se o skutečně historickou změnu z pohledu švédské politiky, jelikož si v různých formách Švédsko svou neutralitu drželo po dobu více než 200 let. Co se pak týče Ruska samotného, tak Švédsko plně podpořilo veškeré sankce a opatření proti Rusku. Začalo také aktivně dodávat své zbraně a munici na Ukrajinu a podporovat ji v obraně proti ruské agresi. Kromě dodávek svých zbraní na Ukrajinu také Švédsko aktivně podporuje společné evropské dodávky munice pro Ukrajinu.¹⁷⁶

V nedávné době však došlo i k dalšímu vývoji z hlediska zahraniční a obranné politiky. Skandinávské země například v březnu 2023 oznámily bližší spolupráci jejich vzdušných sil a vytvoření jednotné vzdušné obrany, čímž utvářejí bližší vojenské zahraniční vazby, které kontrastují právě s aspektem neutrality daných zemí a poukazují na silné vazby na regionální partnery.¹⁷⁷

Země se také velmi aktivně angažuje v mezinárodních diskusích o klimatických změnách a snižování emisí skleníkových plynů.¹⁷⁸ V rámci Evropské unie je v této oblasti jedním z předních hráčů a tvůrců norem. V unii jsou pak v přepočtu na obyvatele švédské emise

¹⁷⁴ Largest donors of humanitarian aid worldwide in 2022 (in million U.S. dollars), by country, 2023. In: Statista [online]. online: Statista [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/275597/largest-donor-countries-of-aid-worldwide/>

¹⁷⁵ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

¹⁷⁶ EDA brings together 23 countries for Common Procurement of Ammunition, 2023. In: European Defence Agency [online]. Brussels: European Defence Agency [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition#>

¹⁷⁷ Nordic countries plan joint air defence to counter Russian threat, 2023. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/nordic-countries-plan-joint-air-defence-counter-russian-threat-2023-03-24/>

¹⁷⁸ SIMÕES, Henrique Morgado, 2021. Climate action in Sweden - Latest state of play. In: European Parliament [online]. Brussels: European Parliamentary Research Service [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698764/EPRS_BRI\(2021\)698764_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698764/EPRS_BRI(2021)698764_EN.pdf)

těmi vůbec nejnižšími.¹⁷⁹ Trend jejich snižování a přechodu na uhlíkově neutrální produkci energie pak pokračuje.

5.4. Europeizace ve Švédsku

V důsledku členství v Evropské unii dochází ve Švédsku ke stále silnějšímu vlivu europeizace na zájmy, strategie, normy i identity v zemi. Ostatně všechny složky švédského státu se samy považovaly za značně ovlivněné procesem europeizace.¹⁸⁰ Polovina z nich také uvedla, že vliv členství v EU na ně samotné byl veliký. Podle nich také docházelo pravidelně k mezinárodním stykům napříč úrovněmi státní správy, které z drtivé většiny nebyly nijak spravovány či řízeny z ministerstva zahraničí.¹⁸¹ Došlo tedy k přirozené a postupné europeizaci v rámci celé státní správy a státního aparátu a také v téměř všech oblastech politiky. V rámci toho lze pozorovat určitý vzorec. Čím větší je míra ukotvení v EU u dané instituce, tedy v rámci kontaktů s různými organizacemi EU, času stráveném na agendě související s EU apod., tím více dochází i ke kontaktům s dalšími švédskými aktéry, jako jsou třeba další vládní entity, společnosti, zájmy či organizace.¹⁸² Jednání s EU znamenají kontakt a rozhovory s dalšími entitami, někdy také o tom, o čem se jednalo s EU samotnou. Tyto kontakty pak jsou často hlavně neformálního charakteru. V rámci toho pak dochází i zajímavému fenoménu. Na jedné straně tvrdí představitelé švédského státu, že jsou jejich vztahy a kontakty s politiky napříč EU rozsáhlé a dobře fungující, na druhé straně však často akcentují potřebu jasnějších instrukcí a také více času pro diskuzi záležitostí EU.¹⁸³ To lze chápat jakožto projev dychtivosti švédských představitelů po ukotvení jejich postojů, identit a chování na širší politické úrovni. Tyto časté kontakty mezi představiteli a úředníky státu a politiky však nebyly o snaze politiků o převzetí

¹⁷⁹ Tamtéž, S. 1.

¹⁸⁰ JACOBSSON, Bengt a Göran SUNDSTRÖM, 2015. The Europeanization of the Swedish State. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 517. ISBN 9780199665679.

¹⁸¹ Tamtéž, S. 517.

¹⁸² Tamtéž, S. 517.

¹⁸³ Tamtéž, S. 518.

iniciativy či snaze o kontrolu úředníků. Namísto toho se snažili představitelé a úředníci spíše informovat své politiky, získat jejich „požehnání“ pro určité kroky či postoje.¹⁸⁴

Při zkoumání států a jejich politik jsou tyto státy často konceptualizovány jakožto samostatné organizační jednotky, které dělají svá nezávislá rozhodnutí a formulují si své vlastní preference, strategie a pozice. Nicméně při pohledu na výzkum europeizace švédského státu docházíme k závěru, že tento přístup není zcela vyhovující. Švédské státní instituce sice vytvářejí strategie a národní pozice a postoje, avšak ty nevznikají v izolaci. Ale naopak v rámci úzké spolupráce jednak s dalšími švédskými institucemi, a také s institucemi EU, těch v dalších členských státech, či s organizacemi zaměřujícími se na určitá odvětví či problémy. Jsou také obsaženy v rámci širšího systému diskurzu, zkoumání a tvorby pravidel.¹⁸⁵ Nicméně ačkoliv by se z toho mohlo zdát, že v globálním i evropském měřítku dochází k snižování významu státu v rámci těchto procesů, není tomu tak. Místo toho je role státu v jakémsi toku či pohybu.¹⁸⁶ Lze pozorovat i konkrétní situace, kdy Švédsko přijalo pravidla, která vznikla právě na evropské úrovni. Například když po vstupu do EU muselo Švédsko opustit svou politiku deregulace své zemědělské politiky a naopak přijmout celoevropskou Společnou zemědělskou politiku.¹⁸⁷

Celkově lze tedy říci, že v důsledku europeizace a evropské integrace došlo ve Švédsku k řadě změn. Podle některých autorů lze Švédský stát dokonce považovat za vysoce fragmentovaný a typicky za entitu, která spíše pravidla a normy následuje, než že by je sama v rámci EU koordinovaně vytvářela.¹⁸⁸ Můžeme také říci, že došlo ke komplexní europeizaci ve všech patrech a oblastech švédského státu a politiky.¹⁸⁹ Švédský stát je také subjektem řady různých druhů vládnutí (governance). Státní identity, struktury a chování je více než kdy dřív spoluutvářeno i skrze procesy evropského i globálního vytváření pravidel a diskurzu. To však neznamená, že by Švédský stát nebo státy obecně ztrácely na významu. Naopak je v mnoha ohledech stále klíčový. Státy například garantují implementaci pravidel a norem, a to v různých mírách. Stát je také klíčový pro legitimizaci těchto současných procesů a institucí, které s ním

¹⁸⁴ Tamtéž, S. 518.

¹⁸⁵ Tamtéž, S. 522.

¹⁸⁶ Tamtéž, S. 523.

¹⁸⁷ Tamtéž, S. 520.

¹⁸⁸ Tamtéž, S. 515 a 526.

¹⁸⁹ Tamtéž, S. 517.

úzce souvisí. Lze proto tvrdit, že i když je transformován procesem europeizace, je švédský stát stále pevnou a velmi důležitou entitou, která je pro utváření pravidel a norem a jejich přejímání zcela klíčová.¹⁹⁰

5.5. Neutralita ve švédské zahraniční politice

Švédská politika neutrality v zahraniční politice má velmi dlouhou tradici. Naposledy, kdy se Švédské království napřímo účastnilo války s jiným státem, bylo ke konci napoleonských válek v roce 1814, což je jedním z nejdelších nepřerušovaných období míru, který kdy nějaký stát na světě zažil.¹⁹¹ Tato politika neutrality Švédsku pomohla vyhnout se účasti v řadě konfliktů, i když nebyla jediným faktorem, který k tomuto pomohl. A ačkoliv tato politika neutrality Švédsku pomohla se během Studené války vyhnout konfliktu, nedá se říci, že by byla sama o sobě politikou, která by podporovala mír.¹⁹² A to proto, protože její nedílnou součástí byl také silný důraz na vojenské kapacity Švédska. Ta měla pomoci udržet důvěryhodnost politiky neutrality a také tato potřeba nezávislého švédského obranného průmyslu byla často zmiňována jako ospravedlnění pro značný zbrojní vývoz do zahraničí.¹⁹³ Tento aspekt také dodával na váze švédskému „*mezinárodnímu aktivismu*“, který se stal nedílnou součástí politiky neutrality v rámci zahraničních vztahů.¹⁹⁴

Švédsko historicky zdatně využívalo politiky neutrality jakožto nástroje své zahraniční politiky. Ať už se jednalo o smlouvu o neutralitě s malými katolickými státy na území dnešního Německa z roku 1632, kde uznaly švédské územní nároky a slíbily nepomáhat Habsburkům v případném konfliktu, nebo později v roce 1834, kdy se Švédsko svým prohlášením neutrality

¹⁹⁰ Tamtéž, S. 527.

¹⁹¹ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 433. ISBN 9780199665679.

¹⁹² „*Peace-promoting policy*.“ Více viz: Bjereld a Möller, 2015, S. 433.

¹⁹³ Tamtéž, S. 433.

¹⁹⁴ Více viz např.: FERREIRA-PEREIRA, L. C., 2007. Inside the Fence but Outside the Walls: The Military Non-aligned States in the Security Architecture of Post-Cold War Europe. Bern: International Academic Publishers. ISBN 9783039109401.

snažilo vyhnout vtažení do konfliktu mezi Velkou Británií a Ruskou říší. Tyto události dobře ilustrují strategické používání tohoto konceptu a politiky ze strany Švédska pro dosažení jeho zahraničněpolitických cílů a také k zajištění své vlastní bezpečnosti v dobách, kdy nebylo tak silné.¹⁹⁵ To platilo i během modernějších historických období. Například během obou světových válek sice Švédsko brzy vyhlásilo svou neutralitu, v praxi je ale příklánělo nejprve k jedné a později k druhé, vítězné straně.¹⁹⁶

Během studené války se pak švédská politika neutrality přizpůsobila nově bipolárnímu rozdělení světa, jakožto specifická charakteristika švédské zahraniční politiky. To se projevilo například i těsně po druhé světové válce, kdy probíhaly diskuze o možném vzniku regionální obranné aliance společně s Norskem a Dánskem. Norsko však požadovalo větší příklon tohoto uskupení k NATO a západním strukturám, zatímco Švédsko trvalo na úplné nezávislosti a neutralitě na mocenských blocích. V důsledku těchto neshod tedy nakonec z plánu sešlo a dané země se vydaly ve svých zahraničních a bezpečnostních politikách jinými směry.¹⁹⁷ Švédsko pak znovu přijalo onu politiku neutrality, kterou využívalo k nezávislému manévrování mezi oběma mocenskými bloky. Zajímavé pak je i to, že tato politika nebyla nikdy pevně kodifikována, ale namísto toho spoléhala na formulaci: „*non-alignment v míru za účelem zachování neutrality během války.*“¹⁹⁸ Z toho vyplývaly dva klíčové aspekty švédské zahraniční politiky. Zaprvé to, že je nutné se vyhnout politickým vazbám, které by svazovaly Švédské možnosti neutrality během války. A za druhé, že švédská zahraniční politika musí posilovat důvěru v neutralitu na mezinárodním poli, zejména mezi supervelmocemi.¹⁹⁹ I přesto však měla švédská armáda tajný příkaz v případě propuknutí války připravit se na spolupráci se

¹⁹⁵ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 433. ISBN 9780199665679.

¹⁹⁶ Tamtéž, S. 436.

¹⁹⁷ Tamtéž, S. 436.

¹⁹⁸ Ve švédštině: „*alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig.*“; Tamtéž, S. 437. (Překlad vlastní)

¹⁹⁹ FERREIRA-PEREIRA, Laura C., 2006. Inside the Fence but Outside the Walls: Austria, Finland and Sweden in the Post-Cold War Security Architecture. Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association. 41(1).; BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 437. ISBN 9780199665679.

Západem.²⁰⁰ Tato důvěra ve švédskou politiku neutrality byla podporována i tím, jak Švédsko vystupovalo na mezinárodní scéně a hlasovalo v rámci OSN a dalších organizací. V nich často hlasovalo po boku států třetího světa a aktivně kritizovalo oba mocenské bloky. To vedlo dokonce až k tomu, že se mu ironicky začalo přezdívat „*morální supervelmoc*.“²⁰¹ Politika neutrality začala být pak vnímána nejen jakožto prostředek k dosažení bezpečné situace pro Švédsko, ale jakožto ctnost. To lze pozorovat i na faktu, že se švédské vlády napříč stranami a koaličními uskupeními snažily vždy udržovat viditelnou a veřejnou pozici na mezinárodním poli. Toto chápání neutrality jakožto ctnosti a základu švédské zahraniční politiky pak pomohlo získat podporu pro tuto švédskou roli na mezinárodním poli.²⁰² Tato politika však byla občas zpochybňována i uvnitř Švédska, a nelze proto tedy říci, že by existovala pouze jediná koncepce švédské role v mezinárodním poli. Celkově tak lze švédskou politiku neutrality během studené války popsat tak, že jejím primárním účelem byla obrana nezávislosti země. V tom lze spatřovat podobnost s Finskou politikou, kde však byla hrozba ztráty nezávislosti či části území ještě aktuálnější. Nicméně na rozdíl od Rakouské politiky neutrality, v případě Švédska tato politika nebyla „vnucena“ vnějšími aktéry, nýbrž vycházela z vlastní domácí strategie a koncepce zahraniční politiky.²⁰³

Po konci studené války si Švédsko zachovalo svoji značnou vojenskou kapacitu, která byla posléze zdůvodňována tím, aby mělo Švédsko dostatečnou kapacitu pro přispívání do mezinárodních misí.²⁰⁴ I přesto, že se pak Švédsko stává spíše „*post-neutrálním*“ státem, jeho účast na mezinárodních misích pro podporu míru zůstala stálou součástí jeho zahraniční politiky.²⁰⁵ Tato změna vyplývá ze změny mezinárodního prostředí. Najednou odpadla potřeba obrany před možnou invází jedné z mocností, protože došlo k rozpadu Sovětského svazu a tím pádem zmizela (alespoň dočasně) možnost války v Evropském regionu. Změnily se také povahy

²⁰⁰ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 437. ISBN 9780199665679.

²⁰¹ Tamtéž, S. 438.

²⁰² Tamtéž, S. 438.

²⁰³ Tamtéž, S. 438.

²⁰⁴ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 433. ISBN 9780199665679.

²⁰⁵ Tamtéž, S. 433.

konfliktů ve světě a s nimi se snížila šance, že by došlo k jejich přelévání a nějakému ohrožení Švédska.²⁰⁶ Došlo tak k domácímu zpochybňování této politiky neutrality ze strany liberální Folkspartiet nebo konzervativní strany Modderaterna. Již tehdy se objevovaly hlasy volající po plném vstupu do NATO, nejen spolupráci s ním. K tomuto kroku však Švédsko dovedla o dekády později až ruská invaze na Ukrajinu v roce 2022.²⁰⁷ Nicméně již před tímto krokem se švédská zahraniční politika stávala stále aktivnější a ztrácela ne své neutralitě. Švédsko se účastnilo například operace v Afghánistánu či v Libyi. V roce 1995 také vstoupilo do Evropské unie, čímž se definitivně přidalo k jednomu z mocenských bloků, avšak bez důrazu na vojenské závazky. V tomto ohledu byl článek 222 Lisabonské smlouvy hovořící o vzájemné pomoci členských států EU spíše upozadován a zlehčován a akcentována švédská neúčast právě v čistě vojenském NATO. Lisabonská smlouva ostatně sama poukazovala na to, že je možné si zachovat politiku neutrality i v rámci členství v EU.²⁰⁸

Domácí debata po konci studené války pak odhalila dvě různá pojetí a „sebeobrazy“ o politice neutrality a roli Švédska. Podle toho prvního implementovalo Švédsko konzistentní a účelnou politiku, která mu umožnila udržet si svou neutralitu během možného vojenského konfliktu. Tato politika tak byla bezpečnostní politikou, která měla za účel ochránit nezávislost státu i během doby komplexní interdependence. Vnímána byla tak, že díky tomu, že se k oběma mocenským blokům stavěla nezávisle a také tím, že Švédsko implementovalo tuto zahraniční politiku na základě mezinárodního práva a skrze silnou OSN, vedla tak k tomu, že Švédsko posílilo svou schopnost zůstat mimo případný vojenský konflikt a také tím přispívalo k míru v Evropě.²⁰⁹ Tato politika vznikala skrze domácí politický a sociální konsenzus, a to napříč politickými stranami. Tento přístup byl populární také v zahraničí. Podle onoho druhého pojetí švédské role, byla však politika neutrality pouhou iluzí. Švédsko podle něj bylo prakticky vzato neformálním členem západní aliance. Pokud by skutečně došlo k vojenskému konfliktu

²⁰⁶ Tamtéž, S. 439-440.

²⁰⁷ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

²⁰⁸ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 443. ISBN 9780199665679.

²⁰⁹ Tamtéž, S. 438.

v Evropě, žádná ze stran by švédskou neutralitu nerespektovala a bylo by tak vtaženo do války. Aby se tomuto vývoji předešlo, Švédsko si pojistilo vojenskou výpomoc od západních států během takového konfliktu. Armáda a přední švédští politici o takovýchto dohodách věděli, švédská a světová veřejnost však nikoliv.²¹⁰ Proto podle tohoto pohledu na švédskou roli a neutralitu byla politika neutrality nemorální a nedemokratická, protože spolupráce se západními státy byla zprostředkovávána v utajení a často navzdory přání obyvatelstva. Švédský lid tak byl uveden ve falešný pocit bezpečí svými politiky, kteří kvůli svým šancím na volební úspěchy tuto skutečnost nepřiznali. Švédská politika neutrality tak byla jakousi chimérou, protože v případě války by Švédsko nemělo reálnou možnost vyhnout se účasti v konfliktu či bránit svou neutralitu.²¹¹

Závěrem lze tedy říci, že švédská politika neutrality má velmi dlouhou tradici. V průběhu let se však vyvíjela a docházelo k určitým změnám a postupnému přesouvání z politiky neutrality k tzv. postneutralitě. Tato změna je přímým důsledkem konce studené války, kdy politika neutrality ztratila postupně svůj smysl. Tento proces postupně vedl nejdříve ke vstupu do EU v roce 1995, a v roce 2022 dokonce k samotnému zahájení přístupu do NATO, čímž Švédsko definitivně opouští svůj koncept neutrality v zahraniční politice. Přejít k postneutralitě v zahraniční politice lze vidět v kontextu značných nákladů držení se politiky neutrality poté, co došlo ke vstupu do EU.²¹² Právě tato postupná europeizace švédské zahraniční a bezpečnostní politiky učinila pokračování politiky neutrality stále více problematickým, a to jak ze strany Švédska a jeho domácích debat, tak ze strany důvěryhodnosti této politiky v mezinárodním poli právě po vstupu do EU. Co se pak týče samotného vojenského aspektu neutrality, tak ačkoliv politika spolupráce s NATO, ovšem bez členství v něm, měla řadu výhod, a to například v rámci autonomního prosazování norem, které jsou prospěšné pro malé a střední státy, v mezinárodním prostředí, nebyla dlouhodobě udržitelná. Ve 20. letech 21. století jsme tak svědky konce stavu, který někteří autoři nazývali „*Uvnitř plotu, avšak za*

²¹⁰ Tamtéž, S. 439.

²¹¹ Tamtéž, S. 439.

²¹² Tamtéž, S. 444.

zdmí.²¹³ A to právě v důsledku další změny v mezinárodním prostředí, jednoho ze sledovaných aspektů této práce, a tj. existují a vtažou k Ruské federaci a jejího počínání. K této změně dochází v důsledku švédské snahy o vstup do Severoatlantické aliance v roce 2022.

5.6. Změny z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy

V průběhu vývoje švédské zahraniční politiky a také vztahu země k Evropské unii můžeme pozorovat řadu změn. Samotný výzkum europeizace švédské zahraniční politiky ukazuje řadu důkazů, že tento proces probíhá jak na úrovni institucionální, tak na úrovni tvorby koncepce role Švédska v zahraniční politice, tedy základního subjektivního chápání role této země v zahraničně politickém smyslu. A to jak na úrovni elit, tak na masové úrovni.²¹⁴ Vzhledem k tomu, že Švédsko samo často akcentovalo právě onu mezinárodní, spíše než evropskou identitu během minulého století, lze europeizace ve švédské zahraniční politice chápat jakožto radikální změnu.²¹⁵ Nicméně v posledních letech se objevuje také stále větší důraz na spolupráci a integraci v rámci severovýchodních zemí. Z hlediska rolí ve švédské zahraniční politice tak lze tvrdit, že existuje současně několik navzájem si více či méně odporujících rolí a pojetí švédské zahraniční politiky.²¹⁶

Švédská zahraniční politika prošla značnou změnou a procesem europeizace od počátku 90. let 20. století, kdy se Švédsko začalo více orientovat a přibližovat k Evropskému společenství, později Evropské unii a členství v ní.²¹⁷ Výzkumy tohoto fenoménu také ukazují,

²¹³ Viz: FERREIRA-PEREIRA, Laura C., 2006. Inside the Fence but Outside the Walls: Austria, Finland and Sweden in the Post-Cold War Security Architecture. *Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association*. 41(1). (Překlad vlastní)

²¹⁴ BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 529. ISBN 9780199665679

²¹⁵ BROMMESSON, Douglas, 2010. Normative Europeanization: The case of Swedish foreign policy reorientation. *Cooperation and Conflict*. 45(2), S. 224-244. Dostupné z: doi:10.1177/0010836710370246

²¹⁶ BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 529. ISBN 9780199665679

²¹⁷ Tamtéž, S. 531.

že europeizace švédské zahraniční politiky obsahuje jak formální struktury, tak hlubší normy a identity, které jsou vyjadřovány právě skrze zahraniční politiku země.²¹⁸ Poté, co Švédsko oznámilo svůj záměr vstoupit do EU, se změnilo institucionální uspořádání rozhodovacího procesu ve švédské zahraniční politice. Tato změna byla ještě více patrná po samotném vstupu do EU.²¹⁹ Z počátku Švédsko svou zahraniční politiku koordinovalo s ostatními evropskými státy na dobrovolné bázi. Po vstupu do unie se tato koordinace však stala povinnou. Během tohoto procesu vytvořila švédská vláda nové formální struktury pro koordinaci, včetně pozice ministra pro EU, parlamentní komise pro evropské záležitosti nebo další struktury v rámci ministerstva zahraničí.²²⁰ Všechny tyto kroky vedly k europeizaci švédské zahraniční politiky. To vedlo nejen k europeizaci švédských domácích struktur a institucí, ale i k tomu, že švédské rozhodovací procesy byly také integrovány do širšího evropského multivládního systému.²²¹ Tento vývoj pak zřejmě ještě zesílil tlaky na europeizaci národních politik a postojů skrze procesy socializace a difúze norem.²²² Tyto vývoje nakonec vedly ke změnám v koncepci rolí švédské zahraniční politiky. Tato změna je pozorovatelná během vlády sociálních demokratů i středo-pravé koalice. Zatímco předtím švédské vlády na mezinárodní scéně akcentovaly ekonomické a sociální osvobození zemí Třetího světa, po těchto změnách začaly více zdůrazňovat univerzální individuální lidská práva, tržní ekonomiku a volný obchod.²²³ A klíčovým poznatkem v tomto případě je, že Evropa začala být uváděna jakožto teritoriální domov těchto hodnot. Podle švédské zahraniční politiky tak došlo k tomu, že být Evropanem začalo znamenat, že je naší povinností podporovat a chránit tyto hodnoty.²²⁴ Tedy, že europeizovaná role s sebou přinesla i evropskou zodpovědnost. Tato změna je dobře pozorovatelná na vyjádření tehdejší ministryně zahraničí, Anny Lindh, při debatě o

²¹⁸ Tamtéž, S. 532.

²¹⁹ Tamtéž, S. 532.

²²⁰ Tamtéž, S. 532.

²²¹ „Multigovernance system“. Více viz: Mörth, 2015.

²²² MÖRTH, Ulrika, 2015. Sweden in a Multigovernance Polity. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780199665679.; A také: CHECKEL, J., 2005. International Institutions and Socialization in Europe: Introduction and Framework. International Organization. 59(4), S. 801-826.

²²³ BRÖMMESSON, Douglas, ed., 2015. The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 533. ISBN 9780199665679

²²⁴ Tamtéž, S. 533.

humanitárních záležitostech na Balkáně. V té tvrdí, že: „Švédsko má evropskou identitu a evropskou zodpovědnost.“²²⁵ Již tento výrok je důkazem europeizace švédské zahraniční politiky a také identit, které ji spolukonstituují. Po přelomu tisíciletí je tato změna v charakterizaci švédské zahraniční politiky ještě názornější. Zatímco v dřívějších formulacích zahraniční politiky bylo argumentováno, že Švédsko by se mělo nějak chovat, v pozdějších verzích však švédské vlády hovoří o EU jakožto o aktéru, který vykonává zahraniční politiku, jejíž je Švédsko pouhou součástí.²²⁶

Zajímavý je také vývoj vztahu Švédska k Evropské unii samotné. Dlouholetý švédský ministr zahraničí Carl Bildt ve zprávě pro švédský parlament z roku 2008 přímo uvádí, že: „Evropská unie zabírá ve švédské zahraniční a bezpečnostní politice speciální pozici.“²²⁷ Právě z toho důvodu uvádí, že se Švédsko chopilo iniciativy v diskuzi o dalším vývoji společné evropské bezpečnostní strategie.²²⁸ V rámci této iniciativy se Švédsko zaměřovalo zejména na kroky směřující k podpoře míru a bezpečnosti v evropském regionu. Oficiální pozice Švédska v této záležitosti byla, že: „Bezpečnější a mírumilovnější Evropa znamená lepší podmínky pro mír a bezpečnost také pro Švédsko.“²²⁹ Již v tomto citátu můžeme spatřovat úzký vztah mezi zahraniční a bezpečnostní politikou Švédska a Evropské unie. Nicméně je důležité říci, že se v rámci této snahy zaměřovali také na ostatní státy v Evropě, které v té době nebyly členskými zeměmi EU. Sám Bildt pak tento úzký vztah vyjádřil slovy: „Propojení mezi naší bezpečnostní politikou a evropskou politikou je jasné a důležité.“²³⁰ Pozoruje také, že Evropa posiluje svou kapacitu pro udržování míru a bezpečnosti také i v jiných částech světa. K tomuto prý Švédsko

²²⁵ LINDH, A., 1999. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs: Tidigare utrikesdeklarationer och översättningar. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: www.regeringen.se/sb/d/10229/a/18985

²²⁶ BILDT, C., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5>

²²⁷ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag, S. 1. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC> (Překlad vlastní)

²²⁸ Tamtéž, S. 1.

²²⁹ Tamtéž, S. 1. (Překlad vlastní)

²³⁰ Tamtéž, S. 1. (Překlad vlastní)

přispívá na základě svých podmínek v bezpečnostní solidaritě a bude se snažit nadále hrát řídicí roli ve vytváření společné Evropské bezpečnostní a obranné politiky.²³¹

Vyjádruje zde také podporu pro další rozšiřování Evropské unie.²³² Tato podpora pro rozšiřování EU je dlouhodobým trendem ve švédské zahraniční politice, který můžeme pozorovat například i ve zprávě z roku 2016.²³³ Viditelný je také v roce 2013, kdy ministr zahraničí znovu vyjádřil podporu pro další rozšiřování EU a konkrétně vítal v té době nadcházející vstup Chorvatska do EU.²³⁴ Tuto podporu pro rozšiřování EU můžeme pozorovat již ve zprávě švédské vlády ze samého počátku tisíciletí, již takto brzy po samotném vstupu Švédska do unie. Rozšiřování EU je zde dokonce uvedeno hned jako první a nejdůležitější priorita pro v té době nadcházející první švédské předsednictví v radě EU.²³⁵ Tato podpora pro rozšiřování EU je viditelná i ve zprávě z roku 2010.²³⁶ Znatelná je tato linie zahraniční politiky i v současnosti. V souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu se také v roce 2022 vyjadřuje ministryně zahraničí Ann Linde pro další rozšiřování EU a prohlubování podpory pro Ukrajinu, Moldavsko a Gruzii a podporu jejich vstupu do EU.²³⁷

Znatelné je také nadšení ze spolupráce v rámci EU. Ministr zahraničí Bildt to dokonce popsal vzletným citátem s odkazem na dávnou minulost, když řekl, že: „*Dá se říct, že*

²³¹ Tamtéž, S. 1-2.

²³² Tamtéž, S. 2-3.

²³³ WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/>

²³⁴ BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5>

²³⁵ REGERINGEN.SE, 2000. Statement of Government Policy presented by the Prime Minister to the Swedish Riksdag on Tuesday, 19 September 2000. In: Regeringen.se [online]. Stockholm: Regeringen [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.regeringen.se/contentassets/0c2dd400b55d4f3199dad21592622286/statement-of-government-policy-19-september-2000/>

²³⁶ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/>

²³⁷ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

*spolupráce v naší části Evropy nebyla nikdy tak silná a rozsáhlá, alespoň ne od doby těch více harmonických dní během Kalmarské unie*²³⁸.²³⁹ V rámci toho uvádí také, že na základě sdílených příležitostí a výzev započalo v EU Švédsko spolupráci, která zahrnuje i otázky obranné a bezpečnostní politiky.²⁴⁰ Tento pohled akcentoval možná ještě silněji ve stejné zprávě o dva roky později, kdy uvedl, že: „*Skrze Evropu má náš hlas váhu a naše akce získávají na síle.*“²⁴¹ Co se týče přímo švédské zahraniční politiky, z jeho výroků je patrné, že ji vnímal jakožto ve velmi úzkém vztahu s tou evropskou. Patrné je to z jeho dalšího výroku, kde uvedl, že: „*Naše zahraniční politika je součástí společné evropské zahraniční politiky.*“²⁴² Tvrdí také, že aktivní role Švédska v rámci EU přispěla k posílení samotné Společné evropské zahraniční a bezpečnostní politiky, zejména pak v ohledu na civilní i vojenský krizový management.²⁴³ Jeho velmi kladný postoj k EU je patrný i o několik stran dále, když výslovně uvádí, že podle názoru jeho a také Švédské vlády: „*Jedině skrze silnou a cílevědomou Evropskou unii mohou naše společné hodnoty a zájmy utvářet lepší svět.*“²⁴⁴

V souvislosti s tím uvádí nicméně také, že v průběhu let zůstávají výchozí body pro švédskou zahraniční a bezpečnostní politiku neměnné.²⁴⁵ Tento postoj je patrný také v obecnější zprávě švédské vlády z téhož roku, která se soustředí primárně na domácí politiku, ovšem té zahraniční se také částečně věnuje.²⁴⁶ Tato zpráva také dále tvrdí, že je ambicí Švédska nadále

²³⁸ Kalmarská unie bylo společné soustátí Dánska, Švédska a Norska v rámci personální unie, existující mezi léty 1397 až 1523.

²³⁹ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag, S. 10. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC> (Překlad vlastní)

²⁴⁰ Tamtéž, S. 10.

²⁴¹ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Překlad vlastní)

²⁴² Tamtéž, S. 2. (Překlad vlastní)

²⁴³ Tamtéž, S. 6-7.

²⁴⁴ Tamtéž, S. 14. (Překlad vlastní)

²⁴⁵ BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

²⁴⁶ REGERINGEN.SE, 2012. Regeringsförklaringen 18 september 2012: Declaration of Government September, 18, 2012. In: Regeringen.se [online]. Stockholm: Regeringen [cit. 2023-04-26]. Dostupné z:

posilovat společnou zahraniční a bezpečnostní politiku v rámci EU.²⁴⁷ Tyto snahy jsou dále pozorovatelné i v Bildtově zprávě z roku 2012, kde přímo charakterizuje švédské úsilí o europeizaci jeho politiky a prosazování švédských zájmů v rámci EU slovy: „*Švédsko se snaží o to patřit k jádru Evropské unie.*“²⁴⁸ Tvrdí, že díky tomu bude Švédsko moci lépe uspokojit své národní zájmy a prosazovat své hodnoty.²⁴⁹ Uvádí pak také, že se Švédsko zasazuje o takovou Společnou evropskou zahraniční a bezpečnostní politiku, která bude respektovat lidská práva, demokracii a právní stát.²⁵⁰ Tyto snahy z hlediska švédské zahraniční politiky o posilování a reformování EU pak konkretizoval, když řekl, že: „*Chceme pracovat na silné Evropské zahraniční službě a jasné vizi pro strategickou roli EU.*“²⁵¹

Zmíněnou silnou orientaci Švédska a jeho zahraniční politiky, kterou se snažil sladit s EU, pak znovu popsal ve výroční zprávě i o rok později, kde uvedl, že: „*Z pohledu Švédska není žádných pochyb: Chceme být aktivní součástí silné, jednotné a otevřené Evropy.*“²⁵² K tomuto pak hovoří zejména o důležitosti pokračující ekonomické spolupráce a integrace. Toto směřování však drží i další švédští ministři a ministryně zahraničí. Například ministryně Wallströmová to popsala ve výroční zprávě v roce 2016. V ní uvedla, že švédská zahraniční a bezpečnostní politika staví na kohezi v EU a spolupráci se Severskými i dalšími zeměmi.²⁵³

Silná europeizace švédské zahraniční politiky je tedy zřejmým fenoménem, který se v rámci tamní politiky drží napříč dekádami i různými vládnoucími stranami. Wallströmová to

<https://regeringen.se/contentassets/833899593bd44ecc81ef897446adc14a/regeringsforklaringen-18-september-2012/>

²⁴⁷ Tamtéž, S. 12.

²⁴⁸ BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 3. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw> (Překlad vlastní)

²⁴⁹ Tamtéž, S. 1.

²⁵⁰ Tamtéž, S. 2.

²⁵¹ Tamtéž, S. 3. (Překlad vlastní)

²⁵² BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5> (Překlad vlastní)

²⁵³ WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/>

formulovala slovy: „*Evropská unie je pro Švédsko tou nejdůležitější politickou arénou.*“²⁵⁴ Doslovně stejná formulace je používána i v nedávné minulosti a současnosti, například ministryní zahraničí Annou Linde.²⁵⁵ Stejně vyjádření použila i v další výroční zprávě z roku 2022.²⁵⁶ O rok předtím ještě navíc výslovně uvedla, že jediné dobře fungující EU „(...) je předpokladem pro švédský blahobyt.“²⁵⁷ O rok později zase potvrzuje švédské snahy o posílení EU v bezpečnostní oblasti, když tvrdí, že Švédsko chce vidět takovou EU, která by byla schopna chopit se větší zodpovědnosti za svou vlastní bezpečnost.²⁵⁸ V roce 2016 pak zase předchozí ministryně uvedla, že jediné efektivní spolupráce v rámci EU je předpokladem pro mír a prosperitu nejen v Evropě. Je proto podle ní potřeba posílit EU tak, aby se mohla postavit za základní sdílené hodnoty i mimo evropské sousedství.²⁵⁹

Stejné trendy a vývoj můžeme pozorovat i ve zprávě pro rok 2023. Za zmínku stojí také to, že v této zprávě se hovoří o EU v některých částech tak, jako by se jednalo o Švédsko samotné.²⁶⁰ V té samé zprávě pak také stanovují priority pro nadcházející Švédské předsednictví v radě EU, jimiž jsou hlavně pokračování podpory pro Ukrajinu a také uvalení

²⁵⁴ Tamtéž, S. 1. (Překlad vlastní)

²⁵⁵ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

²⁵⁶ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

²⁵⁷ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf> (Překlad vlastní)

²⁵⁸ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

²⁵⁹ WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/>

²⁶⁰ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/>

dalších sankcí na Rusko a Bělorusko.²⁶¹ Ke konci této zprávy pak uvádí, že kvůli válce v Evropě se švédské sousedství stalo nejdůležitější oblastí jeho zahraniční politiky. Ta bude mít ale prý vždy nadále i globální rozměr. Zmiňují také fakt, že Švédsko je členským státem EU, ve kterém největší procento obyvatelstva schvaluje podporu EU pro Ukrajinu, konkrétně 97%.²⁶²

Řada švédských představitelů a vládních dokumentů z první dekády 21. století se také vyjadřuje k Lisabonské smlouvě. Bildt v řeči ve švédském parlamentu v roce 2008 například uvádí, že Lisabonská dohoda povede k vytvoření lepších podmínek pro fungování EU jakožto stále silnějšího globálního aktéra, a to i v oblasti bezpečnosti a míru.²⁶³ Tato nová evropská smlouva pak podle něj znamená, že se členské státy společně chopí zodpovědnosti za evropskou bezpečnost.²⁶⁴ Ve výroční zprávě o dva roky později pak vychvaluje v té době stále nově uzavřenou Lisabonskou smlouvu. Uvádí, že tato smlouva představuje rozhodný krok k posílení Evropské unie jakožto globálního aktéra.²⁶⁵ Potvrzuje také význam této smlouvy pro europeizaci švédské zahraniční politiky, když výslovně tvrdí, že: „*V důsledku Lisabonské smlouvy se švédská zahraniční politika stala ještě více integrovanou do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.*“²⁶⁶

Z hlediska konceptu neutrality lze také pozorovat určité změny. V průběhu let docházelo ve švédské zahraniční politice k určitým změnám a postupnému přesouvání z politiky neutrality k tzv. postneutralitě. Tato změna je přímým důsledkem konce studené války, kdy politika neutrality ztratila postupně svůj smysl. Tento proces postupně vedl nejdříve ke vstupu do EU v roce 1995, a v roce 2022 dokonce k samotnému zahájení přístupu do NATO, čímž Švédsko

²⁶¹ Tamtéž, S. 2.

²⁶² Tamtéž, S. 10.

²⁶³ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC>

²⁶⁴ Tamtéž, S. 2.

²⁶⁵ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/>

²⁶⁶ Tamtéž, S. 14. (Překlad vlastní)

definitivně opouští svůj koncept neutrality v zahraniční politice.²⁶⁷ Přejít k postneutralitě v zahraniční politice lze vidět v kontextu značných nákladů držení se politiky neutrality poté, co došlo ke vstupu do EU.²⁶⁸ Švédský ministr zahraničí Bildt pak ve svém projevu před švédským parlamentem v roce 2008 přímo uvádí, že Švédsko je vojensky nestranné.²⁶⁹ Dle tohoto dokumentu panovala však již v té době shoda na tom, že budoucí bezpečnost Švédska je založena na spolupráci s dalšími zeměmi. Stejně tak panuje shoda na tom, že Švédsko nebude reagovat pasivně na případnou katastrofu nebo útok, který by postihl jiného člena EU nebo Severský stát a současně s tím očekává, že se tyto státy zachovají obdobně v případě, že by se to týkalo Švédska.²⁷⁰ Tato formulace se objevuje i ve zprávě švédské vlády o celkových postojích ve švédské politice v roce 2012,²⁷¹ stejně tak jako ve výroční zprávě o zahraniční politice ze stejného roku.²⁷² Na slovo stejná formulaci pak ministr Bildt použil i ve výroční zprávě o rok později.²⁷³ Naposledy se toto vyjádření ve stejné formě objevuje ve zprávě ministryně zahraničí v roce 2021.²⁷⁴

²⁶⁷ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

²⁶⁸ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 444. ISBN 9780199665679.

²⁶⁹ Bildt v tomto projevu použil výraz „alliansfri“, tedy v angličtině přeložitelný jako „non-aligned“. Více viz: BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC> (Překlad vlastní)

²⁷⁰ Tamtéž, S. 2.

²⁷¹ REGERINGEN.SE, 2012. Regeringsförklaringen 18 september 2012: Declaration of Government September, 18, 2012. In: Regeringen.se [online]. Stockholm: Regeringen [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://regeringen.se/contentassets/833899593bd44ecc81ef897446adc14a/regeringsforklaringen-18-september-2012/>

²⁷² BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

²⁷³ BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5>

²⁷⁴ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

Úzká spolupráce s NATO je však pozorovatelná už za období Studené války, kdy měla švédská armáda příkaz v případě propuknutí konfliktu spolupracovat s NATO.²⁷⁵ Nicméně po jejím konci se Švédsko sice drželo své politiky neutrality, i přesto však mělo například ve spolupráci s Finskem zájem na účasti v mezinárodních misích v rámci NATO. Jak to trefně vyjádřil i tehdejší ministr zahraničí Carl Bildt v roce 2008: „*To by znamenalo další prohlubování již tak hluboké spolupráce s NATO.*“²⁷⁶ Je ale dobré poznamenat, že již o dva roky později přiznává, že už samotné členství v EU znamená, že je Švédsko součástí politické aliance, ale ujímá se tak podle něj svého dílu zodpovědnosti v duchu solidarity pro evropskou bezpečnost.²⁷⁷ Nicméně o tomto vývoji tvrdí, že: „*To je ta nejlepší cesta, jak chránit naše hodnoty a národní zájmy ve stále komplexnějším světě.*“²⁷⁸ Trochu v kontrastu s těmito vyjádřeními ale o několik let později švédská ministryně zahraničí uvádí, že i přesto švédská bezpečnostní politika zůstává neměnná. Tento stav ale byl považován z její strany za vyhovující, což dokládá její výrok, že: „*Naše neúčast ve vojenských aliancích nám slouží dobře a přispívá ke stabilitě a bezpečnosti v severní Evropě.*“²⁷⁹ Nicméně již v roce 2021 její nástupkyně uznává, že situace v sousedství Švédska a Evropy se v poslední době zhoršila. V reakci na to proto Švédsko investuje historicky významné množství financí do tzv. totální obrany.²⁸⁰

²⁷⁵ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 437. ISBN 9780199665679.

²⁷⁶ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag, S. 2. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC> (Překlad vlastní)

²⁷⁷ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fe04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/>

²⁷⁸ Tamtéž, S. 3. (Překlad vlastní)

²⁷⁹ WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 1. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/> (Překlad vlastní)

²⁸⁰ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

V důsledku ruské invaze na Ukrajinu v roce 2022 se však poté Švédsko zavázalo dosáhnout 2% HDP na obranu, a to nejpozději do roku 2028.²⁸¹ Tato invaze pak podle vyjádření ministryně zahraničí zcela změnila bezpečnostní situaci ve švédském sousedství. Podle ní se ukazuje, že Článek 5 smlouvy NATO se vztahuje pouze na členy NATO. Proto švédská vláda došla k názoru, že nejlepším způsobem ochrany Švédska je vstup do NATO.²⁸² Uvádí proto, že: „*Se Švédskem a Finskem v NATO bude posílena bezpečnost všech členských států.*“²⁸³ Proto podniklo Švédsko kroky pro vstup do NATO společně s Finskem, které nazývá svým nejbližším partnerem.²⁸⁴ Zároveň se však snaží ujistit, že vstupem do NATO neztratí Švédsko svůj globální „hlas“.²⁸⁵ Její nástupce pak v ujišťování švédského lidu zašel v tomto roce ještě o něco dále, když uvedl, že: „*Naše budoucí členství v NATO znamená novou švédskou zahraniční a bezpečnostní politickou identitu.*“²⁸⁶ Tvrdí také, že skrze členství v NATO dojde naopak k posílení vlivu švédské bezpečnostní politiky a švédského příspěvku k bezpečnosti a stabilitě v celém Euro-atlantickém regionu.²⁸⁷ Uvádí také, že Švédsko zůstane nadále proaktivním a konstruktivním partnerem v EU. Na tomto vývoji můžeme také vidět, že k europeizaci švédské zahraniční a bezpečnostní politiky dochází i skrze vstup do NATO, opouštění politiky neutrality a také uzší spolupráci v rámci EU.

Lze také pozorovat i konkrétní situace, kdy Švédsko přijalo pravidla, která vznikla právě na evropské úrovni. Například když po vstupu do EU muselo Švédsko opustit svou politiku

²⁸¹ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

²⁸² Tamtéž, S. 3.

²⁸³ Tamtéž, S. 3. (Překlad vlastní)

²⁸⁴ Více viz: Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

²⁸⁵ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

²⁸⁶ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 3. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/> (Překlad vlastní)

²⁸⁷ Tamtéž, S. 3.

deregulace své zemědělské politiky a naopak přijmout celoevropskou Společnou zemědělskou politiku.²⁸⁸ Celkově pak můžeme pozorovat, že v důsledku členství v Evropské unii dochází ve Švédsku ke stále silnějšímu vlivu europeizace na zájmy, strategie, normy i identity v zemi. Ostatně všechny složky švédského státu se samy považovaly za značně ovlivněné procesem europeizace.²⁸⁹ Podle některých autorů pak lze Švédský stát dokonce považovat za vysoce fragmentovaný a typicky za entitu, která spíše pravidla a normy následuje, než že by je sama v rámci EU koordinovaně vytvářela.²⁹⁰ Můžeme tedy také říci, že došlo ke komplexní europeizaci ve všech patrech a oblastech švédského státu a politiky.²⁹¹

Pro tuto práci je v neposlední řadě také významný švédský postoj k řadě sledovaných aspektů zahraniční politiky, na kterých lze pozorovat fenomén europeizace. Prvním z těchto aspektů je postoj a vývoj politiky vůči Ruské federaci, zejména v souvislosti s událostmi spojenými s anexí Krymu a plnohodnotné invazi ruských vojsk na Ukrajinu v roce 2022. Z dnešního pohledu trochu paradoxně je shrnuta švédská politika vůči Rusku před rokem 2014 slovy: „*Cílíme na bližší propojení ve všech oblastech sociálního života také s Ruskem.*“²⁹² Dále pak ministr zahraničí uvádí: „*Doufáme, že budeme moci brzy Rusko uvítat ve Světové obchodní organizaci (WTO).*“²⁹³ Tento postoj se objevuje i ve zprávě z roku 2012.²⁹⁴ Současně ale vyjadřují obavu nad stále silnějšími autoritářskými tendencemi v Rusku. V rámci EU pak vidí pozitivně snahu o zahájení vyjednávání o širší dohodě o spolupráci s Ruskem.

²⁸⁸ JACOBSSON, Bengt a Göran SUNDSTRÖM, 2015. The Europeanization of the Swedish State. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 520. ISBN 9780199665679.

²⁸⁹ Tamtéž, S. 517.

²⁹⁰ Tamtéž, S. 515 a 526.

²⁹¹ Tamtéž, S. 517.

²⁹² BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag, S. 4. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC> (Překlad vlastní)

²⁹³ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 6. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Překlad vlastní)

²⁹⁴ BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

Ještě necelý rok před ruskou anexí Krymu uvádí, že Švédsko cílí „(...) na bližší a širší vztahy s Ruskem.“²⁹⁵ Zároveň vyjadřují potěšení nad vstupem Ruska do Světové obchodní organizace. Současně jsou však znepokojeni pokračujícím oslabováním lidských práv a občanské společnosti v zemi a upřednostňování modernizace armády před potřebami jeho občanů.²⁹⁶

Z pohledu Švédska je pak podle zprávy z roku 2016 ruská anexe Krymu a přítomnost jeho vojsk na východní Ukrajině flagrantním porušením mezinárodního práva. Tyto události pak považuje dokonce za největší výzvu pro evropský bezpečnostní řád od konce Studené války. Proto podporují zachování sankcí na Rusko za tento krok, které podle Švédska mají zůstat v platnosti, dokud nedojde ke splnění podmínek Minských dohod.²⁹⁷ Tyto kroky dle něj podkopávají mezinárodní právo, bezpečnostní řád v Evropě a také jsou důvodem pro pokračování sankcí proti Rusku. Na druhou stranu ale uvádí, že v oblastech, kde mají s Ruskem sdílené zájmy, by se měli snažit o spolupráci.²⁹⁸ A to lze necelý rok před ruskou invazí na Ukrajinu vnímat jako velmi naivní. Současně však kritizují stav právního státu a lidských práv v zemi a odsuzují porušování mezinárodního práva a otravy politických oponentů.

Švédsko pak ale plně podpořilo veškeré sankce a opatření proti Rusku. Začalo i aktivně dodávat své zbraně a munici na Ukrajinu a podporovat ji v obraně proti ruské agresi. Kromě dodávek svých zbraní na Ukrajinu také Švédsko aktivně podporuje společné evropské dodávky

²⁹⁵ BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 7. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5> (Překlad vlastní)

²⁹⁶ Tamtéž, S. 6.

²⁹⁷ WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/>

²⁹⁸ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

munice pro Ukrajinu.²⁹⁹ Na tomto aspektu tak tedy lze pozorovat jistou míru europeizace a hlavně zásadní obrat, který však nastal až po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022.

Co se týče Běloruska, Švédsko vyjadřuje obavu nad stavem společnosti v zemi již v roce 2008. Současně uvádí, že švédská politika vůči Bělorusku cílí na podporu demokratických sil v zemi, lidských práv a také se snaží přispět k větší integraci Bělorusku do evropských struktur a navázání silnější spolupráce s cílem podpory lidských práv a evropských hodnot.³⁰⁰ Podobné obavy vyjadřují i v pozdějších zprávách. Uvádí však také, že pokračuje podpora Švédska pro otevřené a demokratické Bělorusko.³⁰¹ Oproti předchozím letům ale v roce 2012 uvádí, že je Švédsko klíčovým aktérem v rámci evropských opatření proti tamnímu režimu.³⁰² Uvádí později pak také, že se Bělorusko stále více izoluje a vzdaluje od bodu, kdy by ho bylo možné více integrovat do evropských struktur.³⁰³ Ve zprávě z roku 2021 pak kritizuje podvodné volby z roku 2020 a porušování lidských práv v zemi. V důsledku toho tak společně s dalšími státy EU zavedly cílené sankce proti tamnímu režimu.³⁰⁴

²⁹⁹ EDA brings together 23 countries for Common Procurement of Ammunition, 2023. In: European Defence Agency [online]. Brussels: European Defence Agency [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition#>

³⁰⁰ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC>

³⁰¹ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/>

³⁰² BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

³⁰³ BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5>

³⁰⁴ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

Co se týče Ukrajiny, tak u ní Švédsko již v roce 2008 vítá kroky k posilování demokracie, přibližování k EU a cílí na posílení a rozšíření spolupráce mezi ní a Švédskem.³⁰⁵ Ve zprávě o dva roky později pak uvádí, že pro Švédsko je velmi důležitá spolupráce s Ukrajinou v různých oblastech. Vyjadřují zde také naději na brzké uzavření nové asociační dohody mezi EU a Ukrajinou.³⁰⁶ Tento vývoj pak ministr zahraničí výstižně popsal slovy: „*Sdílíme naši evropskou identitu s našimi východními sousedy.*“³⁰⁷ V souvislosti s tím vyjadřuje naději, že se tyto země budou moci jednou také zapojit do rámce evropské spolupráce. Upozorňuje však na některé kroky, které z jejich pohledu v té době podrývají důvěru v právní stát na Ukrajině.³⁰⁸ Nicméně jak dokládá výroční zpráva z roku 2013, s tamnějším vývojem nebyli zcela spokojeni. Uvádí, že Ukrajina z jejich pohledu nedosáhla žádného pokroku, ale ani regrese.³⁰⁹

Ale události z roku 2014, zejména pak ruská anexe Krymu vedly k pozorovatelnému posunu v postoji Švédska k Ukrajině. Zatímco předtím byla ve výročních zprávách zmiňována jen okrajově, s postupem času nabývá na významu. V souvislosti s těmito ruskými akcemi pak uvádí, že Ukrajině musí být umožněno znovu získat kontrolu nad těmito územími a obnovit tak své mezinárodně uznávané hranice. Podle Švédska je také důležité zajistit silnou, demokratickou a stabilní Ukrajinu. Vyjadřuje také podporu reformním snahám Ukrajiny, a to jak bilaterálně, tak skrze EU.³¹⁰ Ještě rok před ruskou invazí ve zprávě uvádí, že Švédsko

³⁰⁵ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC>

³⁰⁶ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/>

³⁰⁷ BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 7. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw> (Překlad vlastní)

³⁰⁸ Tamtéž, S. 7.

³⁰⁹ BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5>

³¹⁰ WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-

podporuje suverenitu Ukrajiny a její teritoriální integritu, stejně tak jako možnost svobodné volby svého směru bezpečnostní politiky.³¹¹

Poté však přišla ona invaze. Na zprávě z roku 2022 je proto patrné, že v důsledku ruské invaze nebyla vydána klasicky v únoru, ale až v průběhu června. V ní tuto invazi nazývá „*nevyprovokovanou, ilegální a neospravedlnitelnou válkou proti svému sousedu – demokratickému státu Ukrajina.*“³¹² Podle Švédska pak tato válka vytvořila novou a nebezpečnější realitu jak pro Švédsko, tak pro celou Evropu. Je proto v zájmu Švédska, aby tato ruská válka nevyústila v žádné politické zisky, a to proto, aby se předešlo další budoucí agresi.³¹³ Švédská politická, humanitární, finanční a vojenská pomoc pro Ukrajinu pak dosahuje historických proporcí. „*Je tomu poprvé od Stalinovy války proti Finsku v roce 1939, kdy Švédsko poskytlo zbraně během aktivního konfliktu ve svém sousedství.*“³¹⁴ To je zmiňováno podobnými slovy také ve zprávě z roku 2023.³¹⁵ V souvislosti s tímto vývojem také uvádí, že: „*Ukrajinské právo na sebeobranu je v praxi obranou teritoria všech zemí. A to včetně Švédska.*“³¹⁶ Pokračování podpory Ukrajině a sankcí proti Rusku a Bělorusku jsou pak prý nejdůležitějšími příspěvy Švédska k ukončení této války.³¹⁷

04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/>

³¹¹ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

³¹² LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 1. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf> (Překlad vlastní)

³¹³ Tamtéž, S. 1.

³¹⁴ Tamtéž, S. 2.

³¹⁵ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/>

³¹⁶ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf> (Překlad vlastní)

³¹⁷ Tamtéž, S. 2.

Tento vývoj vedl k další změně ve švédské zahraniční politice. Ministr výslovně uvádí, že „Švédsko se nachází v nové éře. Nedá se to popsat nijak jinak.“³¹⁸ V důsledku války na Ukrajině pak prochází Švédsko největším přehodnocením své zahraniční politiky od doby, kdy se stalo členem EU.³¹⁹ Podle Švédska je pak v sázce nejen svoboda Ukrajiny, ale také samotná svoboda Švédska. Ohledně celoevropských kroků pak říká, že: „*Vláda bude primárně usilovat o švédskou a evropskou zahraniční politiku se švédskými zájmy a demokratickými hodnotami ve svém středu.*“³²⁰ Pokračování podpory má pak ve Švédsku široký konsensus. Doslova tvrdí, že: „*Ukrajinský boj je naším bojem.*“³²¹ Švédsko také plánuje být klíčovým partnerem Ukrajiny pro poválečnou obnovu a humanitární a ekonomickou pomoc.³²² Podporuje též ustanovení tribunálu pro zločiny agrese proti Ukrajině a vítají také vyhlášení mezinárodního centra pro stíhání těchto zločinů.³²³ Uvádí také, že Ukrajina má silnou švédskou podporu pro vstup do EU.³²⁴ Říkají doslova, že: „*Ukrajina patří do Evropské unie.*“³²⁵

Švédsko se také od roku 2001 aktivně a dlouze účastnilo mezinárodní mise ISAF v Afghánistánu, kde dokonce poskytlo své vojáky do nasazení i v bojových situacích.³²⁶ Švédský ministr zahraničí však vyjadřuje obavu nad vývojem událostí v zemi, a to téměř neustále, například už v roce 2008 při projevu v parlamentu. Uvádí však také, že: „*naše angažmá v Afghánistánu je dlouhodobé a příští rok otevřeme velvyslanectví v Kábulu. Na další budoucí orientaci budeme blízce spolupracovat s ostatními Severními zeměmi.*“³²⁷ O dva roky

³¹⁸ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 1. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/> (Překlad vlastní)

³¹⁹ Tamtéž, S. 1.

³²⁰ Tamtéž, S. 1. (Překlad vlastní)

³²¹ Tamtéž, S. 2.

³²² Tamtéž, S. 2.

³²³ Tamtéž, S. 3.

³²⁴ Tamtéž, S. 3.

³²⁵ Tamtéž, S. 3. (Překlad vlastní)

³²⁶ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 434. ISBN 9780199665679.

³²⁷ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag, S. 5. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC> (Překlad vlastní)

později i krátce zmiňují ztrátu několika švédských vojáků v této operaci. „*Jen tím, že úspěšně splníme naši misi v Afghánistánu, ukážeme, že tyto ztráty nejsou nazmar.*“³²⁸ Tvrdí také, že jejich závazek v Afghánistánu je založen na odhodlání pomoci afghánskému lidu vybudovat funkční stát, bojovat proti chudobě a také podpořit dlouhodobou stabilitu v regionu. Součástí této snahy je také boj proti ozbrojeným skupinám, které podle nich představují nebezpečí nejen pro Afghánistán, ale také pro Švédsko a celý svět. Za těmito účely pak prý přišlo Švédsko během svého předsednictví v radě EU s akčním plánem pro posílení závazku EU v tomto regionu.³²⁹ O dva roky později potvrzují, že Švédsko má v Afghánistánu široké a dlouhodobé závazky k posilování míru a rozvoje.³³⁰ Uvádí také však, že od roku 2012 dochází ke snižování počtu švédských vojáků v zemi a předávání bezpečnostní operací na Afghánské jednotky. Od roku 2014 by pak mělo švédské angažmá v zemi z vojenského hlediska skončit. Oproti tomu však měla vzrůst míra rozvojové a civilní pomoci Afghánistánu.³³¹ Současně však hovoří o další podpoře civilní společnosti v zemi a rozvojové i další finanční pomoci.³³² V roce 2021, kdy však došlo k zásadnímu vývoji v zemi, však ve výroční zprávě zmínky o Afghánistánu a švédskému postoji k němu chybí.³³³ Podobné je to ve zprávě z roku 2023, kde kromě krátké

³²⁸ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 9. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Překlad vlastní)

³²⁹ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/>

³³⁰ REGERINGEN.SE, 2012. Regeringsförklaringen 18 september 2012: Declaration of Government September, 18, 2012. In: Regeringen.se [online]. Stockholm: Regeringen [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://regeringen.se/contentassets/833899593bd44ecc81ef897446adc14a/regeringsforklaringen-18-september-2012/>

³³¹ BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

³³² BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5>

³³³ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

poznámky o stavu lidských práv v Afghánistánu se mu tato zpráva vůbec nevěnuje.³³⁴ To je zajímavý posun, vzhledem k tomu, že ve starších zprávách se pomoci Afghánistánu věnovali celkem obsáhle.

Zajímavý je také vývoj ve vztahu k otázce Brexitu a vztáhů se Spojeným královstvím. V roce 2016, kdy se konalo referendum o Brexitu švédská ministryně zahraničí uvádí, že považují za velmi důležité, aby Spojené království setrvalo v Evropské unii.³³⁵ Ačkoliv toto nevyšlo, ve výroční zprávě z roku 2021, tedy rok po Brexitu uvádí, že Švédsko vítá uzavření obchodní dohody mezi UK a EU a také Dohody o spolupráci, která podle nich pokládá základ pro důležité budoucí partnerství. Uvádí také, že je jejich cílem prohloubit vztahy Švédska a EU se Spojeným královstvím, a to zejména v oblastech zahraniční a bezpečnostní politiky.³³⁶ V nejnovější zprávě z roku 2023 pak zase uvádí, že EU by měla mít hlubší vztah se Spojeným královstvím, který hledí do budoucnosti, a to včetně oblastí zahraniční a bezpečnostní politiky.³³⁷

Důležitým prvkem švédské zahraniční politiky je také humanitární pomoc Švédska ve světě a boj proti klimatické změně. Tento aspekt je zjevně pro zemi důležitý, neboť je zmiňován

³³⁴ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/>

³³⁵ WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/>

³³⁶ LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

³³⁷ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/>

téměř v každé výroční zprávě.³³⁸ Zejména kroky Švédska v boji proti klimatické změně jsou uváděny i ve zprávě z roku 2016.³³⁹ To platí i pro zprávy ze současnosti a nedávné minulosti.³⁴⁰

Zmiňovány jsou také švédské mírové mise v zahraničí, například v Čadu.³⁴¹ Ve zprávě z roku 2012 se také opět vyjadřují k mnoha mírovým operacím v rámci EU, OSN i NATO, kterých se Švédsko účastní a plánuje účastnit i nadále.³⁴² V souvislosti s tím uvádí snahu zapojit se znovu do námořní mise EU „Atalanta“, která se zaměřuje na potlačování pirátských aktivit v oblasti tzv. Afrického rohu.³⁴³ Tato aktivní oblast švédské diplomacie je vysvětlována tak, že: „Podpora demokracie a lidských práv prostupuje skrze švédskou zahraniční politiku.“³⁴⁴ Ve zprávě o pár let později pak jmenovitě uvádí, že hodnoty jako lidská práva, mír, svoboda a

³³⁸ BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

³³⁹ WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/>

³⁴⁰ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf> ; A také: BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/>

³⁴¹ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC>

³⁴² BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

³⁴³ BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5>

³⁴⁴ BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag, S. 3. [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC> (Překlad vlastní)

demokracie jsou základem, ze kterého vychází švédská zahraniční politika.³⁴⁵ V souvislosti s tím trochu nadneseně nalezneme i citát, že: „Švédsko je humanitární velmoc.“³⁴⁶ V souvislosti s tím uvádí, že v roce 2012 bylo Švédsko třetím největším poskytovatelem humanitární pomoci na světě.³⁴⁷

V závěru lze říci, že švédská zahraniční politika prošla po vstupu do EU radikální proměnou a procesem europeizace. Ze státu, který často býval označován jako „morální supervelmoc“³⁴⁸ pro svou podporu internacionalistických hodnot, se během krátké doby stal stát, který považuje svoji europeizovanou roli za základní v rámci zahraniční politiky.³⁴⁹ Tato role je však komplementována nástupem Severské role zhruba od roku 2009.³⁵⁰ Co se týče přímo švédské zahraniční politiky, z výroků švédských představitelů je patrné, že ji vnímal jakožto ve velmi úzkém vztahu s tou evropskou. Například když ministr Bildt přímo uvedl, že: „*Náš zahraniční politika je součástí společné evropské zahraniční politiky.*“³⁵¹ Tvrdí také, že aktivní role Švédska v rámci EU přispěla k posílení samotné Společné evropské zahraniční a bezpečnostní politiky, zejména pak v ohledu na civilní i vojenský krizový management.³⁵² Tento pohled je patrný už v období kolem Lisabonské smlouvy, o které prohlásili, že v jejím

³⁴⁵ BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

³⁴⁶ BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 10. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5> (Překlad vlastní)

³⁴⁷ Tamtéž, S. 10.

³⁴⁸ Viz např.: BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 438. ISBN 9780199665679.

³⁴⁹ BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 539. ISBN 9780199665679

³⁵⁰ Tamtéž, S. 539.

³⁵¹ BILDT, Carl., 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Překlad vlastní)

³⁵² Tamtéž, S. 6-7.

důsledku „(...) se švédská zahraniční politika stala ještě více integrovanou do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.“³⁵³

Ke změnám došlo i z hlediska konceptu neutrality, kdy se z pozice neutrality a posléze postneutrality Švédsko posouvá plně k členství v NATO a také europeizuje svoji obrannou politiku skrze EU i regionální spolupráci. Že se v tomto ohledu jedná o změnu, potvrzuje i výroční zpráva ministra zahraničí z letošního roku, kde uvádí, že: „*Naše budoucí členství v NATO znamená novou švédskou zahraniční a bezpečnostní politickou identitu.*“³⁵⁴ Dalším důkazem změny v zahraniční politice a odpoutávání se od politiky neutrality je také švédské angažmá v Afghánistánu nebo plné sladění postojů a sankcí vůči Rusku s politikou Evropské unie.

³⁵³ Tamtéž, S. 14. (Překlad vlastní)

³⁵⁴ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 3. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/> (Překlad vlastní)

6. Finská zahraniční politika

Finská zahraniční politika se vyznačuje tradičním zaměřením na neutralitu a nezapojování se do vojenských aliancí. Finsko je členem Evropské unie od roku 1995, avšak do NATO vstoupilo až v roce 2023 v důsledku ruské invaze na Ukrajinu.³⁵⁵ Přihlášku pak podalo společně se Švédskem, avšak to v době psaní práce ještě do NATO nevstoupilo.

Tato země se také obecně snaží udržovat dobré vztahy se všemi svými sousedy, včetně Ruska, se kterým má rozsáhlé obchodní vztahy. Nicméně vztahy s ním se v důsledku ruské invaze na Ukrajinu značně zhoršily. Finsko se proto snaží urychleně zbavit závislosti na dodávkách z Ruska a také buduje na společné hranici rozsáhlý hraniční plot.³⁵⁶

Finsko se angažuje i v mnoha mezinárodních organizacích a fórech, jako je OSN, Rada Evropy, WTO a OECD. Finská zahraniční politika se také zaměřuje na podporu lidských práv, ochranu životního prostředí a boj proti chudobě.³⁵⁷ Poskytuje také značnou humanitární pomoc v mnoha zemích po celém světě.³⁵⁸

V posledních letech se finská zahraniční politika soustředí na otázky bezpečnosti a spolupráce v oblasti obrany, zejména v souvislosti s ruskou anexí Krymu, invazí na Ukrajinu a rostoucí nestabilitou v oblasti Baltského moře. Finsko spolupracuje s ostatními zeměmi v oblasti severní Evropy a Arktidy, aby zajistilo stabilitu a bezpečnost v této oblasti.³⁵⁹

³⁵⁵ Finland joins NATO as 31st Ally, 2023. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: North Atlantic Treaty Organization [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm

³⁵⁶ MANENKOV, Kostya a Sergei GRITS, 2023. NATO member Finland breaks ground on Russia border fence. In: AP News [online]. online: AP News [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/finland-russia-nato-border-fence-illegal-migration-d89ca5f0105f604a0a8fd3523d8a7b00>

³⁵⁷ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 10. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁵⁸ PRIME MINISTER'S OFFICE, 2016. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Prime Minister's Office Publications [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75139/VNKJ092016Government_report_on_kansineen_netiti_enkku.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁵⁹ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 21.

Celkově lze říci, že finská zahraniční politika je charakterizována snahou udržovat dobré vztahy se sousedními zeměmi a aktivním zapojením do mezinárodních organizací. Základní linie finské zahraniční a bezpečnostní politiky je stabilní a předvídatelná. Je založena na dobrých bilaterálních vztazích, členství v EU a multilaterální mezinárodní spolupráci. Jeho politika je založena na lidských právech a na bezpečnost se dívají ze široké perspektivy, s nedávným vstupem do NATO.³⁶⁰

6.1. Před vstupem do EU

Před vstupem do Evropské unie měla finská zahraniční politika několik hlavních cílů. Jedním z nich bylo udržování dobrých vztahů se sousedními zeměmi, zejména s Ruskem. Důvodem bylo Finsko historické spojení s Ruskem a závislost na ruských dodávkách energie. Finsko se snažilo udržovat kvalitní vztahy s Ruskem, aby minimalizovalo riziko konfliktu, udrželo si svou teritoriální integritu a také obchodní vztahy.³⁶¹

Dalším cílem finské zahraniční politiky bylo zajištění stability a bezpečnosti v oblasti severní Evropy. Finsko se snažilo posilovat vztahy se Skandinávskými zeměmi a Baltskými státy, s cílem spolupracovat na otázkách bezpečnosti, životního prostředí a hospodářské spolupráce.³⁶²

[cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁶⁰ ANTONEN, Matti, 2022. Comprehensive Security Together #12: The Government Report on Foreign and Security Policy. In: Turvallisuskomitea [online]. Helsinki: Puolustusministeriö [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://turvallisuskomitea.fi/en/comprehensive-security-together-12-the-government-report-on-foreign-and-security-policy/>

³⁶¹ MÖLLER, Ulrika a Ulf BJERELD, 2010. From Nordic neutrals to post-neutral Europeans: Differences in Finnish and Swedish policy transformation. Cooperation and Conflict [online]. 45(4), S. 375. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45084616>

³⁶² Finnish Security and Defence Policy 2001: Report by the Government to Parliament on 13 June 2001, 2001. In: Puolustusministeriö [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 31. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.defmin.fi/files/1149/InEnglish.pdf>

Finská zahraniční politika před vstupem do EU také zahrnovala snahu o aktivní zapojení do mezinárodních organizací, jako je OSN a Rada Evropy. Finsko se snažilo hrát aktivní roli v mezinárodních sporech a podporovalo řešení konfliktů prostřednictvím diplomatických kanálů.

V souhrnu lze říci, že finská zahraniční politika před vstupem do EU se zaměřovala na udržování dobrých vztahů se sousedními zeměmi, zajištění stability a bezpečnosti v oblasti severní Evropy a aktivní zapojení do mezinárodních organizací.

6.2. Po vstupu do EU

Po vstupu do EU v roce 1995 se finská zahraniční politika změnila v několika klíčových oblastech. Finsko se stalo aktivním hráčem v rámci Evropské unie a snažilo se prosazovat své zájmy v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

Finsko se také stalo součástí společného evropského trhu, což umožnilo finským firmám snadnější přístup na evropské trhy a umožnilo růst finského exportu. To mělo pozitivní dopad na finskou ekonomiku a umožnilo zemi vytvořit nové obchodní vztahy s dalšími evropskými zeměmi. V oblasti bezpečnosti Finsko nadále prosazovalo svou politiku neúčasti ve vojenských aliancích, ale v rámci EU se aktivně podílelo na společné obranné a bezpečnostní politice.

Další důležitou oblastí finské zahraniční politiky po vstupu do EU bylo posilování spolupráce s Norskem, Švédskem a ostatními skandinávskými zeměmi v oblasti bezpečnosti a životního prostředí.³⁶³

Lze tedy uvést, že finská zahraniční politika po vstupu do EU se více zaměřila na spolupráci s ostatními evropskými zeměmi a na ochranu finských zájmů v rámci EU. Zůstalo však zachováno finské nezapojení do vojenských aliancí a snaha udržovat dobré vztahy se všemi sousedními zeměmi. Ačkoliv jak někteří autoři uvádí, Finsko si toto angažmá začalo definovat

³⁶³ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 5. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

poměrně kreativně, aby mohlo dále vystupovat jako neutrální, zatímco se jeho zahraniční politika postupně europeizovala.³⁶⁴

6.3. Současný vývoj

V současné době je finská zahraniční politika stále orientována na udržování dobrých vztahů se sousedními zeměmi a posilování spolupráce v rámci EU. Finsko se snaží zvýšit svoji roli v Evropě a na mezinárodní scéně, například prostřednictvím členství v OSN a dalších mezinárodních organizacích. Finsko se také aktivně zapojuje do řešení globálních výzev, jako jsou změny klimatu a ochrana lidských práv.

Vztahy Finska s Ruskem zůstávají napjaté kvůli ruské anexi Krymu a konfliktu na Ukrajině. Finsko se také donedávna snažilo o spolupráci s Ruskem v některých oblastech, jako je například ochrana životního prostředí v Baltském moři. Nicméně ruská invaze na Ukrajinu v roce 2022 vedla k zásadnímu obratu ve finské zahraniční politice. Finsko vstoupilo v roce 2023 do NATO.³⁶⁵ Také se připojilo k širokým sankcím vůči Rusku a Bělorusku a k podpoře Ukrajiny, které již poskytlo podporu v hodnotě více než miliardu eur.³⁶⁶

V poslední době se finská zahraniční politika také zaměřuje na Arktidu a využití příležitostí v této oblasti. Finsko se snaží posílit svou pozici jako arktická země a spolupracovat s ostatními arktickými státy na ochraně životního prostředí a udržitelném rozvoji této oblasti.³⁶⁷ V souvislosti s pandemií COVID-19 se Finsko aktivně zapojilo do společných evropských

³⁶⁴ PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs, S. 18. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

³⁶⁵ Finland joins NATO as 31st Ally, 2023. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: North Atlantic Treaty Organization [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm

³⁶⁶ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2023. Finland supports Ukraine. In: Ministry for Foreign Affairs of Finland [online]. Helsinki: Ministry for Foreign Affairs of Finland [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://um.fi/finland-s-support-to-ukraine>

³⁶⁷ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 21. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

opatření, jako je koordinace omezení cestování a distribuce vakcín. Finsko také poskytlo pomoc zahraničním partnerům, včetně poskytování lékařského vybavení a zdravotnického personálu.³⁶⁸

Celkově lze říci, že finská zahraniční politika se stále vyvíjí a reaguje na aktuální výzvy a příležitosti v rámci Evropy, ale i globálně. Došlo také k řadě změn v důsledku ruské invaze na Ukrajinu, například ke vstupu Finska do NATO.

6.4. Europeizace ve Finsku

V případě Finska lze říci, že proces europeizace probíhal postupně již od počátku 90. let, kdy se země začala více orientovat na Západ a začala přijímat politiky a standardy EU. V současnosti je Finsko plně integrováno do evropských politických a ekonomických struktur a spolupracuje s ostatními členskými státy v řadě oblastí. Finsko také aktivně podporuje rozvoj společné evropské obrany a bezpečnosti, což je pro zemi jako členu EU stále důležitější.

Nicméně, v posledních letech se v evropské politice objevují výzvy k ochraně evropských hodnot a kritickému posouzení některých aspektů integrace. Finsko se v této diskusi aktivně účastní a snaží se brát v úvahu různé názory a zájmy, aniž by se vzdávalo svého pevného závazku vůči evropské integraci.

Europeizace ve Finsku je výsledkem aktivního úsilí finských politiků a institucí, aby se země co nejvíce přiblížila evropským standardům a hodnotám a aby byla plně integrována do evropských struktur.³⁶⁹ Tento proces započal již v 90. letech a postupně pokračoval i po vstupu

³⁶⁸ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Partner countries benefited from Finland's support in their COVID-19 response. In: Ministry for Foreign Affairs of Finland [online]. Helsinki: Ministry for Foreign Affairs of Finland [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://um.fi/news/-/asset_publisher/GRSnUwaHDPv5/content/onnistunutta-koronatukea-kehittyville-maille/35732

³⁶⁹ PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs, S. 18. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

Finska do EU v roce 1995. Finská integrační politika je pak kombinací prointegrační a pragmatické adaptace na úrovni elit.³⁷⁰

Europeizace se projevuje například ve snaze Finska přijmout do svého právního řádu evropské právní předpisy a normy, zejména v oblasti vnitřního trhu, svobody, bezpečnosti a spravedlnosti, a ochrany životního prostředí. Finsko také aktivně spolupracuje s dalšími evropskými zeměmi v oblasti obrany a bezpečnosti, a to především prostřednictvím NATO a EU.

Zároveň je ale třeba poznamenat, že finská zahraniční politika stále respektuje svou tradici neutrality a zachovává si určitou míru samostatnosti při rozhodování o zahraničních vztazích. Finsko se například aktivně angažuje v oblasti arktické spolupráce a má rostoucí vztahy s Ruskem, což jsou oblasti, kde má země své specifické zájmy. Avšak v důsledku ruské invaze na Ukrajinu vstoupilo Finsko v roce 2023 do NATO a dochází tak ke zhoršování vztahů s Ruskem a opuštění tradiční politiky neutrality.³⁷¹

Celkově lze tedy říci, že europeizace ve finské zahraniční politice je výrazem úsilí Finska stát se plně integrovanou součástí evropského společenství, avšak zároveň se zachovávají určité specifické rysy finské zahraniční politiky.

6.5. Neutralita ve finské zahraniční politice

Ve vývoji finské zahraniční politiky došlo v oblasti neutrality k určitým změnám. Před vstupem do EU se Finsko považovalo za neutrální zemi, která se neangažovala v žádných vojenských aliancích. Vstup do EU však znamenal pro Finsko značnou změnu, neboť EU je politickým a hospodářským blokem, který zahrnuje společnou obrannou politiku a společnou bezpečnostní politiku.

³⁷⁰ MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS, ed., 2001. National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, S. 173. ISBN 978-3789076268.

³⁷¹ Finland joins NATO as 31st Ally, 2023. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: North Atlantic Treaty Organization [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm

Finsko se proto od té doby považovalo za zemi, která je sice mimo vojenské aliance, ale zároveň se účastní společné obranné politiky EU a spolupracuje s NATO v rámci Partnerství pro mír. To znamená, že Finsko poskytovalo vojenskou podporu v rámci společných vojenských operací EU a NATO, ale nevstoupilo do samotného NATO.

Po ruské invazi na Ukrajinu však došlo k zásadní změně v bezpečnostním a operačním prostředí Finska a Evropy.³⁷² Společně dohodnuté mezinárodní závazky a zásady evropské bezpečnosti nezabránily válce v Evropě. Samotná finská vláda pak argumentovala, že: „*Vstupem do NATO by Finsko posílilo svou vlastní bezpečnost ve změněném operačním prostředí.*“³⁷³ Finská ústava neomezuje možnost Finska vstoupit do vojenské aliance. Členství v NATO by neznamenal rozšíření povinnosti národní obrany stanovené v Ústavě na kolektivní obranu celého území Severoatlantické smlouvy. Finská legislativa je primárně postavena na pojmu národní obrany, ale nedávno byla vytvořena legislativa na podporu poskytování a přijímání mezinárodní pomoci a další mezinárodní spolupráce. To zajišťuje, že finská legislativa je slučitelná se závazky NATO, ačkoli legislativa by mohla být v případě potřeby revidována i po přistoupení.³⁷⁴

6.6. Změny z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy

V průběhu posledních let se finská zahraniční politika stala více evropskou a integrace do EU se stala důležitou součástí finské zahraniční politiky. Finsko se aktivně podílí na společné zahraniční a bezpečnostní politice EU a na řešení společných výzev, jako jsou migrace, boj proti terorismu a klimatické změny. Finsko se také snaží využít výhod svého členství v EU k prosazování svých zájmů na mezinárodní scéně. Aktivně se proto podílí na řešení výzev

³⁷² FINNISH GOVERNMENT, 2022. Report on Finland's Accession to the North Atlantic Treaty Organization. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 3. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164093/Gov_rep_EN.pdf?sequence=4&isAllowed=y

³⁷³ Tamtéž, S. 3. (Překlad vlastní)

³⁷⁴ Tamtéž, S. 3.

globálního významu, jako jsou otázky lidských práv, udržitelného rozvoje, ochrany životního prostředí a boj proti chudobě.³⁷⁵

Nicméně Finsko si zachovává svou vlastní identitu a kulturu a snaží se, aby evropská integrace nepřinesla úplnou homogenizaci finské společnosti. Finsko stále respektuje svou vlastní historii a kulturní dědictví, ale současně se snaží zapojit do evropské společnosti a plnit svou roli v rámci EU. Je také členem eurozóny. Finská zahraniční politika se pak od připojení k EU v roce 1995 postupně europeizovala.³⁷⁶ Finsko jako člen EU muselo přijmout společné zahraniční politiky EU a zároveň se podílet na vytváření politik nových. To zahrnovalo například společnou politiku k Rusku, rozvoj spolupráce se zeměmi východního partnerství a podporu lidských práv a demokracie ve světě.

Finsko je tradičním zastáncem rozšiřování EU a podporuje rozšíření EU na západní Balkán, včetně Chorvatska, které vstoupilo do EU v roce 2013, a také o země jako Albánie, Bosna a Hercegovina, Severní Makedonie, Černá Hora, Kosovo a Srbsko. Finsko považuje rozšíření EU za úspěšný nástroj pro prosazování stability, prosperity a demokracie v Evropě. Politiky rozšíření a sousedství podle něj podporují mír, prosperitu, stabilitu a bezpečnost v Evropě a jejích sousedních oblastech.³⁷⁷

Finsko také podporuje zahajování přístupových jednání s potenciálními kandidátskými zeměmi, pokud splňují kritéria pro členství a provádějí potřebné reformy. Poskytuje také technickou a finanční pomoc zemím, které se na vstup do EU připravují. Zdůrazňuje ale současně důležitost respektování kritérií pro členství, zejména v oblasti právního státu, demokracie, lidských práv a ochrany menšin. Finsko také podporuje úsilí EU v oblasti reformy politiky rozšíření a zlepšení procesu přijímání nových členů s cílem zajistit, aby noví členové

³⁷⁵ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 10. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁷⁶ PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs, S. 18. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

³⁷⁷ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 28. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

byli plně připraveni na členství a aby EU byla schopna účinně řešit nové výzvy a příležitosti. V souvislosti s tím ale finská vláda opakovaně uvádí, že rozšíření Unie nesmí ohrozit hodnotovou základnu a vnější schopnosti EU.³⁷⁸

Finsko se také hned od počátku zapojilo do mezinárodních operací v Afghánistánu a podporovalo mezinárodní úsilí o obnovu a stabilizaci této země. Finsko je aktivním účastníkem mise NATO v Afghánistánu od roku 2002, kdy byl nasazen první kontingent finských vojáků. Od té doby se Finsko podílelo na řadě různých úkolů, včetně bezpečnostních opatření, humanitární pomoci, vzdělávání a obnovy. Finská zahraniční politika v Afghánistánu se zaměřuje na podporu demokratizace, dodržování lidských práv a hospodářského rozvoje této země. Poskytovalo Afghánistánu finanční a technickou pomoc v oblasti obnovy infrastruktury, vzdělání, zdravotnictví a hospodářského rozvoje. Podporovalo obnovu a posílení demokratických institucí v Afghánistánu. V posledních letech se finská zahraniční politika v Afghánistánu zaměřila na postupné stažení finských vojáků a podporu místních institucí, které mají převzít zodpovědnost za bezpečnost a stabilitu země. V roce 2021 Finsko oznámilo, že plánuje snížit své vojenské nasazení v Afghánistánu a ukončit svou účast v misi NATO v roce 2022. Nasazení v Afghánistánu také Finsko vnímalo jakožto jednu z oblastí, kde byla spolupráce s ostatními Severními zeměmi nejsilnější.³⁷⁹

Finsko bylo také tradičně blízkým partnerem Spojeného království a v minulosti spolupracovalo s Británií na mnoha úrovních, včetně vojenské spolupráce a spolupráce v rámci EU. Nicméně po hlasování o Brexitu a vystoupení Spojeného království z EU vyjádřilo Finsko podporu pro jednotnou a pevnou pozici EU vůči Spojenému království.³⁸⁰ V souvislosti s tím

³⁷⁸ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 12. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁷⁹ PRIME MINISTER'S OFFICE, 2013. Finnish Security and Defence Policy 2012. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Prime Minister's Office Publications, S. 70. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79443/J0113_FinnishSecurity_net.pdf?sequence=2&isAllowed=y

³⁸⁰ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 34. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ale připouští, že Brexit změní vnitřní dynamiku EU a ovlivní obsah a dopad jejích politik.³⁸¹ Finsko a Velká Británie si stále udržují bilaterální vztahy a spolupráci, zejména v oblasti bezpečnosti a obrany. Finsko také podporuje udržování otevřeného dialogu mezi EU a Spojeným královstvím a spolupráci v rámci společných výzev, jako je boj proti změně klimatu a globálním hrozbám. Pro Finsko je Spojené království blízkým partnerem, se kterým jako součást EU buduje nový vztah. V budoucích vztazích hledá Finsko především řešení na úrovni EU. Finsko považuje za důležité, aby spolupráce v zahraniční a bezpečnostní politice a spolupráce v oblasti obrany mezi EU a Spojeným královstvím zůstaly co nejužší. Vedle řešení na úrovni EU dojde k posílení bilaterálních vztahů a obchodní a hospodářské spolupráce.³⁸² Podle nedávného vyjádření pak je pro Finsko Spojené království stále velmi důležitým a blízkým partnerem.³⁸³

Finsko také odsuzuje porušování lidských práv a základních svobod v Bělorusku, včetně porušování práv opozičních aktivistů, novinářů a občanské společnosti. Finsko je také kritické k režimu prezidenta Lukašenka a jeho opakovaným zpochybňováním výsledků voleb a potlačování demokratických protestů. Podporuje jednotnou pozici EU vůči Bělorusku a úsilí EU o demokratickou změnu v této zemi. Stejně tak podporuje sankce EU vůči běloruským představitelům, kteří jsou zodpovědní za porušování lidských práv a demokratických hodnot. Finsko také poskytuje humanitární pomoc a podporuje občanskou společnost v Bělorusku. Má však dlouhodobé bilaterální vztahy s Běloruskem, zejména v oblasti obchodu a hospodářské spolupráce. Nicméně, vzhledem k nedávným událostem v Bělorusku a také v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu, Finsko podpořilo sankce EU proti těmto zemím. Podpořilo také

³⁸¹ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 12. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁸² MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 34. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁸³ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 23. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y

společné evropské nákupy munice pro Ukrajinu, což je značný posun ve finské zahraniční politice.³⁸⁴

Europeizace finské zahraniční politiky je pak pozorovatelná v oblastech, jako je spolupráce v rámci EU a dalších mezinárodních organizací, jako je NATO, OSN a Rada Evropy. Finsko se aktivně podílí na společných zahraničněpolitických iniciativách EU, jako je společná zahraniční a bezpečnostní politika, a na společných evropských politikách, jako je energetická bezpečnost, vztahy se zeměmi Východního partnerství a politika rozšíření EU.³⁸⁵ Finsko také spolupracuje se svými evropskými partnery na zajišťování bezpečnosti a obrany v Evropě, včetně účasti na společných vojenských cvičeních a operacích. Je členem Evropské obranné agentury a podílí se na rozvoji společné evropské obranné politiky. Oficiální dokumenty finské vlády pak výslovně uvádí, že: „*Evropská unie je pro Finsko nejdůležitějším referenčním rámcem, společenstvím hodnot a bezpečnostním společenstvím.*“³⁸⁶ Finská vláda také uvádí, že EU je pro Finsko tou nejdůležitější referenční skupinou. Prosazuje pak také posílení vnější operační kapacity a jednoty EU.³⁸⁷ V souvislosti s tím uvádí, že se připravují na možnost diferencované integrace v EU. V té samé zprávě také výslovně uvádí, že: „*Aby Finsko hájilo své hodnoty a zájmy, musí být zapojeno do všech skupin, které přijímají rozhodnutí ovlivňující naši zemi.*“³⁸⁸ Z tohoto vyjádření je patrné, že se finská vláda přímo snaží o europeizaci své vlastní zahraniční politiky.

³⁸⁴ EDA brings together 23 countries for Common Procurement of Ammunition, 2023. In: European Defence Agency [online]. Brussels: European Defence Agency [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition#>

³⁸⁵ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 27. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁸⁶ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y

(Překlad vlastní)

³⁸⁷ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 15. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁸⁸ Tamtéž, S. 15. (Překlad vlastní)

Další oblastí, kde je pozorovatelná europeizace finské zahraniční politiky, je vztah k Rusku. Finsko se snaží udržovat konstruktivní dialog s Ruskem, ale zároveň zůstává věrné evropským hodnotám a zájmům a v rámci EU podporuje společný přístup k Rusku v oblasti energetiky, hospodářských vztahů a bezpečnosti a také sankce EU v důsledku invaze na Ukrajinu. Finsko pak reaguje na kroky Ruska jako součást Unie.³⁸⁹ Členství Finska v EU a skutečnost, že Finsko a Rusko jsou sousedící státy, jsou pak určujícími faktory finské politiky vůči Rusku.³⁹⁰

Od vstupu do EU v roce 1995 se finská zahraniční politika začala postupně přizpůsobovat evropské agendě a diskursu. Finsko se stalo aktivním účastníkem evropských politických a bezpečnostních debat, což se projevilo například v podpoře společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a ve snaze o posílení spolupráce mezi členskými státy v oblasti obrany.³⁹¹ Dalším důležitým prvkem europeizace finské zahraniční politiky bylo posílení spolupráce se zeměmi regionu Baltského moře. Finsko hrálo významnou roli při vzniku Regionální rady pro spolupráci Baltského moře (Baltic Sea States Council) a aktivně se podílelo na tvorbě politiky EU v oblasti regionální spolupráce v severní Evropě.³⁹² Silná provázanost finské a evropské zahraniční politiky je také patrná z vyjádření finské vlády, kde tvrdí, že: „*Čím jednotnější a silnější je EU, tím jistější je pozice Finska.*“³⁹³

³⁸⁹ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y

³⁹⁰ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 16. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁹¹ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 27. [cit. 2023-04-29]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁹² THE SECRETARIAT: COUNCIL OF THE BALTIC SEA STATES, 1993. Annual Report from the Committee of Senior Officials The 1st Year of the Council's Activity 1992-1993. In: Council of the Baltic Sea States [online]. Stockholm: Council of the Baltic Sea States, S. 3. [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://cbss.org/wp-content/uploads/2020/04/CBSS_AnnualReport_1992-93-1.pdf

³⁹³ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

Další významnou oblastí europeizace finské zahraniční politiky byla oblast lidských práv a právního státu. Finsko aktivně podporovalo lidská práva a právní stát v rámci EU i na mezinárodní úrovni, a to zejména v oblasti ochrany menšin a boje proti korupci. Finské ministerstvo zahraničí pak také uvádí, že prosazování cílů udržitelného rozvoje je klíčovým aspektem finské zahraniční politiky.³⁹⁴

Jednou z oblastí, kde je také pozorovatelná europeizace finské zahraniční politiky, je posunutí v diskurzu kolem neutrality. Finsko dlouho uplatňovalo politiku neutrality v zahraniční politice, ale s větším zapojením do mezinárodních organizací a větším důrazem na spolupráci se západními partnery se tento diskurz postupně měnil. V posledních letech se finská zahraniční politika více zaměřuje na spolupráci s EU a NATO, což naznačuje, že diskurz kolem neutrality se může měnit. To v důsledku ruské invaze na Ukrajinu dosáhlo až takové míry, že letos po téměř 80ti letech vyhýbání se vojenským aliancím vstoupilo Finsko do NATO, čímž definitivně opustilo svou politiku neutrality.³⁹⁵ O vstup usilovalo společně se Švédskem, jehož ministryně zahraničí uvedla, že: „*Se Švédskem a Finskem v NATO bude posílena bezpečnost všech členských států.*“³⁹⁶

Stálá strukturovaná spolupráce (PESCO) také hraje v současnosti klíčovou roli v obranné spolupráci EU. Finsko podporuje rozvoj trvalé strukturované spolupráce a plní

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y
(Překlad vlastní)

³⁹⁴ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 14. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

³⁹⁵ Finland joins NATO as 31st Ally, 2023. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: North Atlantic Treaty Organization [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm

³⁹⁶ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 3. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

související závazky a účastní se projektů spolupráce.³⁹⁷ Kromě toho také nedávno oznámilo užší integraci v protivzdušné obraně společně s dalšími severskými státy.³⁹⁸

V kontextu finské zahraniční politiky lze pozorovat několik aspektů europeizace z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy. Vstup Finska do EU například vedl k vytvoření nových diskurzů, které se týkají evropské identity a spolupráce v rámci EU. Tyto diskurzy se postupně stávají součástí finské zahraniční politiky.³⁹⁹

Zahraněčně-politické diskurzy ve Finsku se postupně mění v souladu s vývojem EU. Například tradiční diskurz neutrality se transformuje do diskurzu "aktivního mírového poslání" a "spolupráce v rámci EU". Navíc došlo ke vstupu do NATO, takže by se dalo říct, že se politika neutrality ve Finsku vytrácí. Dá se tedy říci, že dochází ve finské zahraniční politice k postupnému procesu europeizace, který se projevuje vznikem nových diskurzů, přeměnou existujících diskurzů, omezením některých diskurzů a konstrukcí nových identit.

Analýza pak také ukazuje, že proces europeizace finské zahraniční politiky není pouze pasivní adaptací na evropské normy a hodnoty, ale spíše aktivním procesem, v němž finská vláda aktivně pracuje na vytváření a udržování určitého evropského diskursu. Tento diskurs se soustředí kolem ideálu společné evropské identity a spolupráce, a Finsko se snaží být aktivním hráčem v této spolupráci.

V této souvislosti bylo vytvořeno mnoho evropských iniciativ, které byly finskou vládou aktivně podporovány. Například Finsko hrálo klíčovou roli při vytváření společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a aktivně podporovalo rozvoj spolupráce v oblasti energetiky a ochrany životního prostředí.

³⁹⁷ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 19. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y

³⁹⁸ Nordic countries plan joint air defence to counter Russian threat, 2023. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/nordic-countries-plan-joint-air-defence-counter-russian-threat-2023-03-24/>

³⁹⁹ PALOSAARI, Teemu, 2013. Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs, S. 18. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

Závěrem tedy můžeme říci, že Finsko se snaží vstřebat a uplatňovat evropské hodnoty a normy do své zahraniční politiky a spolupracovat s EU v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky. V některých oblastech je europeizace patrnější než v jiných, jako například v oblasti energetiky a klimatu, společného trhu a obchodu, spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti, a ochrany lidských práv a demokracie. Nicméně, finská zahraniční politika si stále zachovává určitou autonomii a v případě některých otázek může mít odlišné postoje než EU jako celek.

7. Rakouská zahraniční politika

Rakousko je země s aktivní zahraniční politikou, která se snaží udržovat dobré vztahy se svými sousedy a zapojovat se do mezinárodních organizací a institucí. Je členem Evropské unie a aktivně se zapojuje do evropské integrace. V minulosti bylo Rakousko aktivním členem Společenství nezávislých států, ale po rozpadu Sovětského svazu se stalo v roce 1995 členem Evropské unie.⁴⁰⁰

Klíčové jsou pro Rakousko také vztahy se sousedy. Ty s Německem jsou pro něj obzvláště důležité kvůli historickým, kulturním a hospodářským vazbám mezi oběma zeměmi. Rakousko se také snaží udržovat dobré vztahy s ostatními sousedními zeměmi, jako jsou Itálie, Slovinsko, Maďarsko a Česká republika.

V poslední době se Rakousko stalo významným hráčem v oblasti mezinárodního humanitárního a rozvojového spolupráce. Rakousko se také aktivně zapojuje do mezinárodních snah v oblasti klimatické změny, snižování chudoby a udržitelného rozvoje. V posledních letech také Rakousko čelilo několika výzvám v oblasti migrace a uprchlictví, což vedlo k některým kontroverzním krokům ve vztahu k uprchlíkům a žadatelům o azyl. V oblasti migrace například tvrdí, že EU selhává, a proto se snaží o uzavírání dohod s dalšími zeměmi po vlastní ose.⁴⁰¹

Celkově lze říci, že Rakousko je aktivním hráčem na mezinárodní scéně, který se snaží udržovat dobré vztahy se svými sousedy a přispívat k řešení mezinárodních výzev. Jelikož je již dlouhou dobu členem EU, je jeho zahraniční politika značně europeizovaná. Na druhou stranu se ale nebojí využít vlastního vlivu a možností k prosazování svých vlastních zájmů, a to někdy i navzdory EU.

⁴⁰⁰ THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1995. Austrian foreign policy yearbook 1995. In: Universitäts- und Landesbibliothek Tirol [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs, S. 1. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051860.pdf>

⁴⁰¹ HILL, Thomas, 2022. Austria, Serbia and Hungary strike migration deal, saying EU measures have failed. In: EuroNews [online]. Brussels: EuroNews [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2022/11/17/austria-serbia-and-hungary-strike-migration-deal-saying-eu-measures-have-failed>

7.1. Před vstupem do EU

Před vstupem do Evropské unie měla rakouská zahraniční politika několik charakteristických rysů. Rakousko se snažilo udržovat dobré vztahy se svými sousedy, zejména s Německem, Itálií, Maďarskem a bývalou Jugoslávií. Rakousko se snažilo spolupracovat s těmito zeměmi v oblasti hospodářství, kultury a vědy a techniky. Rakouská zahraniční politika byla také orientována na udržování stability a bezpečnosti v Evropě.

Dalším významným rysem rakouské zahraniční politiky před vstupem do EU bylo zaměření na neutralitu. Rakousko po druhé světové válce započalo svou politiku neutrality a odmítalo se připojit k vojenským aliancím, jako je NATO nebo Varšavská smlouva.⁴⁰² Tato politika neutrality byla důležitá pro udržení dobrých vztahů se sousedy a pro ochranu rakouské suverenity. Rakousko také neposkytovalo žádnou vojenskou podporu ani neúčastnilo se vojenských konfliktů.

Rakousko se také snažilo aktivně se zapojovat do mezinárodních snažení v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce, zejména v zemích třetího světa. Rakousko se také od počátku snažilo udržovat dobré vztahy se svými sousedy v Evropě a aktivně se zapojovat do mezinárodních organizací a iniciativ.

Klade si také za cíl ochranu menšin a podporuje respektování lidských práv a základních svobod v Evropě a po celém světě. Rakousko se také snažilo pomáhat v boji proti rasismu, xenofobii a diskriminaci.⁴⁰³

Rakousko bylo aktivní v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce, zejména v zemích třetího světa. Rakousko bylo členem několika mezinárodních organizací zaměřených na

⁴⁰² POPLAWSKI, Dariusz, 2020. Neutrality in Austria's Foreign and Security Policy after the Cold War. *Studia Europejskie - Studies in European Affairs* [online]. 24(2), S. 106 [cit. 2023-05-03]. ISSN 1428149X. Dostupné z: doi:10.33067/SE.2.2020.6

⁴⁰³ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Foreign Policy. In: *The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/foreign-policy/>

humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci, jako je Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) a Rozvojový program OSN (UNDP).

Celkově lze říci, že rakouská zahraniční politika před vstupem do EU byla zaměřena na udržování stability a bezpečnosti v Evropě, na ochranu rakouské suverenity a na podporu humanitární pomoci a rozvojové spolupráce. Rakousko se také snažilo spolupracovat s ostatními evropskými zeměmi v oblasti ekonomiky a kultury, a to prostřednictvím mezinárodních organizací jako byla OECD, Rada Evropy a Evropské hospodářské společenství (EHS). Rakousko se snažilo posilovat své vztahy s ostatními zeměmi a prosazovat spolupráci v různých oblastech.

7.2. Po vstupu do EU

Po vstupu do EU v roce 1995 se rakouská zahraniční politika změnila. Rakousko se stalo aktivním hráčem v rámci evropské integrace a začalo se účastnit na společných evropských politikách a iniciativách. Od svého přistoupení se Rakousko aktivně účastnilo všech významných změn v Unii a jeho uvádí, že: „(...) bude i nadále zapojeno do jakýchkoli rozhodnutí o významných změnách.“⁴⁰⁴

Rakousko také částečně ukončilo svoji politiku neutrality a připojilo se k evropské obranné politice.⁴⁰⁵ Rakousko se stalo plnohodnotným členem EU a začalo se účastnit na rozhodovacím procesu a formulování společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Nicméně, dobré vztahy se sousedy a angažovanost v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce zůstávají důležitými prvky rakouské zahraniční politiky i po vstupu do EU. Rakouská vláda se snažila prosazovat své zájmy v rámci EU a spolupracovat s ostatními

⁴⁰⁴ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. European Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/> (Překlad vlastní)

⁴⁰⁵ FERREIRA-PEREIRA, Laura C., 2006. Inside the Fence but Outside the Walls: Austria, Finland and Sweden in the Post-Cold War Security Architecture. Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association. 41(1), S. 102-103.

členskými státy při řešení společných problémů. Aktivně také podporovalo proces rozšiřování EU a snažilo se pomáhat novým členským státům v procesu přizpůsobování se evropským standardům.⁴⁰⁶

Rakousko si nadále udržovalo dobré vztahy se svými sousedy, zejména s Německem, Itálií a Slovinskem. Jeho vztahy s Maďarskem se zlepšily po vstupu Maďarska do EU v roce 2004. Také nadále podporovalo respektování lidských práv a základních svobod v Evropě a po celém světě. Rakousko se snažilo pomáhat v boji proti rasismu, xenofobii a diskriminaci.

Rakousko se též aktivně zapojovalo do mezinárodních organizací jako je OSN, OBSE a Mezinárodní agentury pro atomovou energii. Rakousko také podporovalo mezinárodní spolupráci v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce.

Celkově lze říci, že rakouská zahraniční politika po vstupu do EU se zaměřila na posílení spolupráce s ostatními členskými státy a na podporu rozvoje společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Rakousko nadále hájilo své zájmy, ale také se snažilo najít společné řešení problémů v rámci EU.

7.3. Současný vývoj

V posledních letech došlo k několika významným změnám a vývoji v rakouské zahraniční politice. Rakousko stále klade vysokou prioritu na členství v Evropské unii a aktivní účast na evropských rozhodovacích procesech. Zahraniční politika Rakouska se v posledních letech zaměřila na podporu posílení spolupráce mezi členskými státy a na řešení společných problémů, jako jsou migrace, bezpečnost a ekonomický růst. Ostatně migrace je v současnosti

⁴⁰⁶ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/>

pro Rakousko velké téma. V této oblasti tvrdí, že EU selhává a proto se snaží o uzavírání dohod s dalšími zeměmi po vlastní ose.⁴⁰⁷

Rakousko si nadále udržuje dobré vztahy se svými sousedy, zejména s Německem, Itálií a Slovinskem. Rakousko se také snaží posilovat své vztahy s dalšími státy ve střední a východní Evropě, zejména s Polskem, Maďarskem a Českou republikou.

Rakousko podporuje multilaterální spolupráci v mezinárodních organizacích, jako je OSN a OBSE.⁴⁰⁸ Rakousko také aktivně podporuje spolupráci mezi Evropskou unií a Organizací islámské spolupráce. Vídeň je také jedním z nejvýznamnějších sídel mezinárodních organizací a jako taková je důležitým centrem pro podporu míru, bezpečnosti a udržitelného rozvoje.⁴⁰⁹

Rakousko se v posledních letech snaží posílit svou přítomnost a vliv ve východní Evropě. Rakousko podporuje evropskou integraci zemí západního Balkánu a aktivně se podílí na řešení konfliktů v této oblasti. Na druhou stranu ale v roce 2022 vetovalo přistoupení Rumunska a Bulharska do Schengenského prostoru.⁴¹⁰

⁴⁰⁷ HILL, Thomas, 2022. Austria, Serbia and Hungary strike migration deal, saying EU measures have failed. In: EuroNews [online]. Brussels: EuroNews [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2022/11/17/austria-serbia-and-hungary-strike-migration-deal-saying-eu-measures-have-failed>

⁴⁰⁸ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/>

⁴⁰⁹ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/>

⁴¹⁰ CAŁUS, Kamil a Łukasz KOBESZKO, 2022. Austria vetoes Romania and Bulgaria entering Schengen. In: Centre for Eastern Studies [online]. online: Centre for Eastern Studies [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-12-16/austria-vetoes-romania-and-bulgaria-entering-schengen>

Rakousko má stále zájem o Blízký východ a snaží se hrát aktivní roli v řešení konfliktů v této oblasti. Rakousko podporuje mírové řešení izraelsko-palestinského konfliktu a podporuje vytvoření nezávislého palestinského státu.⁴¹¹

Celkově lze říci, že rakouská zahraniční politika se v posledních letech zaměřuje na posílení spolupráce s ostatními státy v regionu a na podporu řešení společných problémů. Rakousko stále klade důraz na členství v Evropské unii a na spolupráci v rámci mezinárodních organizací. Na druhou stranu si ale stále zachovává svoji vlastní linii zahraniční politiky a nebojí se použít svého vlivu a veta pro prosazování svých zájmů.

7.4. Europeizace v Rakousku

Europeizace v Rakousku zahrnuje proces přizpůsobení se evropským normám, hodnotám a institucím v rámci Evropské unie. V souvislosti s vstupem Rakouska do EU v roce 1995 došlo k rychlému rozšíření a prohloubení evropské integrace v Rakousku.

Jako člen Evropské unie se Rakousko zavázalo dodržovat evropské právní předpisy a spolupracovat s dalšími členskými státy na vytváření společného evropského trhu a politik. Europeizace se týká různých oblastí, včetně hospodářství, práva, bezpečnosti, migrace, kultury a politiky. V souvislosti s tím uvádí, že: "*Komplexní problémy v bezpečnostních otázkách lze řešit pouze mezinárodní spoluprací. To znamená, že role mezinárodních organizací a jejich spolupráce je stále důležitější, zatímco význam jednotlivých států a jejich akcí se snižuje*".⁴¹²

V důsledku europeizace došlo v Rakousku k několika významným změnám. Například se zlepšila kvalita životního prostředí díky přijetí evropských environmentálních norem a

⁴¹¹ AUSTRIAN DEVELOPMENT AGENCY, 2023. Palestine. In: Austrian Development Agency [online]. Vienna: Austrian Development Agency [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.entwicklung.at/en/countries/palestine>

⁴¹² FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/>

směrnic. V oblasti hospodářství se Rakousko stalo důležitým hráčem na evropském trhu a získalo přístup k novým trhům pro své produkty a služby.

Ve vztahu k politickým otázkám se Rakousko více zapojilo do evropské politiky, zejména v oblasti zahraniční politiky a bezpečnosti. V rámci Evropské unie Rakousko podporuje spolupráci mezi členskými státy a řešení společných problémů.

Nicméně, někteří kritici tvrdí, že europeizace může mít negativní dopad na rakouskou suverenitu a autonomii, a že by Rakousko mělo být opatrnější v otázce přenosu pravomocí na evropskou úroveň.⁴¹³ Celkově lze říci, že europeizace má pro Rakousko jak výhody, tak i nevýhody a vztah k evropské integraci stále zůstává důležitou otázkou v rakouské politice.

7.5. Neutralita v rakouské zahraniční politice

Neutralita je jedním z klíčových prvků rakouské zahraniční politiky. Po druhé světové válce bylo Rakousko podle mezinárodní dohody demilitarizováno a stalo se neutrálním státem. To znamená, že Rakousko se zavázalo k neúčasti v mezinárodních vojenských aliancích a k nevyužívání svých ozbrojených sil k agresi vůči jiným státům.⁴¹⁴

Tento závazek k neutralitě byl dále posílen v roce 1955 rakouským státním smluvním uzavřením, které bylo podepsáno s velkými mocnostmi. Tato smlouva byla v roce 1995 aktualizována, aby se zohlednilo vstoupení Rakouska do Evropské unie. Nicméně, rakouská neutralita se postupem času stala spornou otázkou, zejména po vstupu Rakouska do EU a změnách v mezinárodním prostředí.

V posledních letech se Rakousko stalo aktivnějším hráčem v oblasti humanitární pomoci a mírových operací, zejména v rámci OSN a EU. Nicméně, otázka rakouské neutrality zůstává

⁴¹³ SCHMIDT, Paul, 2017. Austria in Europe: dynamic perceptions and ambiguous politics. In: The Elcano Royal Institute [online]. Madrid: The Elcano Royal Institute [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/austria-in-europe-dynamic-perceptions-and-ambiguous-politics/>

⁴¹⁴ POPLAWSKI, Dariusz, 2020. Neutrality in Austria's Foreign and Security Policy after the Cold War. *Studia Europejskie - Studies in European Affairs* [online]. 24(2), S. 106 [cit. 2023-05-03]. ISSN 1428149X. Dostupné z: doi:10.33067/SE.2.2020.6

diskutovanou otázkou v rakouské politice a společnosti. Navzdory Švédsku a Finsku však v současné době neplánuje opouštět svou politiku neutrality a vstupovat do NATO.

Původní koncepce neutrality jako nástroje ochrany před vnějšími hrozbami se postupem času začala měnit, a to zejména po vstupu Rakouska do EU v roce 1995. Zatímco před tímto datem se Rakousko snažilo udržet si rovnováhu mezi Východem a Západem a odmítalo vstoupit do vojenských aliancí, po vstupu do EU se stalo součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

V této nové roli se Rakousko aktivně účastní na společných zahraničních misích a operacích EU a NATO, a to jak na civilní úrovni (např. vysílání pozorovatelů při volbách), tak na vojenské úrovni (např. účast rakouských vojáků v mírových misích v zahraničí). Rakouská republika je členem NATO Partnerství pro mír (PfP) od roku 1995 a je také od roku 1997 členem Euroatlantické rady partnerství (EAPC), tedy dialogu a konzultačního fóra mezi NATO a euroatlantickými partnerskými státy. Spolupráce s NATO umožňuje Rakousku řešit důležité bezpečnostní otázky v transatlantickém prostředí a dále rozvíjet rakouské ozbrojené síly.⁴¹⁵

Rakousko však stále udržuje svůj status neutralitou a snaží se omezit svou účast v bojových operacích. Současný vládní program (Regierungsprogramm) také obsahuje důležité prvky bezpečnostní politiky, mezi nimi především jasný závazek k rakouské neutralitě. Rakouská vláda uvádí, že: „*S aktivní politikou neutrality by Rakousko mělo přispět k míru a bezpečnosti v Evropě a na celém světě.*“⁴¹⁶

⁴¹⁵ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/>

⁴¹⁶ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/> (Překlad vlastní)

7.6. Změny z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy

Europeizace rakouské zahraniční politiky se týká procesu, ve kterém Rakousko postupně integruje svou zahraniční politiku do rámce Evropské unie a přizpůsobuje se společné evropské zahraniční politice. Tento proces ještě zesílil po vstupu Rakouska do EU v roce 1995. Vstup Rakouska do Unie byl pak podle ministra zahraniční pravděpodobně nejdůležitější obrat v rakouské zahraniční politice od roku 1955.⁴¹⁷

Od té doby se Rakousko stalo aktivním hráčem v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU (SZBP), která slouží jako nástroj pro koordinaci zahraniční politiky EU v oblastech jako je mír, bezpečnost, lidská práva, demokracie a rozvojová spolupráce. Rakousko také podporuje rozšíření EU na Balkán a spolupracuje s ostatními členskými státy EU na řešení mnoha výzev, jako jsou migrační krize, terorismus a změna klimatu. O této své aktivitě uvádí, že: „*Díky začlenění do rozhodovacích struktur EU jsme schopni hájit rakouské zájmy na evropské úrovni.*“⁴¹⁸

V rámci europeizace se Rakousko také zapojilo do mnoha evropských organizací a iniciativ, jako je Rada Evropy, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).⁴¹⁹ Rakousko také aktivně podporuje evropskou integraci a plně podporuje společnou měnu euro, které také přijalo.

Nicméně, i přesto že Rakousko aktivně podporuje evropskou integraci a zahraniční politiku EU, stále si zachovává svou vlastní zahraniční politiku a některé oblasti jako je

⁴¹⁷ THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1995. Austrian foreign policy yearbook 1995. In: Universitäts- und Landesbibliothek Tirol [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs, S. VII. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051860.pdf>

⁴¹⁸ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. European Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/> (Překlad vlastní)

⁴¹⁹ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/>

například politika vůči Rusku, jsou často podřízeny vnitrostátním zájmům. Aktivně také podporuje proces rozšiřování EU a snaží se pomáhat novým členským státům v procesu přizpůsobování se evropským standardům. Podporu pro rozšiřování EU vyslovilo hlavně pro země jihovýchodní Evropy a také pro Ukrajinu a Moldavsko. To zdůvodňují tím, že: „*Rozšíření evropského prostoru bezpečnosti a prosperity k našim sousedům v jihovýchodní Evropě přispívá k prosazování rakouských zájmů v regionu, se kterým již Rakousko udržuje úzké vazby. Neintegrace těchto zemí do EU by Rakousku přinesla dodatečné náklady a více nevýhod než výhod.*“⁴²⁰ Rakousko podporuje evropskou perspektivu těchto států i v zájmu regionální stability.⁴²¹ Ministr zahraniční pak v roce 1995 hned vyslovil podporu pro další rozšiřování Unie, a v souvislosti s tím uvedl, že: „*Rakousko má díky své pozici největší zájem na úspěšném rozšíření Unie z bezpečnostního, politického a ekonomického hlediska. Rakousko však vidí rozšíření a prohloubení (zejména institucionální reformu) jako paralelní procesy, které by měly být realizovány postupně a ve vzájemné korelaci.*“⁴²² O rok později uvádí, že jim status člena EU dává skutečnou příležitost hrát rovnocennou roli při utváření otázek, které jsou pro budoucnost Evropy nejdůležitější.⁴²³

Rakousko bylo jedním z prvních států, které se připojily k Evropské unii a europeizace rakouské zahraniční politiky je proto poměrně výrazná. Některé oblasti, ve kterých je tato europeizace nejlépe pozorovatelná, je například Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP). Rakousko se aktivně účastní na formulování a prosazování SZBP, a to jak v rámci EU, tak i v rámci OSN. Uvádí, že se podílí „*(...) na utváření Evropské unie a jejích vztahů se světem*

⁴²⁰ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/> (Překlad vlastní)

⁴²¹ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/foreign-policy/>

⁴²² THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1995. Austrian foreign policy yearbook 1995. In: Universitäts- und Landesbibliothek Tirol [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs, S. 3. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051860.pdf> (Překlad vlastní)

⁴²³ THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1996. Austrian foreign policy yearbook 1996. In: Universitäts- und Landesbibliothek Tirol [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs, S. VII. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051861.pdf>

v zájmu Rakouska.“⁴²⁴ Zahraniční politika Rakouska se tak stává stále více integrovanou s evropskou zahraniční politikou a rakouské postoje jsou stále více koordinovány s postoji ostatních evropských zemí. Společná politika Unie se nicméně nesnaží nahradit jednotlivé zahraniční politiky jejích členských států, ale spíše se snaží působit jako smysluplný doplněk. Rakousko tak uvádí, že bude i nadále důsledně prosazovat svou osobitou zahraniční a evropskou politiku i roli, kterou hraje v mezinárodní sféře.⁴²⁵

Evropská unie je jedním z největších dárců rozvojové pomoci na světě a Rakousko se aktivně podílí na této činnosti a samo poskytuje humanitární pomoc v mnoha zemích světa.⁴²⁶

Rakousko aktivně podporuje společnou evropskou politiku v oblasti klimatické a energetické politiky a snaží se přispět ke snížení emisí skleníkových plynů a k větší energetické účinnosti. Rakousko je také členem Evropské agentury pro životní prostředí a spolupracuje s ostatními evropskými zeměmi na řešení společných environmentálních problémů. Aktivně také spolupracuje s ostatními evropskými zeměmi na řešení migrační krize a na vytváření společné evropské migrační politiky. Podporuje též společnou evropskou politiku v oblasti azylu a snaží se najít společná řešení pro řešení této problematiky. Tyto oblasti ukazují, jak rakouská zahraniční politika postupně přijímá evropský rámec a snaží se koordinovat své kroky s postoji ostatních evropských zemí. Rakouský ministr zahraničí již v roce 1996 také tvrdí, že členství v EU jim pomohlo nastavit nové akcenty ve vztazích se středomořským regionem a mnoha zeměmi Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Uvádí pak dále, že: „*Podobně cenné synergie pro naši rozvojovou spolupráci vyplynuly z naší účasti v rozvojových politikách EU. Zmínil bych*

⁴²⁴ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/> (Překlad vlastní)

⁴²⁵ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2009. Foreign Policy Report 2009. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. VI. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/foreign_policy_yearbook_2009.pdf

⁴²⁶ Více viz např.: AUSTRIAN DEVELOPMENT AGENCY, 2023. Current Projects. In: Austrian Development Agency [online]. Vienna: Austrian Development Agency [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.entwicklung.at/en/projects/current-projects/map/>

zejména, že Rakousko dokázalo efektivně využít svého postavení člena Unie pro iniciativy v multilaterální oblasti.“⁴²⁷

V rámci europeizace pak došlo k několika změnám v rakouské zahraniční politice. Rakousko se více zaměřilo na spolupráci s ostatními členy EU, což vedlo k tomu, že se některé oblasti zahraniční politiky staly méně důležitými. Například vztahy s USA a Japonskem se staly méně prioritní, zatímco vztahy s východními evropskými zeměmi a zeměmi Středomoří získaly na důležitosti. Rakousko se také stalo plným členem EU a eurozóny, což vedlo k větší integraci s ostatními členy EU a ke spolupráci v oblasti hospodářství, bezpečnosti a zahraniční politiky.

Rakousko se navíc postupně zapojuje do společné evropské obranné politiky a v posledních letech se stalo součástí několika evropských obranných iniciativ, jako je Permanentní strukturovaná spolupráce (PESCO) a Evropská obranná agentura (EDA). Dle jeho názoru by se však spolupráce PESCO měly účastnit pouze státy EU nebo státy velmi blízké, proto vetovalo přistoupení Turecka k této dohodě.⁴²⁸ Z toho lze usuzovat, že Rakousko vnímá státy EU a jejich obrannou spolupráci jakožto úzkou a klíčovou součást své vlastní zahraniční a obranné politiky.

Ačkoliv se Rakousko v minulosti postavilo proti některým krokům EU, v posledních letech se stalo méně neutrální a více euroatlantickým orientovaným členem EU, což se projevuje například větší účastí v obranných a bezpečnostních misích EU a NATO. Z počátku svého členství v EU ale dokázali rakouští představitelé být velmi kritičtí například k SZBP. Uvedli například, že: „*Společná zahraniční a bezpečnostní politika zaznamenala ve třetím roce své existence některé prokazatelné úspěchy, ale celkově zůstala nepřesvědčivá. Ve všech členských*

⁴²⁷ THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1996. Austrian foreign policy yearbook 1996. In: Universitäts- und Landesbibliothek Tirol [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs, S. VIII. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051861.pdf> (Překlad vlastní)

⁴²⁸ NOYAN, Oliver, 2021. Austria opposes Turkey's bid to join EU military project. In: Euractiv [online]. online: Euractiv [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/austria-opposes-turkeys-bid-to-join-eu-military-project/

*zemích panuje nespokojenost s nedostatečnou efektivitou, institucionálními slabostmi a omezenou viditelností.*⁴²⁹

V rámci procesu europeizace se rakouská zahraniční politika postupně přizpůsobuje společné evropské politice a spolupráci. Rakousko se také snaží o posílení role Evropské unie v mezinárodním prostoru a podporuje spolupráci s evropskými partnery v různých regionálních i globálních záležitostech. I představitelé rakouska uvádí, že: „25 let členství v Evropské unii mělo silný dopad na rakouskou zahraniční a evropskou politiku a nabídlo nové možnosti vlivu v Evropě i mimo ni.“⁴³⁰ Z tohoto je patrná europeizace rakouské zahraniční politiky, která je podporována jak ze strany Rakouska, tak ze strany EU. Opakovaně také vyjadřuje podporu pro další rozšiřování EU.⁴³¹ Tato podpora prostupuje rakouskou zahraniční politikou napříč roky. Například v roce 2009 vyslovilo podporu pro rozšíření EU jmenovitě pro země západního Balkánu.⁴³²

Postoj Rakouska vůči Rusku je obecně vyvážený, snaží se udržovat dialog a spolupráci v oblastech, jako jsou ekonomika, kultura a věda. Rakousko také podporuje společné evropské postoje vůči Rusku a současně si udržuje vlastní bilaterální vztahy s Ruskem. Nicméně, po anexi Krymu Ruskou federací v roce 2014, Rakousko patřilo k zemím, které prosazovaly zachování sankcí vůči Rusku, které EU a další země uvalily jako reakci na tuto akci. Rakousko se také připojilo k evropskému tlaku na Rusko v souvislosti s ruskou podporou separatistických sil na Ukrajině a odmítá jakékoli porušení mezinárodního práva. Zároveň však prosazovalo dialog s

⁴²⁹ THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1996. Austrian foreign policy yearbook 1996. In: Universitäts- und Landesbibliothek Tirol [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs, S. 14. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051861.pdf> (Překlad vlastní)

⁴³⁰ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/> (Překlad vlastní)

⁴³¹ THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 2000. Austrian foreign policy yearbook 2000. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs, S. 2. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Austrian_Foreign_Policy_Yearbook_2000.pdf

⁴³² FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2009. Foreign Policy Report 2009. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. VI. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/foreign_policy_yearbook_2009.pdf

Ruskem a snaží se udržovat vztahy i přes politické napětí. Po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022 se však připojilo k evropským sankcím a podpořilo také například společné nákupy munice pro Ukrajinu.⁴³³

Rakousko také odsoudilo násilí a porušování lidských práv v Bělorusku po prezidentských volbách v srpnu 2020, které byly mezinárodními pozorovateli označeny za nedemokratické. Rakousko se také připojilo k evropskému odmítnutí výsledků voleb a podpořilo sankce, které byly uvaleny na běloruské úředníky za údajné zneužívání moci a násilí proti demonstrantům. Rakousko také poskytuje humanitární pomoc a podporu běloruským nevládním organizacím a nezávislým médiím. Rakouská vláda se rovněž účastní diskusí s ostatními evropskými partnery o dalších možných opatřeních proti běloruskému režimu. Nicméně, Rakousko také podporuje dialog a vyjednávání jako prostředek řešení konfliktů. Rakouský kancléř Sebastian Kurz se v roce 2021 setkal s běloruskou opoziční lídryní Svjetlanou Cichanouskou a zdůraznil potřebu dialogu a zmírnění napětí v Bělorusku.⁴³⁴ Rakousko se také snaží podporovat nezávislé občanské společnosti a demokratické reformy v Bělorusku. V roce 2021 pak uspořádali mezinárodní konferenci na vysoké úrovni o Bělorusku, čímž prý: „(...) vyslali jasný signál zdůrazňující naše odhodlání nezklamat občanskou společnost v zemi.“⁴³⁵

Rakousko je vůči Ukrajině jako suverénnímu státu a partnerovi EU zásadně loajální. Rakouská zahraniční politika k Ukrajině se opírá o principy mezinárodního práva, podporuje nezávislost, suverenitu a územní celistvost Ukrajiny. Rakousko podporuje evropskou integraci Ukrajiny a její euroatlantickou orientaci. Rakousko se také snaží aktivně přispívat k řešení konfliktu na východě Ukrajiny. V roce 2015 se Rakousko stalo jedním ze zemí, které hostily jednání o ukončení bojů v Donbasu. Rakousko podporuje řešení konfliktu na základě Minských

⁴³³ EDA brings together 23 countries for Common Procurement of Ammunition, 2023. In: European Defence Agency [online]. Brussels: European Defence Agency [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition#>

⁴³⁴ Sviatlana Tsikhanouskaya is on a working visit to Austria. Results of the second day, 2021. In: Sviatlana Tsikhanouskaya [online]. online: Sviatlana Tsikhanouskaya [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://tsikhanouskaya.org/en/events/news/fb920f1d6e22195.html>

⁴³⁵ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2021. Foreign and European Policy Report 2021. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. III. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/APB_2021_EN.pdf (Překlad vlastní)

dohod a je připraveno poskytnout humanitární pomoc postiženým oblastem. V roce 2021 však vyjádřili znepokojení nad shromažďováním ruských vojsk u ukrajinských hranic.⁴³⁶ Po ruské invazi na Ukrajinu v roce 2022 se však vyslovili pro podporu vstupu Ukrajiny do EU.⁴³⁷

Co se týče situace v Afghánistánu, Rakousko vyjádřilo hluboké znepokojení po pádu afghánské vlády v srpnu 2021 a následném nástupu Tálibánu k moci. Rakousko, stejně jako další země EU, vyzývá k respektování lidských práv, zejména práv žen a dívek, a k ochraně civilistů v Afghánistánu.⁴³⁸ Rakousko podporuje také humanitární pomoc a evakuaci občanů a osob, kteří jsou ohroženi násilím a pronásledováním. Na druhou stranu ale po pádu tamního režimu uvedlo, že nebude přijímat Afghánské imigranty.⁴³⁹ Rakousko v minulosti vyslalo do Afghánistánu své vojenské jednotky v rámci mise NATO, ale v roce 2021 ukončilo svou vojenskou účast v Afghánistánu po více než dvaceti letech přítomnosti. Rakousko se nicméně podílí na mezinárodních snahách o stabilizaci a obnovu Afghánistánu prostřednictvím rozvojových programů a humanitární pomoci. Rakousko reagovalo na převzetí moci Talibánem a následnou humanitární a bezpečnostní krizi sestavením největšího balíčku nouzové pomoci od vzniku druhé republiky ve výši 20 milionů eur. V intenzivnějším kontaktu se sousedními středoasijskými státy také pracovali na potlačení dopadů vyvolaných touto krizí.⁴⁴⁰

Rakousko bylo a stále je příznivcem Evropské unie a její integrace. Proto byl podle Rakouska brexit ztrátou a škodou pro EU jako celek. Nicméně, Rakousko respektuje rozhodnutí Spojeného království opustit EU a snaží se s ním udržovat dobré vztahy. Po brexitu Rakousko

⁴³⁶ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2021. Foreign and European Policy Report 2021. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. III. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/APB_2021_EN.pdf

⁴³⁷ Austrian Chancellor calls for intermediate EU membership for Ukraine, 2022. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/austrian-chancellor-calls-intermediate-eu-membership-ukraine-2022-06-05/>

⁴³⁸ Tamtéž, S. III.

⁴³⁹ Afghanistan crisis: Austria says no refugees, Swiss plans summit, 2021. In: Business Standard [online]. online: Business Standard [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: https://www.business-standard.com/article/international/afghanistan-crisis-austria-says-no-refugees-swiss-plans-summit-121082200856_1.html

⁴⁴⁰ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2021. Foreign and European Policy Report 2021. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. III. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/APB_2021_EN.pdf

usiluje o udržení co nejvíce obchodních a politických vazeb s Velkou Británií. V roce 2019 byla podepsána smlouva o ochraně práv občanů mezi Rakouskem a Velkou Británií, která zajistila práva občanů obou zemí i po brexitu.⁴⁴¹ Rakousko také podporuje zachování a posílení jednotného trhu EU i po brexitu, což by mělo přinést hospodářskou stabilitu a rozvoj v celé EU. Nicméně, Rakousko také respektuje rozhodnutí Velké Británie o odchodu z EU a snaží se spolupracovat s ní v oblastech, jako jsou bezpečnost, obrana a boj proti terorismu. Ve světle brexitu a v souladu s vládním programem pokračovaly také MZV a rakouské velvyslanectví v Londýně ve svém úsilí o co nejlepší podporu Rakušanů s bydlištěm ve Spojeném království.⁴⁴²

Z pohledu foucaultovské historické diskurzivní analýzy pak lze europeizaci rakouské zahraniční politiky chápat jako součást širšího procesu "normalizace" a "homogenizace" evropského prostoru. V tomto smyslu lze říci, že proces europeizace rakouské zahraniční politiky zahrnuje nejen formální přizpůsobování se společné evropské zahraniční politice, ale také internalizaci a reprodukci evropských norem a ideálů v rámci rakouské politické kultury. Tento proces zahrnuje například přijetí společných evropských hodnot, jako jsou lidská práva, demokracie a právní stát, a internalizaci evropských postojů a politik k otázkám jako je například přistěhovalectví a ochrana životního prostředí. Europeizaci rakouské zahraniční politiky můžeme tedy chápat jako proces vytváření a internalizace evropských norem a ideálů v rámci rakouské politické kultury a současně jako mocenský vztah mezi Rakouskem a silnějšími členskými státy EU.

Internalizace těchto hodnot a ideálů však může mít určité důsledky pro suverenitu Rakouska. Při přijímání společných evropských rozhodnutí se musí Rakousko přizpůsobit postojům větších a silnějších států, což může vést ke snížení suverenity a samostatnosti menších

⁴⁴¹ Austria preparing bill to protect Britons' rights in case of hard Brexit, 2019. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/uk-britain-eu-austria-idUSKCN1P90MI>

⁴⁴² FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2021. Foreign and European Policy Report 2021. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. 209. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/APB_2021_EN.pdf

států v rámci EU. Nicméně oficiální zdroje přímo uvádí, že: „*Země jako Rakousko již nemůže sama vytvářet účinnou bezpečnostní politiku, aniž by internalizovala mezinárodní vývoj.*“⁴⁴³

V důsledku europeizace došlo také k přijetí nových slovních spojení a terminologie, které se staly součástí rakouského politického diskurzu. Tím došlo ke změně diskurzu a ke vzniku nových politických konceptů a narativů. Přijetí společných evropských hodnot a ideálů může vést k přehodnocení tradičních rakouských postojů a politických cílů. Rakousko se tak stává aktivnějším aktérem v zahraniční politice a může se snažit prosazovat tyto hodnoty i vůči ostatním státům. Rakousko muselo přijmout evropské právní předpisy a standardy, což mělo i určitý vliv na jeho zahraniční politiku. Na druhou stranu se ale také podílí na jejich utváření.⁴⁴⁴ Například přijetí Schengenského dohod o otevření hranic vedlo k většímu důrazu na spolupráci s ostatními státy v boji proti nelegální migraci. V důsledku členství v EU ale došlo ke snížení suverenity Rakouska, což může vést k omezení jeho samostatnosti v zahraniční politice.

Tyto změny mohou mít různé důsledky pro rakouskou zahraniční politiku a pro rakouskou politickou kulturu obecně. Změna diskurzu a přijetí nových politických konceptů mohou vést k vytváření nových politických identit. Změna vnímání suverenity je také důležitým aspektem vývoje rakouské zahraniční politiky v souvislosti s europeizací. Tato změna vnímání suverenity se mohla projevit například ve snaze o větší spolupráci s ostatními evropskými zeměmi a vzdání se určité míry nezávislosti ve prospěch společných evropských cílů. Nicméně Rakousko i přesto uvádí, že bude i nadále důsledně prosazovat svou osobitou zahraniční a evropskou politiku i roli, kterou hraje v mezinárodní sféře.⁴⁴⁵

⁴⁴³ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/> (Překlad vlastní)

⁴⁴⁴ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/foreign-policy/>

⁴⁴⁵ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2009. Foreign Policy Report 2009. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. VI. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/foreign_policy_yearbook_2009.pdf

Europeizace rakouské zahraniční politiky pak probíhala formou změny diskurzů a jejich institucionálního zakořenění v politickém systému. Významnou roli v tom hrály mezinárodní instituce a evropské sítě, které přinášely nové normy a hodnoty a ovlivňovaly také vnímání a interpretaci zahraničněpolitických problémů. Podle výroční zprávy rakouského ministerstva zahraničí z roku 2014 pak ruská anexe Krymu a islámské útoky napříč Evropou ukazují, jak irelevantní se v dnešním propojeném světě stalo rozlišování mezi domácími a zahraničními záležitostmi, a jak moc události za našimi národními hranicemi a mimo Evropu bezprostředně ovlivňují naši bezpečnost, naši ekonomiku a naši otevřenou společnost. Uvádí přímo, že: „*Zahraníční politika se tedy týká nás všech.*“⁴⁴⁶ Lze tedy soudit, že evropská identita a role se v rakouské zahraniční politice prolíná s tou domácí a vzájemně se ovlivňují.

Obecně lze říci, že rakouská zahraniční politika prošla v posledních desetiletích výraznou změnou směrem k integraci do evropských a mezinárodních struktur. Tato změna se projevila například v přistoupení k EU a aktivní účasti v mezinárodních organizacích a aliancích. Rakousko se stalo součástí evropského integračního procesu a přijalo evropské normy a hodnoty, což mělo vliv na jeho zahraničněpolitické postoje a aktivity. Oficiální zdroje rakouské vlády přímo uvádí, že: „*Členství Rakouska v Evropské unii mělo rozhodující vliv na zahraniční a evropskou politiku země v posledních 25 letech.*“⁴⁴⁷

Rakousko se také snaží hrát aktivní roli v procesu evropské integrace a podporuje další rozšíření EU. Rakousko se také aktivně zapojilo do diskursů o evropské integraci a spolupráci, a to včetně diskusí o budoucnosti Evropské unie a jejích institucí. Zastává pak postoj, že: „*Společně mohou členské státy Evropské unie dosáhnout více, než by dosáhl kterýkoli z nich samostatně. To platí pro ochranu klimatu, zajištění míru, zahraniční politiku a naše obchodní vztahy se zbytkem světa.*“⁴⁴⁸ Rakousko se tak cíleně stalo součástí evropského politického a

⁴⁴⁶ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2014. Foreign and European Policy Report 2014. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. III. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Foreign_and_European_Policy_Report_2014.pdf (Překlad vlastní)

⁴⁴⁷ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. European Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/> (Překlad vlastní)

⁴⁴⁸ Tamtéž, S. 1. (Překlad vlastní)

ekonomického prostoru, a proto se jeho zahraniční politika nevyhnutelně ovlivnila procesem europeizace.

Celkově tedy můžeme říct, že se rakouská zahraniční politika se v průběhu více jak 25ti let v EU postupně europeizovala, což vedlo ke změnám v jejím vnímání a uplatňování.⁴⁴⁹ Europeizace rakouské zahraniční politiky zahrnovala mnoho oblastí, včetně spolupráce v rámci EU, podpory evropských hodnot a řešení globálních výzev, jako je klimatická změna a migrace. Rakousko se také snaží uplatňovat svůj vliv v rámci EU a prosazovat své zájmy, zejména v oblastech, jako jsou hospodářská politika, energetika a migrační politika. Navzdory některým změnám v rakouské zahraniční politice způsobeným europeizací však zůstává neutralita důležitým prvkem rakouské zahraniční politiky a tvoří její nedílnou součást. Rakouská zahraniční politika se také v poslední době zaměřuje na udržení stability a bezpečnosti v regionu střední a východní Evropy a vztahů se sousedními zeměmi, jako je Německo, Itálie nebo Slovinsko. Na druhou stranu ale dokáže být Rakousko k EU i kritické, například v oblasti migrace. V této oblasti tvrdí, že EU selhává a proto se snaží o uzavírání dohod s dalšími zeměmi po vlastní ose.⁴⁵⁰

⁴⁴⁹ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/>

⁴⁵⁰ HILL, Thomas, 2022. Austria, Serbia and Hungary strike migration deal, saying EU measures have failed. In: EuroNews [online]. Brussels: EuroNews [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2022/11/17/austria-serbia-and-hungary-strike-migration-deal-saying-eu-measures-have-failed>

8. Závěr

V této kapitole si odpovíme na naše stanovené výzkumné otázky vztahující se k fenoménu europeizace zahraniční politiky Švédska, Finska a Rakouska po jejich vstupu do Evropské unie v roce 1995. V rámci této diplomové práce byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- 1) Došlo v těchto zemích po vstupu do EU ke změnám v jejich zahraniční politice ve vztahu k jednotlivým sledovaným aspektům?
 - a. Došlo v zahraniční politice daných zemí po vstupu do EU k odklonu od politiky neutrality?
- 2) Pokud došlo ke změnám, spadají tyto změny do rámce pojmu „Europeizace“?

Práce se zabývala uvedenými otázkami z širšího pohledu a řešeny budou postupně. Sledován byl vývoj a změny v zahraniční politice zkoumaných zemí ve vztahu k jednotlivým aspektům. Těmito aspekty byly například postoj a vztah k EU jako takové či k jejímu rozšiřování a politikám. Dále pak také k Rusku, Bělorusku či Ukrajině. Zkoumány byly také změny v zahraniční politice těchto států také ve vztahu k Brexitu či k mezinárodní misi v Afghánistánu. Tyto změny a vývoj byly sledovány v čase a následně analyzovány za pomoci metody foucaultovské historické diskurzivní analýzy. K tomuto výzkumu nám posloužily jak zdroje sekundární, například odborné články věnující se tématu europeizace či zahraniční politice jednotlivých zemí, tak také převážně primární zdroje. Použity byly například oficiální vládní dokumenty, vyjádření představitelů států či výroční zprávy věnující se zahraničním a bezpečnostním politikám zkoumaných zemí.

V úvodní kapitole byla nejprve představena použitá metodologie a výzkumný rámec včetně přehledu současné literatury na toto téma. Následovala kapitola věnující se konceptu europeizace. V té jsme si ukázali, že existuje velká řada možných pojetí a vymezení tohoto pojmu, a že na ucelené definice se neshodují ani odborní autoři. Z tohoto značného množství různých pojetí a definic se však zdála jako nejvhodnější definice O. Filipce, který se ve své knize pokusil o syntézu různých definic a vytvoření nové, která by co nejvíce pokrývala ono

politologické pojetí europeizace, včetně zahrnutí pojmu „norma“. Europeizaci pak definuje jako: „(...) určitý proces změny, který vede ke sblížení (resp. přenosu) hodnot, norem, pravidel nebo vzorců jednání mezi zúčastněnými aktéry. Těmito aktéry jsou nejčastěji státy, nebo subjekty existující v rámci států. Europeizace se však může dotýkat i nestátních aktérů, jako jsou mezinárodní organizace, mezinárodní režimy nebo sítě.“⁴⁵¹

Pro tuto práci je také důležitým aspektem koncept neutrality zemí v zahraniční a bezpečnostní politice, kterým se zabývala další kapitola. Právě oblast bezpečnosti a obrany je možná tím vůbec nejdůležitějším aspektem zahraniční politiky jakéhokoliv státu. S ní úzce souvisí také koncept neutrality, kterou v různých podobách a v různých časech ustanovily a deklarovaly zkoumané státy. Následovala kapitola věnující se Společné zahraniční a bezpečnostní politice EU a také jejím postojům k jednotlivým sledovaným aspektům. Poté se práce věnovala kapitolám, které se zabývaly zahraničními politikami jednotlivých států.

K výzkumné otázce číslo jedna pak lze z této práce vidět, že došlo ke změnám v zahraniční politice sledovaných zemí po jejich vstupu do Evropské unie. V případě Švédska vidíme, že jeho zahraniční politika prošla po vstupu do EU radikální proměnou a procesem europeizace. Ze státu, který často býval označován jako „morální supervelmoc“⁴⁵² pro svou podporu internacionalistických hodnot, se během krátké doby stal stát, který považuje svoji europeizovanou roli za základní v rámci zahraniční politiky.⁴⁵³ Tato role je však komplementována nástupem Severské role zhruba od roku 2009.⁴⁵⁴ Co se týče přímo švédské zahraniční politiky, z výroků švédských představitelů je patrné, že ji vnímal jakožto ve velmi úzkém vztahu s tou evropskou. Například když ministr Bildt přímo uvedl, že: „*Naše zahraniční politika je součástí společné evropské zahraniční politiky.*“⁴⁵⁵ Tvrdí také, že aktivní role

⁴⁵¹ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámec pro analýzu*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. S. 25. ISBN 978-80-88266-42-6.

⁴⁵² Viz např.: BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. *Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond*. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 438. ISBN 9780199665679.

⁴⁵³ BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. *The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy*. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 539. ISBN 9780199665679

⁴⁵⁴ Tamtéž, S. 539.

⁴⁵⁵ BILDT, Carl, 2010. *Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010*. In: *Regeringskansliet* [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-

Švédska v rámci EU přispěla k posílení samotné Společné evropské zahraniční a bezpečnostní politiky, zejména pak v ohledu na civilní i vojenský krizový management.⁴⁵⁶ Tento pohled je patrný už v období kolem Lisabonské smlouvy, o které prohlásili, že v jejím důsledku „(...) se švédská zahraniční politika stala ještě více integrovanou do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.“⁴⁵⁷

Podobné změny můžeme pozorovat i ve finské zahraniční politice. Oficiální dokumenty finské vlády pak výslovně uvádějí, že: „Evropská unie je pro Finsko nejdůležitějším referenčním rámcem, společenstvím hodnot a bezpečnostním společenstvím.“⁴⁵⁸ Prosazuje pak také posílení vnější operační kapacity a jednoty EU.⁴⁵⁹ V souvislosti s tím uvádí, že se připravují na možnost diferencované integrace v EU. V té samé zprávě také výslovně uvádí, že: „Aby Finsko hájilo své hodnoty a zájmy, musí být zapojeno do všech skupin, které přijímají rozhodnutí ovlivňující naši zemi.“⁴⁶⁰ Z tohoto vyjádření je patrné, že se finská vláda přímo snaží o europeizaci své vlastní zahraniční politiky. Silná provázanost finské a evropské zahraniční politiky je také patrná z vyjádření finské vlády, kde tvrdí, že: „Čím jednotnější a silnější je EU, tím jistější je pozice Finska.“⁴⁶¹

V případě Rakouska můžeme také pozorovat jistý vývoj v zahraniční politice. Rakouská zahraniční politika prošla v posledních desetiletích výraznou změnou směrem k integraci do

23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Překlad vlastní)

⁴⁵⁶ Tamtéž, S. 6-7.

⁴⁵⁷ Tamtéž, S. 14. (Překlad vlastní)

⁴⁵⁸ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y
(Překlad vlastní)

⁴⁵⁹ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 15. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁴⁶⁰ Tamtéž, S. 15. (Překlad vlastní)

⁴⁶¹ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y
(Překlad vlastní)

evropských a mezinárodních struktur. Tato změna se projevila například v přistoupení k EU a aktivní účasti v mezinárodních organizacích a aliancích. Rakousko se stalo součástí evropského integračního procesu a přijalo evropské normy a hodnoty, což mělo vliv na jeho zahraničněpolitické postoje a aktivity. Důkazem přejímání těchto norem jsou i oficiální zdroje, které uvádí, že: „*Země jako Rakousko již nemůže sama vytvářet účinnou bezpečnostní politiku, aniž by internalizovala mezinárodní vývoj.*“⁴⁶² Ohledně úzké provázanosti s evropskou zahraniční politikou uvádí, že: „*Členství Rakouska v Evropské unii mělo rozhodující vliv na zahraniční a evropskou politiku země v posledních 25 letech.*“⁴⁶³

Co se týče první podotázky týkající se politiky neutrality, pozorujeme, že u všech zemí došlo k jistému odklonu od politiky neutrality. Nicméně tento posun je mnohem silnější u Švédska a Finska, než u Rakouska. V případě Švédska zjišťujeme, že se z pozice neutrality a posléze postneutrality Švédsko posouvá plně k členství v NATO a také europeizuje svoji obrannou politiku skrze EU i regionální spolupráci. Že se v tomto ohledu jedná o změnu, potvrzuje i výroční zpráva ministra zahraničí z letošního roku, kde uvádí, že: „*Naše budoucí členství v NATO znamená novou švédskou zahraniční a bezpečnostní politickou identitu.*“⁴⁶⁴ Tato změna je skutečně historická, jelikož Švédsko se své politiky neutrality drželo ve větší či menší míře více než 200 let.⁴⁶⁵ Dalším důkazem změny v zahraniční politice a odpoutávání se od politiky neutrality je také švédské angažmá v Afghánistánu nebo plné sladění postojů a sankcí vůči Rusku s politikou Evropské unie.

⁴⁶² FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/> (Překlad vlastní)

⁴⁶³ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. European Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/> (Překlad vlastní)

⁴⁶⁴ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 3. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/> (Překlad vlastní)

⁴⁶⁵ BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 433. ISBN 9780199665679.

Velmi podobný vývoj pozorujeme i u Finska. To dlouho uplatňovalo politiku neutrality v zahraniční politice, ale s větším zapojením do mezinárodních organizací a větším důrazem na spolupráci se západními partnery se tento diskurz postupně měnil. V posledních letech se finská zahraniční politika více zaměřuje na spolupráci s EU a NATO, což naznačuje, že diskurz kolem neutrality se může měnit. To v důsledku ruské invaze na Ukrajinu dosáhlo až takové míry, že letos po téměř 80ti letech vyhýbání se vojenským aliancím vstoupilo Finsko do NATO, čímž definitivně opustilo svou politiku neutrality.⁴⁶⁶ O vstup usilovalo společně se Švédskem, jehož ministryně zahraničí uvedla, že: „*Se Švédskem a Finskem v NATO bude posílena bezpečnost všech členských států.*“⁴⁶⁷

U Rakouska lze také pozorovat určitý vývoj ohledně politiky neutrality. Po druhé světové válce se zavázalo k neúčasti v mezinárodních vojenských aliancích a k nevyužívání svých ozbrojených sil k agresi vůči jiným státům. Tento závazek k neutralitě byl dále posílen v roce 1955 rakouským státním smluvním uzavřením, které bylo podepsáno s velkými mocnostmi. Tato smlouva byla v roce 1995 aktualizována, aby se zohlednilo vstoupení Rakouska do Evropské unie. Původní koncepce neutrality jako nástroje ochrany před vnějšími hrozbami se postupem však času začala měnit, a to zejména po vstupu Rakouska do EU v roce 1995. Zatímco před tímto datem se Rakousko snažilo udržet si rovnováhu mezi Východem a Západem a odmítalo vstoupit do vojenských aliancí, po vstupu do EU se stalo součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. V této nové roli se Rakousko aktivně účastní na společných zahraničních misích a operacích EU a NATO. Navzdory některým změnám v rakouské zahraniční politice způsobeným europeizací však zůstává neutralita důležitým prvkem rakouské zahraniční politiky a tvoří její nedílnou součást. Oproti Švédsku a Finsku se také v současné době nechystá vstupovat do NATO. Jistým rozdílem také je fakt, že zatímco u Švédska a Finska byla politika neutrality přijata zevnitř, tedy těmito státy samotnými, v případě Rakouska mu byla vnucena zvenčí světovými mocnostmi po druhé světové válce a také vepsána

⁴⁶⁶ Finland joins NATO as 31st Ally, 2023. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: North Atlantic Treaty Organization [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm

⁴⁶⁷ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 3. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

do jeho ústavy.⁴⁶⁸ Celkově se tedy dá říct, že zatímco Švédsko a Finsko se postupně odklání od své politiky neutrality, Rakousko se jí naopak udržuje.

V rámci této práce pak dospíváme u druhé výzkumné otázky k závěru, že uvedené změny a vývoj v zahraniční politice zkoumaných zemí jednoznačně spadají do rámce pojmu europeizace. Například z výroků švédských představitelů je patrné, že švédskou zahraniční politiku přímo vnímají jakožto ve velmi úzkém vztahu s tou evropskou. Například ministr zahraniční Carl Bildt přímo uvedl, že: „*Naše zahraniční politika je součástí společné evropské zahraniční politiky.*“⁴⁶⁹

V případě Finska pak oficiální dokumenty vlády výslovně uvádí, že: „*Evropská unie je pro Finsko nejdůležitějším referenčním rámcem, společenstvím hodnot a bezpečnostním společenstvím.*“⁴⁷⁰ V souvislosti s tím uvádí, že se připravují na možnost diferencované integrace v EU. Výslovně také tvrdí, že: „*Aby Finsko hájilo své hodnoty a zájmy, musí být zapojeno do všech skupin, které přijímají rozhodnutí ovlivňující naši zemi.*“⁴⁷¹

Co se týče Rakouska, europeizace jeho zahraniční politika je patrná z oficiálních zdrojů rakouské vlády, kde přímo uvádí, že: „*Členství Rakouska v Evropské unii mělo rozhodující vliv na zahraniční a evropskou politiku země v posledních 25 letech.*“⁴⁷² Ta se v průběhu více jak

⁴⁶⁸ POPLAWSKI, Dariusz, 2020. Neutrality in Austria's Foreign and Security Policy after the Cold War. *Studia Europejskie - Studies in European Affairs* [online]. 24(2), S. 106 [cit. 2023-05-03]. ISSN 1428149X. Dostupné z: doi:10.33067/SE.2.2020.6

⁴⁶⁹ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: *Regeringskansliet* [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Překlad vlastní)

⁴⁷⁰ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: *Institutional Repository for the Government* [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y (Překlad vlastní)

⁴⁷¹ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: *Institutional Repository for the Government* [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 15. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Překlad vlastní)

⁴⁷² FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. European Policy. In: *The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/> (Překlad vlastní)

25ti let v EU postupně europeizovala, což vedlo ke změnám v jejím vnímání a uplatňování.⁴⁷³ Europeizace rakouské zahraniční politiky zahrnovala mnoho oblastí, včetně spolupráce v rámci EU, podpory evropských hodnot a řešení globálních výzev, jako je klimatická změna a migrace. Zastává pak postoj, že: „*Společně mohou členské státy Evropské unie dosáhnout více, než by dosáhl kterýkoli z nich samostatně. To platí pro ochranu klimatu, zajištění míru, zahraniční politiku a naše obchodní vztahy se zbytkem světa.*“⁴⁷⁴ Rakousko se tak cíleně stalo součástí evropského politického a ekonomického prostoru, a proto se jeho zahraniční politika nevyhnutelně ovlivnila procesem europeizace.

Závěrem tedy můžeme říct, že po vstupu do EU v roce 1995 došlo v zahraniční politice zkoumaných zemí k řadě změn a vývoju. Tento vývoj lze pozorovat ve vztahu ke sledovaným aspektům zahraniční politiky daných zemí. Celkově pak lze říci, že tyto změny spadají do rámce pojmu europeizace a v zahraničních politikách oněch zemí tedy jednoznačně dochází k europeizaci a přejímání norem z EU. K fenoménu europeizace ale v oblasti zahraniční politiky dochází v různých mírách. Například v případě Švédska se v letošní výroční zprávě o zahraniční politice hovoří o EU v některých částech tak, skoro jako by se jednalo o Švédsko samotné.⁴⁷⁵ Tamní ministr zahraniční Carl Bildt pak přímo uvedl, že: „*Naše zahraniční politika je součástí společné evropské zahraniční politiky.*“⁴⁷⁶ Tato různá míra europeizace je pak pozorovatelná i v dalších oblastech, například v oblasti společné měny, kdy Finsko a Rakousko přijalo euro, zatímco Švédsko nikoliv. K jistým rozdílům dochází i v rámci opouštění politiky neutrality, kde kromě toho, že po vstupu do EU v roce 1995 lze všechny tyto státy označit za „postneutrální“, v nedávné době v důsledku ruské invaze na Ukrajinu požádaly Švédsko a

⁴⁷³ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/>

⁴⁷⁴ Tamtéž, S. 1. (Překlad vlastní)

⁴⁷⁵ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/>

⁴⁷⁶ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Překlad vlastní)

Finsko o vstup do EU.⁴⁷⁷ Silná provázanost evropské zahraniční politiky se zahraniční politikou zkoumaných zemí se pak dá shrnout vyjádřením finské vlády, kde tvrdí, že: „*Čím jednotnější a silnější je EU, tím jistější je pozice Finska.*“⁴⁷⁸ Podobný postoj je patrný také z vyjádření rakouských úřadů, které uvádí, že „*Společně mohou členské státy Evropské unie dosáhnout více, než by dosáhl kterýkoli z nich samostatně. To platí pro ochranu klimatu, zajištění míru, zahraniční politiku a naše obchodní vztahy se zbytkem světa.*“⁴⁷⁹

8.1. Summary

In this chapter, we answer our research questions related to the phenomenon of the Europeanization of the foreign policy of Sweden, Finland and Austria after their accession to the European Union in 1995. The following research questions have been set within the framework of this thesis:

- 1) Have there been any changes in the foreign policy of these countries after EU accession in relation to the individual aspects under review?
 - a. Has there been a departure from the policy of neutrality in the foreign policy of the countries concerned after EU accession?
- 2) If there have been changes, do these changes fall under the term "Europeanisation"?

The thesis has addressed these issues from a broader perspective and will be addressed in turn. The development and changes in the foreign policy of the countries studied in relation to the individual aspects were monitored. These aspects were, for example, the attitude and

⁴⁷⁷ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

⁴⁷⁸ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y (Překlad vlastní)

⁴⁷⁹ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. 1. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/> (Překlad vlastní)

relationship to the EU as such or to its enlargement and policies. Furthermore, there were also attitudes towards Russia, Belarus and Ukraine. Changes in the foreign policy of these countries were also examined in relation to Brexit or the international mission in Afghanistan. These changes and developments were tracked over time and then analysed using the method of Foucaultian historical discourse analysis. For this research we used both secondary sources, such as scholarly articles dealing with the topic of Europeanization or the foreign policy of individual countries, as well as mainly primary sources. For example, official government documents, statements by state leaders or annual reports dealing with the foreign and security policies of the countries under study were used.

The introductory chapter first introduced the methodology and research framework used, including a review of the current literature on the topic. This was followed by a chapter on the concept of Europeanisation. Here we have shown that there are a large number of possible conceptions and definitions of this concept, and that even expert authors do not agree on a coherent definition. However, out of this large number of different conceptions and definitions, the most appropriate definition seemed to be that of O. Filipec, who in his book attempted to synthesize the various definitions and create a new one that would cover as much as possible the political science concept of Europeanization, including the inclusion of the notion of "norm". He then defines Europeanisation as: *'(...) a certain process of change that leads to a convergence (or transfer) of values, norms, rules or patterns of behaviour between the actors involved. However, Europeanisation can also affect non-state actors such as international organisations, international regimes or networks.'*⁴⁸⁰

The concept of country neutrality in foreign and security policy is also an important aspect of this thesis, and is discussed in the next chapter. It is the area of security and defence that is perhaps the most important aspect of any state's foreign policy. Closely related to it is the concept of neutrality, which has been established and declared in various forms and at various times by the states under study. The following chapter is devoted to the EU's Common Foreign

⁴⁸⁰ FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeanization: a framework for analysis*. Olomouc: Iuridicum Olomoucense. P. 25. ISBN 978-80-88266-42-6.

and Security Policy and its attitudes towards the various aspects under study. The thesis then turned to the chapters dealing with the foreign policies of the individual states.

Regarding research question number one, it can be seen from this paper that there have been changes in the foreign policy of the countries studied after their accession to the European Union. In the case of Sweden, we can see that its foreign policy has undergone a radical transformation and a process of Europeanisation after joining the EU. From a state that was often referred to as a "moral superpower"⁴⁸¹ for its support of internationalist values, it has in a short period of time become a state that considers its Europeanized role as fundamental in its foreign policy.⁴⁸² However, this role has been complemented by the emergence of the Nordic role since around 2009.⁴⁸³ Regarding Swedish foreign policy directly, it is clear from the statements of Swedish leaders that they perceived it as being in a very close relationship with the European one. For example, when Minister Bildt stated directly that '*Our foreign policy is part of a common European foreign policy*'.⁴⁸⁴ He also argues that Sweden's active role within the EU has contributed to strengthening the Common European Foreign and Security Policy itself, particularly with regard to civilian and military crisis management.⁴⁸⁵ This view is already evident in the period around the Lisbon Treaty, which they claim has resulted in "*(...) Swedish foreign policy becoming even more integrated into the EU's Common Foreign and Security Policy.*"⁴⁸⁶

Similar changes can be observed in Finnish foreign policy. Official Finnish government documents explicitly state that "*the European Union is Finland's most important frame of*

⁴⁸¹ See for example BJERELD, Ulf and Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: the Policy of Neutrality and Beyond. In: The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, P. 438. ISBN 9780199665679.

⁴⁸² BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy. In: PIERRE, Jon. The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 539. ISBN 9780199665679

⁴⁸³ Ibid, p. 539.

⁴⁸⁴ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cited 2023-04-23]. Available from: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Own translation)

⁴⁸⁵ Ibid, pp. 6-7.

⁴⁸⁶ Ibid, p. 14.

reference, community of values and security community."⁴⁸⁷ It then also advocates strengthening the EU's external operational capacity and unity.⁴⁸⁸ In this context, it states that they are preparing for the possibility of differentiated integration within the EU. The same report also explicitly states that, "*In order to defend its values and interests, Finland must be involved in all groups that take decisions affecting our country.*"⁴⁸⁹ It is clear from this statement that the Finnish Government is directly seeking to Europeanise its own foreign policy. The strong interdependence between Finnish and European foreign policy is also evident in the Finnish government's statement that "*The more united and strong the EU is, the more secure Finland's position is.*"⁴⁹⁰

In the case of Austria, we can also observe certain developments in foreign policy. Austrian foreign policy has undergone a significant change in recent decades towards integration into European and international structures. This change has been reflected, for example, in accession to the EU and active participation in international organisations and alliances. Austria has become part of the European integration process and adopted European norms and values, which has had an impact on its foreign policy attitudes and activities. Evidence of the adoption of these norms can be found in official sources, which state that '*A country like Austria can no longer develop an effective security policy on its own without internalising international developments.*'⁴⁹¹ Regarding the close interdependence with

⁴⁸⁷ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cited 2023-04-30]. Available from:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y (Own translation)

⁴⁸⁸ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 15. [cited 2023-04-30]. Available from: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁴⁸⁹ Ibid, S. 15.

⁴⁹⁰ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cited 2023-04-30]. Available from: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y (Own translation)

⁴⁹¹ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal

European foreign policy, it states that "*Austria's membership of the European Union has had a decisive influence on the country's foreign and European policy over the past 25 years.*"⁴⁹²

Regarding the first sub-question on the neutrality policy, we observe that there has been some departure from the neutrality policy in all countries. However, this shift is much stronger in Sweden and Finland than in Austria. In the case of Sweden, we find that from a position of neutrality and then post-neutrality, Sweden is moving fully towards NATO membership and also Europeanising its defence policy through EU and regional cooperation. That this is a change in this respect is confirmed by the Foreign Minister's annual report this year, which states that '*Our future membership of NATO means a new Swedish foreign and security policy identity*'.⁴⁹³ This change is indeed historic, since Sweden has adhered to its policy of neutrality to a greater or lesser extent for more than 200 years.⁴⁹⁴ Further evidence of the change in foreign policy and the move away from a policy of neutrality is also seen in Sweden's involvement in Afghanistan or the full alignment of its position and sanctions towards Russia with the policy of the European Union.

We observe a very similar development in Finland. For a long time, it has pursued a policy of neutrality in foreign policy, but with greater involvement in international organisations and greater emphasis on cooperation with Western partners, this discourse has gradually changed. In recent years, Finnish foreign policy has focused more on cooperation with the EU and NATO, suggesting that the discourse around neutrality may be changing. This has reached such an extent in the wake of the Russian invasion of Ukraine that this year, after almost 80 years of avoiding military alliances, Finland joined NATO, definitively abandoning its policy

Ministry for European and International Affairs [cited 2023-05-02]. Available from: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/> (Own translation)

⁴⁹² FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. European Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cited 2023-05-02]. Available from: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/> (Own translation)

⁴⁹³ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 3. [cited 2023-04-23]. Available from: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/> (Self-translation)

⁴⁹⁴ BJERELD, Ulf and Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: the Policy of Neutrality and Beyond. In: The Oxford Handbook of Swedish Politics. Oxford: Oxford University Press, S. 433. ISBN 9780199665679.

of neutrality.⁴⁹⁵ It sought entry alongside Sweden, whose foreign minister said: '*With Sweden and Finland in NATO, the security of all member states will be strengthened.*'⁴⁹⁶

There is also some development in Austria's neutrality policy. After the Second World War, it pledged not to participate in international military alliances and not to use its armed forces for aggression against other states. This commitment to neutrality was further strengthened in 1955 by the Austrian State Treaty, which was signed with the major powers. This treaty was updated in 1995 to take into account Austria's accession to the European Union. However, the original concept of neutrality as an instrument of protection against external threats began to change over time, especially after Austria's accession to the EU in 1995. Whereas before this date Austria tried to maintain a balance between East and West and refused to join military alliances, after EU accession it became part of the EU's common foreign and security policy. In this new role, Austria actively participates in joint EU and NATO foreign missions and operations. However, despite some changes in Austrian foreign policy due to Europeanisation, neutrality remains an important element of Austrian foreign policy and forms an integral part of it. Unlike Sweden and Finland, it is also not currently planning to join NATO. Another difference is that, while in the case of Sweden and Finland, the policy of neutrality was adopted from within, i.e. by these states themselves, in the case of Austria it was imposed from outside by the world powers after the Second World War and also written into its constitution.⁴⁹⁷ All in all, then, it can be said that while Sweden and Finland are gradually moving away from their policy of neutrality, Austria, on the other hand, is sticking to it.

The second research question of this thesis concludes that these changes and developments in the foreign policy of the countries under study clearly fall within the notion of

⁴⁹⁵ Finland joins NATO as 31st Ally, 2023. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: North Atlantic Treaty Organization [cited 2023-04-30]. Available from: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm

⁴⁹⁶ LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 3. [cited 2023-04-23]. Available from: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

⁴⁹⁷ POPLAWSKI, Dariusz, 2020. Neutrality in Austria's Foreign and Security Policy after the Cold War. *Studia Europejskie - Studies in European Affairs* [online]. 24(2), S. 106 [cited 2023-05-03]. ISSN 1428149X. Available from: doi:10.33067/SE.2.2020.6

Europeanisation. For example, it is evident from the statements of the Swedish representatives that they directly perceive Swedish foreign policy as being in a very close relationship with the European one. For example, Foreign Minister Carl Bildt has directly stated that "*Our foreign policy is part of a common European foreign policy.*"⁴⁹⁸

In the case of Finland, official government documents explicitly state that "*the European Union is Finland's most important reference framework, community of values and security community.*"⁴⁹⁹ In this context, they state that they are preparing for the possibility of differentiated integration in the EU. They also explicitly state that "*In order to defend its values and interests, Finland must be involved in all groups that take decisions affecting our country.*"⁵⁰⁰

As far as Austria is concerned, the Europeanisation of its foreign policy is evident from official Austrian government sources, which directly state that "*Austria's membership of the European Union has had a decisive influence on the country's foreign and European policy over the past 25 years.*"⁵⁰¹ This has gradually Europeanised over the course of more than 25 years in the EU, leading to changes in its perception and application.⁵⁰² The Europeanisation of

⁴⁹⁸ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cited 2023-04-23]. Available from: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Self-translation)

⁴⁹⁹ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18 [cited 2023-04-30]. Available from: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y (Own translation)

⁵⁰⁰ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 15. [cited 2023-04-30]. Available from: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Self-translation)

⁵⁰¹ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. European Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cited 2023-05-02]. Available from: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/> (Self-translation)

⁵⁰² FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cited 2023-05-02]. Available from: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/>

Austrian foreign policy has encompassed many areas, including cooperation within the EU, promoting European values and addressing global challenges such as climate change and migration. It takes the position that: *'Together, the EU Member States can achieve more than any one of them could alone. This applies to climate protection, peacekeeping, foreign policy and our trade relations with the rest of the world.'*⁵⁰³ Austria has thus deliberately become part of the European political and economic space and its foreign policy has therefore inevitably been influenced by the process of Europeanisation.

In conclusion, we can say that after the accession to the EU in 1995, a number of changes and developments have taken place in the foreign policy of the countries studied. These developments can be observed in relation to the foreign policy aspects of the countries under study. Overall, it can be said that these changes fall within the framework of the concept of Europeanisation and that the foreign policies of the countries in question are therefore clearly Europeanising and adopting norms from the EU. However, the phenomenon of Europeanisation occurs to varying degrees in the foreign policy sphere. In the case of Sweden, for example, this year's annual foreign policy report refers to the EU in some parts almost as if it were Sweden itself.⁵⁰⁴ The Foreign Minister there, Carl Bildt, has stated bluntly that *'Our foreign policy is part of a common European foreign policy'*.⁵⁰⁵ This varying degree of Europeanisation can then be seen in other areas, such as the common currency, where Finland and Austria have adopted the euro, while Sweden has not. There are also some differences in the abandonment of the policy of neutrality, where, in addition to the fact that all of these countries can be described as "post-neutral" after joining the EU in 1995, Sweden and Finland have recently applied to join

⁵⁰³ Ibid, S. 1.

⁵⁰⁴ BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cited 2023-04-23]. Available from: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/>

⁵⁰⁵ BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet, S. 2. [cited 2023-04-23]. Available from: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/> (Self-translation)

the EU as a result of the Russian invasion of Ukraine.⁵⁰⁶ The strong interdependence of European foreign policy with the foreign policy of the countries under study can then be summarised by the Finnish government's statement that "The more *united and stronger the EU is, the more secure Finland's position is.*"⁵⁰⁷ A similar attitude is also evident in the Austrian authorities' statement that "*Together, the EU Member States can achieve more than any one of them could alone. This applies to climate protection, peacekeeping, foreign policy and our trade relations with the rest of the world.*"⁵⁰⁸

⁵⁰⁶ Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: North Atlantic Treaty Organization [online]. Brussels: NATO [cited 2023-03-28]. Available from: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

⁵⁰⁷ MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government, S. 18. [cited 2023-04-30]. Available from: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y (Own translation)

⁵⁰⁸ FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs, S. 1. [cited 2023-05-02]. Available from: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/> (Self-translation)

Přehled zdrojů:

Primární zdroje:

Evropská unie a její instituce a představitelé:

Afghanistan: Statement by the Spokesperson on EU's engagement, 2022. In: The Diplomatic Service of the EU [online]. Brussels: The Diplomatic Service of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/eeas/afghanistan-statement-spokesperson-eu%E2%80%99s-engagement_en

Afghanistan: the EU's response to the crisis, 2021. In: Council of the EU [online]. Brussels: Council of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/afghanistan-eu-response/>

Common foreign and security policy, 2023. In: European Commission [online]. Brussels: European Commission [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/common-foreign-and-security-policy_en

EDA brings together 23 countries for Common Procurement of Ammunition, 2023. In: *European Defence Agency* [online]. Brussels: European Defence Agency [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2023/03/20/eda-brings-together-18-countries-for-common-procurement-of-ammunition#>

EU sanctions against Russia explained, 2023. In: Council of the EU [online]. Brussels: Council of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/sanctions-against-russia-explained/>

Permanent Structured Cooperation on defence could be launched by end 2017, 2017. In: The Diplomatic Service of the EU [online]. Brussels: The Diplomatic Service of the EU [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://www.eeas.europa.eu/node/31832_en

SIMÕES, Henrique Morgado, 2021. Climate action in Sweden - Latest state of play. In: European Parliament [online]. Brussels: European Parliamentary Research Service [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698764/EPRS_BRI\(2021\)698764_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/698764/EPRS_BRI(2021)698764_EN.pdf)

The EU-UK Withdrawal Agreement, 2019. In: European Commission [online]. Brussels: European Commission [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-withdrawal-agreement_en

Švédsko a jeho instituce a představitelé:

BILDT, Carl, 2008. Riksdagens protokoll 2007/08:63 Onsdagen den 13 februari: Report on the activities of the European Union in 2007: The Foreign Affairs Committee's report 2007/08:UU10. In: Sveriges Riksdag [online]. Stockholm: Sveriges Riksdag [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://data.riksdagen.se/fil/94835A7D-989D-43B0-AA34-C935F9340ECC>

BILDT, Carl, 2010. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 17 February 2010. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/159ca8c3d32c4e00ad87fc04782b5235/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2010/>

BILDT, Carl., 2012. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 15, 2012: Regeringens deklaration vid 2012 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 15 februari 2012. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/rseaw>

BILDT, Carl., 2013. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday, February 13, 2013: Regeringens deklaration vid 2013 ars utrikespolitiska debatt i Riksdagen, onsdagen 13 februari 2013. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://rb.gy/8r8g5>

BILLSTRÖM, Tobias, 2023. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 15 February 2023. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/bab11be9e9b149079808ecfa5651ddd2/statement-of-foreign-policy-2023/>

LINDE, Ann, 2021. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Wednesday 24 February 2021. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-

04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/d338be2ed4564ceabfed57540ce47221/statement-of-government-policy.pdf>

LINDE, Ann, 2022. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs Friday 10 June 2022. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/9e7ed2449dc54caa99f326f876a43322/statement-of-foreign-policy-june-2022.pdf>

LINDH, A., 1999. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs: Tidigare utrikesdeklarationer och översättningar. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: www.regeringen.se/sb/d/10229/a/18985

REGERINGEN.SE, 2000. Statement of Government Policy presented by the Prime Minister to the Swedish Riksdag on Tuesday, 19 September 2000. In: Regeringen.se [online]. Stockholm: Regeringen [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.regeringen.se/contentassets/0c2dd400b55d4f3199dad21592622286/statement-of-government-policy-19-september-2000/>

REGERINGEN.SE, 2012. Regeringsförklaringen 18 september 2012: Declaration of Government September, 18, 2012. In: Regeringen.se [online]. Stockholm: Regeringen [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://regeringen.se/contentassets/833899593bd44ecc81ef897446adc14a/regeringsforklaringen-18-september-2012/>

WALLSTRÖM, Margot, 2016. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs, Wednesday, 24 February 2016. In: Regeringskansliet [online]. Stockholm: Regeringskansliet [cit. 2023-04-23]. Dostupné z: <https://www.government.se/contentassets/6d43e67099e24441967be7c38b8888cc/statement-of-government-policy-in-the-parliamentary-debate-on-foreign-affairs-2016/>

Finsko a jeho instituce a představitelé:

ANTTONEN, Matti, 2022. Comprehensive Security Together #12: The Government Report on Foreign and Security Policy. In: Turvallisuuskomitea [online]. Helsinki: Puolustusministeriö [cit. 2023-04-30].

Dostupné z: <https://turvallisuuskomitea.fi/en/comprehensive-security-together-12-the-government-report-on-foreign-and-security-policy/>

FINNISH GOVERNMENT, 2022. Report on Finland's Accession to the North Atlantic Treaty Organization. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164093/Gov_rep_EN.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Finnish Security and Defence Policy 2001: Report by the Government to Parliament on 13 June 2001, 2001. In: Puolustusministeriö [online]. Helsinki: Finnish Government [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.defmin.fi/files/1149/InEnglish.pdf>

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2018. Futures Review of the Ministry for Foreign Affairs: Finland Acts in a Changing World. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160928/26_FM_Futures_Review_EN_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2020. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government [cit. 2023-04-29]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162515/VN_2020_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Government report on changes in the security environment. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Finnish Government [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164002/VN_2022_20.pdf?sequence=4&isAllowed=y

PRIME MINISTER'S OFFICE, 2013. Finnish Security and Defence Policy 2012. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Prime Minister's Office Publications [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79443/J0113_FinnishSecurity_net.pdf?sequence=2&isAllowed=y

PRIME MINISTER'S OFFICE, 2016. Government Report on Finnish Foreign and Security Policy. In: Institutional Repository for the Government [online]. Helsinki: Prime Minister's Office Publications [cit. 2023-04-29]. Dostupné z:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75139/VNKJ092016Government_report_on_kansineen_netki_enkku.pdf?sequence=1&isAllowed=y

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2023. Finland supports Ukraine. In: Ministry for Foreign Affairs of Finland [online]. Helsinki: Ministry for Foreign Affairs of Finland [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://um.fi/finland-s-support-to-ukraine>

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS OF FINLAND, 2022. Partner countries benefited from Finland's support in their COVID-19 response. In: Ministry for Foreign Affairs of Finland [online]. Helsinki: Ministry for Foreign Affairs of Finland [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://um.fi/news/-/asset_publisher/GRSnUwaHDPv5/content/onnistunut-koronatukea-kehittyville-maille/35732

Rakousko a jeho instituce a představitelé:

THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1994. Austrian foreign policy yearbook 1994. In: *Universitäts- und Landesbibliothek Tirol* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051859.pdf>

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2012. Foreign and European Policy Report 2012. In: *The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/foreign_and_european_policy_report_2012.pdf

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2020. Foreign and European Policy Report 2020. In: *The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Ministerium/APB/APB_2020_EN_UA1.pdf

AUSTRIAN DEVELOPMENT AGENCY, 2023. Palestine. In: Austrian Development Agency [online]. Vienna: Austrian Development Agency [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.entwicklung.at/en/countries/palestine>

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2009. Foreign Policy Report 2009. In: *The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/foreign_policy_yearbook_2009.pdf

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2014. Foreign and European Policy Report 2014. In: *The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Foreign_and_European_Policy_Report_2014.pdf

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2021. Foreign and European Policy Report 2021. In: *The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/APB_2021_EN.pdf

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Austria's European and Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/>

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. European Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/european-policy/>

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Foreign Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian

Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/foreign-policy/>

FEDERAL MINISTRY FOR EUROPEAN AND INTERNATIONAL AFFAIRS, 2023. Security Policy. In: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.bmeia.gv.at/en/european-foreign-policy/security-policy/>

THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1995. Austrian foreign policy yearbook 1995. In: *Universitäts- und Landesbibliothek Tirol* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051860.pdf>

THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 1996. Austrian foreign policy yearbook 1996. In: *Universitäts- und Landesbibliothek Tirol* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://diglib.uibk.ac.at/download/pdf/8051861.pdf>

THE AUSTRIAN FEDERAL MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS, 2000. Austrian foreign policy yearbook 2000. In: *The Austrian Federal Ministry for European and International Affairs* [online]. Vienna: The Austrian Federal Ministry for Foreign Affairs [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: https://www.bmeia.gv.at/fileadmin/user_upload/Zentrale/Publikationen/AEPB/Austrian_Foreign_Policy_Yearbook_2000.pdf

Ostatní primární zdroje:

Finland and Sweden submit applications to join NATO, 2022. In: *North Atlantic Treaty Organization* [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm?selectedLocale=en

Finland joins NATO as 31st Ally, 2023. In: *North Atlantic Treaty Organization* [online]. Brussels: North Atlantic Treaty Organization [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm

Largest donors of humanitarian aid worldwide in 2022 (in million U.S. dollars), by country, 2023. In: Statista [online]. online: Statista [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/275597/largers-donor-countries-of-aid-worldwide/>

OGI, Adolf, 1997. Declaration at Ceremony of mutual acceptance of the Swiss IPP by Switzerland and NATO. In: NATO [online]. Brussels: NATO [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/SID-27230B0B-31F00672/natolive/opinions_25625.htm

The European Union's Common Foreign and Security Policy, 2023. In: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [online]. Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.exteriores.gob.es/en/PoliticaExterior/Paginas/PoliticaExteriorSeguridadComunUE.aspx>

THE SECRETARIAT: COUNCIL OF THE BALTIC SEA STATES, 1993. Annual Report from the Committee of Senior Officials The 1st Year of the Council's Activity 1992-1993. In: Council of the Baltic Sea States [online]. Stockholm: Council of the Baltic Sea States [cit. 2023-05-01]. Dostupné z: https://cbss.org/wp-content/uploads/2020/04/CBSS_AnnualReport_1992-93-1.pdf

Sekundární zdroje:

Afghanistan crisis: Austria says no refugees, Swiss plans summit, 2021. In: *Business Standard* [online]. online: Business Standard [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: https://www.business-standard.com/article/international/afghanistan-crisis-austria-says-no-refugees-swiss-plans-summit-121082200856_1.html

Austria preparing bill to protect Britons' rights in case of hard Brexit, 2019. In: *Reuters* [online]. online: Reuters [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/uk-britain-eu-austria-idUSKCN1P90MI>

Austrian Chancellor calls for intermediate EU membership for Ukraine, 2022. In: *Reuters* [online]. online: Reuters [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/austrian-chancellor-calls-intermediate-eu-membership-ukraine-2022-06-05/>

BARNES, Ian Ronald, 1974. Swedish Foreign Policy. A Response to Geopolitical Factors. *Cooperation and Conflict* [online]. 9(4), S. 243-261. [cit. 2023-04-18]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45083178>

BERGMAN ROSAMOND, Annika, 2015. Swedish Internationalism and Development Aid. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 462-478. ISBN 9780199665679.

BJERELD, Ulf a Ulrika MÖLLER, 2015. Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, s. 433-445. ISBN 9780199665679.

BÖRZEL, Tanja A., 1999. Towards Convergence in Europe? Institutional Adaptation to Europeanization in Germany and Spain. *Journal of Common Market Studies*. 37(4), S. 573-596.

BROMMESSON, Douglas, 2010. *Normative Europeanization: The case of Swedish foreign policy reorientation*. Cooperation and Conflict. 45(2), S. 224-244. Dostupné z: doi:10.1177/0010836710370246

BROMMESSON, Douglas, 2022. Finland's Foreign and Security Policy: From Bridge-Building to the Core of the West. In: Swedish Institute of International Affairs [online]. Stockholm: Swedish Institute of International Affairs [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/ui-publications/2022/ui-brief-no.-5-2022.pdf>

BROMMESSON, Douglas, ed., 2015. *The Europeanization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy*. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 529-543. ISBN 9780199665679. Dostupné z: doi:10.1093/oxfordhb/9780199665679.013.28

CAŁUS, Kamil a Łukasz KOBESZKO, 2022. Austria vetoes Romania and Bulgaria entering Schengen. In: Centre for Eastern Studies [online]. online: Centre for Eastern Studies [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2022-12-16/austria-vetoes-romania-and-bulgaria-entering-schengen>

CAMPBELL, David, 1998. *Writing Security: United States Foreign Policy and the Politics of Identity*. Manchester: Manchester University Press. ISBN 978-0719055492.

DRULÁK, Petr, et al., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-385-7.

ELGSTRÖM, Ole, 2015. Introduction: Sweden's International Relations. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 431-432. ISBN 9780199665679.

EU accuses Russian troops of committing atrocities in Ukrainian town Bucha, 2022. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/eu-accuses-russian-troops-committing-atrocities-ukrainian-town-bucha-2022-04-03/>

EU's Von Der Leyen Accuses Russia Of Weaponizing Food Supplies, 2022. In: Radio Free Europe [online]. Brussels: Radio Free Europe [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.rferl.org/a/eu-russia-food-blackmail/31865351.html>

EXADAKTYLOS, Theofanis a Claudio M. RADAELLI, 2012. *Looking for Causality in the Literature on Europeanization*. In: EXADAKTYLOS, Theofanis a Claudio M. RADAELLI. *Research Design in European Studies: Establishing Causality in Europeanization*. London: Palgrave Macmillan, s. 17-43. ISBN 978-1-137-00509-0. ISSN 2662-5873. Dostupné z: doi:https://doi.org/10.1057/9781137005090_2

FALKNER, Gerda, 2001. *The Europeanisation of Austria: Misfit, Adaption and Controversies*. European Integration online Papers. Vienna: Demokratiezentrum Wien, 5(13), s. 1-23.

FERREIRA-PEREIRA, L. C., 2007. *Inside the Fence but Outside the Walls: The Military Non-aligned States in the Security Architecture of Post-Cold War Europe*. Bern: International Academic Publishers. ISBN 9783039109401.

FERREIRA-PEREIRA, Laura C., 2006. Inside the Fence but Outside the Walls: Austria, Finland and Sweden in the Post-Cold War Security Architecture. *Cooperation and Conflict: Journal of the Nordic International Studies Association*. 41(1), S. 99-122.

FILIPEC, Ondřej, 2019. *Europeizace: rámeček pro analýzu*. Olomouc: Juridicum Olomoucense. ISBN 978-80-88266-42-6.

FOUCAULT, Michel, 1994. *Diskurs: Autor; Genealogie : tři studie*. Praha: Svoboda. Filozofie a současnost (Svoboda). ISBN 80-205-0406-0.

FOUCAULT, Michel, 2002. *Archeologie vědění*. Praha: Herrmann. ISBN 80-239-0124-9.

HANSEN, Lene, 2006. *Security as Practice Discourse Analysis and the Bosnian War*. Copenhagen: Routledge. ISBN 9780415335751.

HARMSSEN, Robert a Thomas M. WILSON, 2000. *Introduction: Approaches to Europeanization*. *Yearbook of European Studies*. 14(1), s. 13-26.

HARNISCH, Sebastian, Cornelia FRANK a Hanns W. MAULL, ed., 2011. *Role Theory in International Relations*. London: Routledge. ISBN 9780203818756.

HILL, Thomas, 2022. Austria, Serbia and Hungary strike migration deal, saying EU measures have failed. In: *EuroNews* [online]. Brussels: EuroNews [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/2022/11/17/austria-serbia-and-hungary-strike-migration-deal-saying-eu-measures-have-failed>

CHECKEL, J., 2005. International Institutions and Socialization in Europe: Introduction and Framework. *International Organization*. 59(4), S. 801-826.

JACOBSSON, Bengt a Göran SUNDSTRÖM, 2015. The Europeanization of the Swedish State. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 515-528. ISBN 9780199665679.

LADRECH, Robert, 1994. 'Europeanisation of domestic politics and institutions: the case of France'. *Journal of Common Market Studies*. 32(1), S. 69-88. Dostupné z: doi:10.1111/j.1468-5965.1994.tb00485.x

MANENKOV, Kostya a Sergei GRITS, 2023. NATO member Finland breaks ground on Russia border fence. In: AP News [online]. online: AP News [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://apnews.com/article/finland-russia-nato-border-fence-illegal-migration-d89ca5f0105f604a0a8fd3523d8a7b00>

MANNERS, Ian, 2002. Normative Power Europe: A Contradiction in Terms?. *JCMS*. Blackwell Publishers, 40(2), s. 235-258.

MAURER, Andreas a Wolfgang WESSELS, ed., 2001. *National Parliaments on their Ways to Europe: Losers or Latecomers?*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. ISBN 978-3789076268.

MÖLLER, Ulrika a Ulf BJERELD, 2010. From Nordic neutrals to post-neutral Europeans: Differences in Finnish and Swedish policy transformation. *Cooperation and Conflict* [online]. 45(4), S. 363-386. [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/45084616>

MÖRTH, Ulrika, 2015. Introduction: Sweden and the EU. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 497-499. ISBN 9780199665679.

MÖRTH, Ulrika, 2015. Sweden in a Multigovernance Polity. In: PIERRE, Jon. *The Oxford Handbook of Swedish Politics*. Oxford: Oxford University Press, S. 500-514. ISBN 9780199665679.

Nordic countries plan joint air defence to counter Russian threat, 2023. In: Reuters [online]. online: Reuters [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/nordic-countries-plan-joint-air-defence-counter-russian-threat-2023-03-24/>

NOVAKOVIĆ, Igor S., ed., 2013. Neutrality in the 21st century - Lessons for Serbia. Belgrade: ISAC Fond, International and Security Affairs Centre. ISBN 978-86-86383-16-7.

NOYAN, Oliver, 2021. Austria opposes Turkey's bid to join EU military project. In: *Euractiv* [online]. online: Euractiv [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/austria-opposes-turkeys-bid-to-join-eu-military-project/

OLSEN, Johan P., 2002. *The Many Faces of Europeanization*. Journal of Common Market Studies. 40(5), s. 921-952.

PALOSAARI, Teemu, 2013. *Neither neutral nor non-aligned: The Europeanization of Finland's foreign and security policy*. In: FINNISH FOREIGN POLICY PAPERS. Tampere: The Finnish Institute of International Affairs, S. 4-31. ISBN 978-951-769-401-8. ISSN 1799-9553.

PAVLOVSKY, Boris, 2019. *Austrian foreign cultural policy: Europeanization through the prism of national interests*. International Journal of Cultural Policy. 25(7), s. 933-945. ISSN 1477-2833. Dostupné z: doi:10.1080/10286632.2018.1549239

PELC, Martin, 2012. Europeizace české zahraniční politiky a vliv předsednictví v Radě EU: Případ palestinsko-izraelského konfliktu. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Prof. PhDr. Lenka Rovná, CSc.

PESU, Matti a Tuomas ISO-MARKKU, 2022. Finland as a NATO ally: First insights into Finnish alliance policy. In: Finnish Institute of International Affairs [online]. Helsinki: Finnish Institute of International Affairs [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: https://www.fia.fi/wp-content/uploads/2022/12/ffpp9_finland-as-a-nato-ally.pdf

POPLAWSKI, Dariusz, 2020. Neutrality in Austria's Foreign and Security Policy after the Cold War. *Studia Europejskie - Studies in European Affairs* [online]. 24(2), 105-120 [cit. 2023-05-03]. ISSN 1428149X. Dostupné z: doi:10.33067/SE.2.2020.6

SCHMIDT, Paul, 2017. Austria in Europe: dynamic perceptions and ambiguous politics. In: *The Elcano Royal Institute* [online]. Madrid: The Elcano Royal Institute [cit. 2023-05-03]. Dostupné z:

<https://www.realinstitutoelcano.org/en/analyses/austria-in-europe-dynamic-perceptions-and-ambiguous-politics/>

Sviatlana Tsikhanouskaya is on a working visit to Austria. Results of the second day, 2021. In: Sviatlana Tsikhanouskaya [online]. online: Sviatlana Tsikhanouskaya [cit. 2023-05-02]. Dostupné z: <https://tsikhanouskaya.org/en/events/news/fb920f1d6e22195.html>

TIDEY, Alice, 2022. EU countries agree to train Ukrainian soldiers as part of new mission. In: *EuroNews* [online]. online: EuroNews [cit. 2023-03-28]. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/10/17/eu-ministers-to-sign-off-on-military-training-mission-for-ukrainian-soldiers>

What's in the post-Brexit deal agreed by the UK and EU?, 2023. In: Al Jazeera [online]. Doha: Al Jazeera [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2023/2/27/uk-and-eu-clinch-brexit-deal-over-north-ireland-trade>